

188.

3204

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a name, possibly including the word "König" and "Ludwig".

Sir. 4, 12. 13. Tarkus on ommad poiad
üllendanud ja wõttab neid wasto, kes
tedda offiwad. Kes tedda armastab
se armastab ello, ja kes aegjaste
lemma jure tullewad, need sawad
rõmgi täide tud.

Opp. 2, 1 - Mõpocq! Kui sa minno
sannad mis lo wõttad ja mo käsitud enne
jure tallele panned, 2. Et so kõrw tarkuse
täkkele panned, kui sa omma siiddame
känad moistuse pole, 3. Et kui sa
määruse pole niid, ja moistusele
annad omma keale kuulda: 4. Kui sa edo
offid kui hõbedal, ja sedda üllered
fid kui mahha pandud warrandust.
5. Siis laad sinna sepowe karbust
moista, ja teiad ka tund mist.

Long hoc. vij. zu rüch me

- 1) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 2) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 3) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 4) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 5) Rheinpfälz in die zu rüch me

- 6) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 7) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 8) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 9) Rheinpfälz in die zu rüch me
- 10) Rheinpfälz in die zu rüch me

- von dem
- 1) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 2) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 3) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 4) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 5) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 6) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 7) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 8) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 9) Rheinpfälz in die zu rüch me
 - 10) Rheinpfälz in die zu rüch me

№. 188.

Katolismuuse

Õppetuse Selletus

üllesponend

Rüüsimiste ja Kostmiste

Sannadega

Jumala Huuk

ja nende heaks,

Kes

Omna Hinge

Õppetuseks ja Parrandamiseks
heal meel viüdwad laiemal moista, ja
omna meel tulletada, mis meie Katolismuuse
õppetuse sees lühidelt õpet. lje.

Rahh künnemal forral trükkitud Minuhti
kirjadega, Tallinas 1815 aabial.

M A R T I N U S.

Armas Sõbber.

S armolinne Jummal on maailma alg-
 misest omma targema nou parrast om-
 ma tahtmist innimestele teada annud, et se
 waene patrune innimenne omma põhjatuma hinge
 hädda pididi õppima süddamest tundma, ja se jär-
 rele noudma, et temma neist armo andist, mis meie
 Jssand Jesus Kristus omma kannatamisest ning
 surma läbbi on saatnud, pididi ossa sama. Et nüüd
 teikile ei anta aega ja teik ei sa teik se pühha kirja
 läbbikatsuma, ja nendatao õppida, mis nende hin-
 ge õnnistusseks tarwis lähhab; siis on taevane
 Jssaka muutsenud, et se, mis lajemalt pühhas
 kirjas õppetakse, woiks lühhidele neile teada sada,
 kes rummalad on. Ning sedda õppetakse meie Ka-
 tekismusse ramiato sees, kuida innimenne omma
 patto hädda peab õppima süddamest tundma ja õi-
 ge usko läbbi omast patto häddast ärrapeasma. Et
 nüüd se wägga tarwis on, et innimenne oma patto
 hädda õppib süddamest tundma, sest ei sel ep olle õi-
 get usko, kes ommas süddames hirmo ja kartust
 oma patto parrast ei olle tunnud, separrast õppime
 meie I. essimesel peatükki sees omma patto hädda
 diete tundma, sest et kasso läbbi tulleb patto tund-
 minne Rom. III. 20. Agga sest ei sa küi kui kegi need
 sañad peast õppib, waid senna jure lähhab tarwis,
 et meie omma süddant korwaste läbbikatsume.
 Jummalala kääst pühha Waimo tarkust süddamest
 pallu.

pallume ja nenda õppime moistma, et innimenne
 läbbi ja läbbi patto läbbi on rikkutud, et pattud
 ja pattused himmud hirmsad on Jummalale melest,
 ja et meie isse ennast ei woi aidata ommast wäest,
 melest ja tarkusest, Kes sedda õiete esimesest peat
 tükist õppip moistma, se tunneb wärsi et ep olle teist
 nou, kuid et temma ennast kui üks wäene häige,
 Jesusse omma hinge arsti holeks ännab, sest Kris
 tus on kasso ots, õigusseks iggaühhele, kes tõeste
 ussub. Rom. X, 4. Kui kass meid saab õiete hir
 mutanud, siis hakkab Jesus nisuggused kes koor
 ma al ja waewatud õn, rõmustama ja aitama.
 Agga meie rummal meel ja moistus ei moista sed
 da mitte, sepärrast on õiaet usko tarkis, ja se õige
 usk on Jummalale tõ Ewes. II, 8 Kol. II, 12. Agga
 usk ep olle mitte se tühhine ja paljas mõtte, kui kegi
 ütleb; minna u-sun; wäid se õige usk mudab
 meid, ja sünnitab meid ueste Jummalast, surretab
 wanna Adama teeb meid koggone teiseks inimese
 seks süddame, mele ja keege mõttede polest, ja
 toob sedda pühha Waimo ennesega. Ja sesinnast
 se õige usko j-re peab meid juhhatama.

II. Se teine peatük usso õppetusest; seal sees
 õppetakse meid mis Jummal meile on head teinud
 ja ilka weel ennam teeb, ja mis meie kohhus on
 tähhele panna ja tehha, kui meie tõeste sure Jum
 mala sisse ussume. Agga sest et õige usk on Jum
 mala tõ, et meie ei woi ommast wäest omma pat
 to hädda, kurjast ja nuhtlust mitte õiete tunda,
 egga Jummalale sisse uskuda, sepärrast õppetakse.

III. Kolmandama peatükki sees, et meie koh
 hus on Jummalale palluda süddamest ei mitte üks
 päinis kelega egga aia witeks. Agga siis wast õn
 paine Jummalale mele pärrast, kui innimenne oma

ärauuputud ja Jeesusse wäe läbbi ärrasurrema teige patto ja kurtja himmudega et se unsi innimenne, ehk uus meel ja südda mis Jummal loob, Woiks ette tulla, ja ikka Jeesusse abbi läbbi patto peäle woi must sada.

Kes nenda omma ristimis se seädu se järrele püab ellada, se wottab ka ilma karmalus seia Jummalale kääri abbi patto wasto palluda, sest taewane Jessa annab heal meel pühha Waimo neile, kes tedda palluwad. Luf. XI, 13.

Kes nüüd usin tahhab olla se järrele noudma, mis nende nelja peatikki sees õppetakse se tunneb küt warsti, kuida kurrat, ma-ilm ja temma kurti südda tedda saaget aste hirmutawad ja püüdwad tedda arraks tehha ja ärrawásitada, patto wasto wõitsemist, et temma ei peaks ottani kurtja wasto pannema, egga woi must sama. Nagga se ärrast ei pea üts waimolik söddamees mitte kartma egga tagganema: waid temma kõhhus on Jummal ja meile Jssanda Jeesusse Kristusse ilma otfata armol bbi ennasti kinnituda, julge olla ja tähhele panna, mis sured beategemissed Jummal meile on teinud meile Jssanda Jeesusse Kristusse kannatamis se, surma ja ülestõusmis se läbbi ja kui suurt murret meile armas Lnnisteagia meile eest on piddanud, et temma ühte armosõma aia on seädnud omma waggadele, kes tõeste uskwad ning temma sanna kuulwad, et nemmad se jures omma Jeesusse suur waeu, surma, ja innelikko rohkes armosõma me e piddid tulletama, ja se läbbi julgust wõtma kurrati, patto ja kurtjade innimeste arwastellemisse wasto panna ja kannatlikkud olla teige ihho ja hinge willetsusse sees. Rom. VIII, 18. Ja sedda peab meid õppetama.

V Se wies peatük pühhasi õhto - sõma aiast. Kui sa sedda mis lühhidelt on õõldud, õiete tãhhele panned, siis nõad sa warsi, et sest ei sa kũl, ja et se ei kolba warsi, Jesusse lauale, kes õkspãinis katekismusse sannad peast õppib, ja ei moista, egga kiusa omma ello aiada sedda mõda, mis temma on õppinud: waid et senna jure wãgga tarwis lãhhãb, et sinna Zummala tahtmist õiete moistad, ussud, ja sũddamest murretsed omma ello aiada seddamõda, kui need essimissed nelli peatũkkid sind õppetawad, ja siis wõid sinna kui õks õige wõõras sinno Zeslenda Jesusse laua jure tulla.

Need sinna sed katekismusse õppetuse selletussed et te sind ka mitte kolbaraks kui sinna need sannad õkspãinispeast õppid sest se ep õlle õhtegi nou waid need selletussed on nende himmo ja pãrre pãrre õllespandud kes heal meel se lãbbi pũudwad meles piddada mis nemmad Zummala sannast laiemalt on kuulnud ja õppinud. Kui nõud nisuggused innimesed õiget kãsi õneist selletussist tahwad sada, siis peawad nemmad keige ennamiste Zummala kãest armo ja tarkust palluma, et Zummala omma sure armo pãrreast neid wõttaks tõe tele juhhatada. Arra mõtle et se on uus õppetuse, sest kes nenda mõtleb, se tunnistab sega õlles omma suurt rummalust ehk riggedust. Sest et meie waene tallopoja suggu ei tahha heal meel Zummala sanna selgeste õppida ja moista, sepãrreast ellab temma keige ennamiste ni sure hirmsa sõggedusse sees Kui õks perremees himmustab head wilja, siis on kũl temma kõhhus Zummala kãest siggidust palluda ja odata! agga se jures peab temma omma põlda hãsti harrima ja head semet wãlja kũlwama; nenda on ka se luggu innimese sũddame põlloga, sedda pead sinna hãsti

Zummala sannaga harrima ja Zummala sannast
 õppima, mis hea ehk mis kurri on, kurja vead sinna
 mahhajatma, ja se järrele nõudma, mis hea ning
 Zummala tahtmisse parrast on, siis annab Zummal
 finnule tõeste omma siggidust, et sinna diete tar-
 gaks ja wimaks õnsaks woid sada. Aga kuis woi-
 se innimenne Zummala tarkust ennelele sada, kelle
 südda on ja jääb rummalusse läbbi ühhe sõta ma
 sarnatseks, kes laisk ja holetu on, kes kardab Zum-
 mala sanna diete õppides; ja arwab sedda koor-
 maks, kui tedda õige teie juhhatakse? neist ütleb
 Jesus Matt. XIII, 12. Aga kennet ep olle, selle
 kaest peab ka ärrawoetama mis temmal on.
 Sevarrast ärka ülles ommast rummalussest, kes
 sa maggad paito unne sees, ja touse ülles sur-
 nust ehk pattusest ellust, siis wõttab Kristus
 sind walgustada, se on temma teeb sind targaks.
 Ewes. V, 14. Olle tru ja ussin esmalt pähhema õp-
 petusse sees, siis annab Zummal sulle ikka surremat
 armo ja tarkust. Matt. XIII, 12. Eest kennel ial on
 sellele peab antama, ja temmal peab kül olle-
 ma. Meie Issanda Jesusse Kristusse Zum-
 mal, se au Issa wõtke teile anda iggaühhele kes
 süddamest omma hinge eest murret kannab, tarkus-
 se ja ilmutamise Waimo, temma tundmis-
 ses; ja teie moistusse walgustud filmad, et
 temma woiks teada, mis temma kutsmissse
 lotus, ja mis temma au parrandusse rikkus
 on pühha innimeste sees; ja mis temma üpris
 wägga suur wäggi on meie sees, kes meie us-
 sume temma suurt wäggewater teggemist möda
 meie sees. Ewes. 1, 17. 18. 19.

Se tõe Waim juhhatago meid teige tõe sisse.

A M E N.

) o (

uhs Palm.

Kui sinna hakkad Jummalala sanna
õppima.

Dh! armas taevane Jäsa, anna min-
nu e omma pühha Baamo, ja wal-
austa mind, et minna sinno sanna nen-
da woiksin tä kele panna, et minno süd-
da se läbbi woiks wau andadud ja ueete
lodud sada peasta mind sinno kalli san-
na läbbi keiaest rummalusfest, ja anna
mulle üllewelt sedda taewalikko tarkust
omra Poia Jesust öiete turda ja Lem-
ma läbbi watto, kurrati ja keikide kurja
inn meste nou peäle woimust sada. Ön-
nista nendatao minno waese hinge önnis-
tusseks sinno pühha sanna, se iamma
sinno armsa Poia Jesusse Kristusse,
minno kalli önnisteggia parrast.

Amen!

NB. Ein Sternchen * deutet in der Erklä-
rung des Katech. an diejenigen Fragen, wel-
che im Handvuch gestanden.

Meie Kristi - Oppetusse
muis Peatükki.

Esimenne Peatük.

Jummala kümnest Käskust.

Esimenn: Käsk.

Sul ei pea mitte teisi Jummalaid olle-
ma minno kõrwas.

Mis se on?

Meie peame Jummalat ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käsk.

Sinna ei pea mitte Jummala omma
Issanda nimmi ilma asiata juhho wõt-
ma; sest Issand ei jätta tedda ruht-
lematta, kes temma nimme kurjaste
prügib.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie temma nimme jures mitte ei ole, oi

wannu, ei lausu, ei walleta egga petta; waid et meie tedda feige hädda sees appi hüame, pallume, fidame ja tänname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja temma sanna ei põlga; waid et meie sedda pühhaks peame, heal meel kulema ja õppime.

Nelias Käst.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama, et sinno käsä hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie ommad wannemid ja isäandid ei põlga egga wihhast, waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna kuleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmale head teme feige ihho hädda sees.

Rues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarifikuma.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhtaste ellame kōnnette ja teggude sees, ja et iggaüks peab omma abbikasa armastama ja auustama.

Seitsmes Käst

Sinna ei pea mitte warrastama.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wōtta, egga kawwala kauba, egga peitise tōga ennestē pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte ūllekohto tunnistama omma liggimesse wasto.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peale mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga kurje kōnnesid temma peale ei tōsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kōnneleme, ja keik asjad heaks kōnname.

Ūhheksas Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kōdda.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pārrandust ehk kōdda kawwalussega ei pūa, egga õigusse nimmet ennestē pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Kūm.

Kümmes Näst.

Sinna ei pea mitte himmustama oma liigimesse naest, sullast, ümmardasjat weiksid, egga muud, mis temma pärralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liigimesse naest, perret ehk weiksid ärra ei a. wwatelle, egga wäggaise ei wotta; waid et meie neid maenitseme, et nemmad paigga'e iäwad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neistsin-
nariest käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is-
sand, sinno Jummal, ollen üks wägga
wihhane Jummal, kes wannematte wat-
to nuhtleb laste kätte kolmandamast ja
neljandamast põlwest sadik, kes mind
wihkawad. Agga neile, kes mind ar-
mastawad, ja minno käskud peawad,
teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ähwardab nuhhesda teik, kes need-
finnatsed käskud ülleastwad; sevärra? pea ne
meie temma wihha kartma, ja mitte nendesi-
naste käskude wasto teggema; agga temma
tootab armo ja teik head teikile, kes need kä-
skud peawad, sevärrast peame meie edda ka
armastama, temma peäle lootma, ja hea me-
lega temma käsko möda teggema.

Teine Peatük.

Pühast Nisti = Usust.

Esimenne Dypetus:

Lomiseft.

Minna ussun Jummal se Issa, keis
gewäggewama taewa ning Ma
Loja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja keis so-
med on loitud, ihho ja hinge, siinad, k. rovad,
ja keis lühmed, moistust ja keis meied on annud,
ja weel hotab; ja peäl gi rited, kingad, romisie
ja jomisie, kodda ja maha, naese ja lapse, põho,
weiksid, ja keis wiija, keis ihho ja ello tarwi-
dust ja toidust rohkest ja iggapääd o ka annab,
ja keige hädda ja kurja eest hotab ja ka seb; ja
se keis teeb temma isalikkust jum nahkkust ar-
must ja heidusest, ja et mitte sebar ast, et
minna sedda rõärt ehk temmu ollen: se eest
on minno kõbbus tedda kuta, tännada, tennda,
ja temma sanna kuulda: se on tõeste tõssi.

Teine Dypetus.

Ärralunnestamisest.

Minna ussun Jesuse Kristuse Jum-
mala aino Poia meie Issanda sisse, kes
on sadud pühast Waimust, ilmale te-
dud neitsist Mariast, kannatanud Põu-
suse Püaruse al, risti, peale potud,
surnud ning mahhamactud, alla lainud

põrgohauda, kolmandamal päeval jälle
üllestoušnud surnust, ülleslainud taewa
istub Jummalä omma keigewäggeta
ma Jēsa parramal kael, seält temma
tulleb fohut moistma ellawatte ja sur
nutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et Jēsus Kristus tõssine Jum
mal, kes ommast Jēsast iggawest sündinud, ning
ka tõssine innimenne, kes neitsijt Mariast ilmale
todud, minno Jēsand on, kes mind ärrakaddu
nud ja hukkamoistetud innimest on peästunud ja
lunnastanud keikist pattust, surmast, ja kurrati
wäest, ei mitte kulla ehk hõbb-daga, waid omma
pühha kalli werrega, ning omma ilmašuta kan
natamisē ja surmaga, sepärrast et minna temma
omma pidin ollema, ja temma rikis temma al
elloma, ning tedda tenima iggawesse digusse,
waggadusse ja õnnistusē sees, nenda kui tem
ma on üllestoušnud surnust, ellab ning wallit
seb iggaweste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Sõpetus:

Pühhitsemisēst.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht
pühha risti-koggodust, pühhade õsasa
mist, wattude andeks. andmist, lihha ülles
tousmist ning iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja
wäest mitte ei woi Jēsusē Kristusē omma Jē
sanda

sanda sisse uskuda, egga temma jure sada; waid pühha Waim on mind Ewangeliummi läbbi kutsnud, omma annettega walgustanud, ja õige usso sees pühhitsenud ja hoidnud, nenda kui temma keige pühha risti, koggodusse Ma peäl kutsub, koggub, walgustab, pühhitseb, ning Jeesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab, se samma risti koggodusse sees temma minnule ja keikile usklikeledele iggawääw keik patitud rohkeste andeks annab, ja wümsel päwal mind ka keik surnud üllesärratab, ja minnule keige usklikedega Kristusse sees iggawest ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühhasst Jõsa meie Palwest.

Jõsa meie kes sa oll' d taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi tulgo meile sinno riik, sinno tahtmirne sündko kui taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggawääw leiba anna meile tännawääw, ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele, ning ärra sata meid mitte kuuatusse sisse, waid peästa meid ärra sest kuriast; sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Jõsa

Jesü meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se labbi armoliikkult kutsuda et meie peame uskma, tedda meie õige Jesü ja meid temma õiged lapsed olla ad, et meie julgeste ja kindla lootusega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isja palluvad.

Esimesenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinne nimmi.

Mis se on?

Jummala nimmi on kül isse-ennesest pühha; agga meie pallume Jesumatti palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal tanna selgeste ning puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummal lapsed tedda mõda ellume, tedda aita meid armastada ta wone Jesü. Agga kes teistweisi õpetab, ja ellab, kui Jummal sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummal nimme; se eest hoiame meid, armast taewane Jesü!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummal'a riik tulleb kül ilma meie palweta isse-ennesest; agga meie pallume Jesumatti palwe sees, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Jesü omma pühha Waimo meile annab, et meie temma sanna temma pühha et

mo läbbi ussime, ja Jummalale mele pärrast ella
me sin aialikkust ja seal iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Jummalale hea armolinne tahtminne sünnib
kui ilma meie palweta; agga meie pallume se
sinnatse palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal teige kurja nou ja tahtmisse
kikkub, ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta
Jummalale nimme pühhitseda, egga temma riki
meie jure tulla, kui on kurrati, ma ilma ja meie
lihha tahtminne; waid kinnitab ja hojab meid
kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsani,
se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile
tänapäaw.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiba kui ilma
meie palweta keikile kurja innimestele; agga
meie pallume se sinnatse palwe sees, et temma
meile annaks sedda moista, ja tännoga wasto
wotta meie iggapäwase leiba.

Mis on iggapäwane leib?

Keik, mis meie ihho toidusseks ja üllespidamisseks
tarwis lähhab: söminne, jominne, rided, kinn-
gad, kodda, maia, põld, weikied, rahha, warra,
wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre,
wag-

waggad ja tru, id, üllemaid, hea wallitsus, hea ilm, rahho, terwis, aus ello head sõbrad, tru, id nabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et se tae wane Jsa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende parrast meile sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meile sedda keik armust anda, sest et meie iggapääw patjo patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto ekswad.

Kues Palwe.

Ning ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Jummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespiddada, et kurrat ma ilm ja meie lihha meid ei petta egga sada ebba-usso, Paksipiddimõtlemisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees kui ühhel hobil, et se taewane Issa meid tahhaks peasta keigesuggusest ihho, ja hinge, warrandusse, ja aukohjust, ja wimaks, kui meie surma tunnife tulleb, õnsa otso meile anda, ja armoga sestsinnaatsest hädda orrust ennese jure taewa wotta, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlasis uskma, et se taewane Issa meie palwed heldeste on wastowotnud ja kuulnud: sest et temma isse on meid kääknud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Reljas Peatük. Pühast Ristmisest.

Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalala kääkus on seätud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Matteuse ramatus wiimses peatükkis: (28, 19) Minge ja õpperage kõik rahwast ja ristige neid Jummalala se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeks, andmist, peastob ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawesse õnnistusse keikile, kes sedda usuwad, mis Jummalala sanna ja tootussed kullutawad.

Missuggused on need Jummalala sannad ja tootussed.

Kui meie Isand Jesus Kristus ütleb Markusse ramatus wiimises peatükis: (16, 16.) Kes ussub, ja tedda ristitakse, se peab õn-
saks sama, agga kes ei ussu, tedda peab
hukka moistetama.

Kuida woib wessi ni surcd asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte waid Jumma-
la sanna, mis weega ja wee jures on, ja usk, mis
seddasamma Jummalala sanna wee sees ussub;
sest, ilma Jummalala sannata on wessi paljas
wessi ja ei mitte ristminne: agga Jummalala san-
naga on ta üks ristminne, se on üks ello wessi
täis armo, ja uesündimisse pesseminne pühha
Waimo läbbi, kui pühha Paulus ütleb Titus-
se ramatus kolmandamas peatükis: Jummal
on meid õnsaks reinud uesündimisse pesse-
misse ja pühha Waimo uendamisse läbbi,
tedda temma on wäljawallanud meie peäle
rohkestes Jesusse Kristusse meie õnnisteggia
läbbi, et meie, temma armo läbbi õigeks tehi-
rud, iggawesse ello pärriaks piddime sama
lotusse järrel; se on üks tõsine sanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse
ja pattustpöõrmisse läbbi meie sees ärra uupu-
tud sama, ja surrema keige patto ja kurja him-
mudega, ja iggapäw jälle ettetullema ja ülles-
tousma se uus innimenne, kes õigusse ja pu-
hastusse sees Jummalala ees peab iggaweste
ellama.

Kus se on kirjutud?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma rahwale kirjutud, kuendamas peatükis: Meie olleme Kristussega mahhamaetud ristmis, se läbbi surma sisse, et otsego Kristus on ülle ärratud surnust Jsa au läbbi, meie ka nenda peame udes ellus käima.

Wies Peatük.

Pühha Altari Saakramentist.

Mis on Altari Saakrament?

Se on meie Isanda Jesusse Kristusse tõsine ihho ja werri, leiba ja wina al meile risti rahwale süa ja jua, Kristussest ennesest seatud.

Kus se on kirjutud?

Nenda kirjutawad, need pühhad Ewangelistid: Matteus, Markus, Lukas, ja se pühha Paulus:

Meie Isand Jesus Kristus sel õsel, mil tedda ärra anti, wottis leiba, tannas, murdis ja andis omma Jüngrittele ja ütles: wotke, söge, se on minno ihho, mis teie eest antakse, sedda tehke minno mällestusseks.

Selsammal kombel wottis temma ka karrika pärrast õhto söma aega tannas ja andis omma Jüngrittele ja ütles: joge keif seält seest, sesinnane karrikas on se uus seadus minno werre sees, mis teie

ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks andmisses: sedda tehke, ni mittoford, kui teie sest jote, minno mällestusesk.

Mis kassõ on meil sestsuggusest sõmisses ning jomisses?

Sedda näitwad meile needsinna sed Kristusse sannad: mis teie eest ärra antakse ja ärrawallatakse pattude andeks, andmisses; se on, et meile saakramenti sees pattude andeks, andmist, ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeks, andminne on, seal on ka ello ja õnnistus.

Kuida woib ihholik sõminne ning jominne uisuggusest fured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte, waid need Kristusse sannad; mis teie eest ärra antakse ja ärrawallatakse pattude andeks, andmisses; need sannad on ihholikko sõmisses ja jomisses jures kui üllem assi saakramenti sees, ja kes needsammad sannad ussub, sel on, mis nemmad tunnistawad, pattude andeks, andminne.

Kes wottab amsaste sesinnaste saakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks launis wäljaspidine komme; agga se on diete ja hästi walmistud, kellel usk on needsinna sed Kristusse sannade peäle: Mis teie eest ärra antakse ja ärrawallatakse pattude andeks andmisses: agga kes neidsinnastid sanno ei ussu, ehk kassipiddi mõtleb, se ep olle mitte wäart, agga hästi walmistud, sest se sanna; teie eest, tahhab selget usslikud süddamed.

Hommiko - Palwe.

Önnistago mind Jummal Issa, Poeg,
ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas
taewane Issa, Jesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Issanda läbbi,
et sinna mind minnewal õsel. olled armo-
liffult hoidnud ja faitšnud keige ihho
ning hinge kahjo eest. Minna pallun
sind, anna mulle armo, et minna woik-
sin ommad pattud süddamest tunda, kah-
hetseda ning mahhajätta, ja anna mulle
andeks keik minno pattud ning eksitus-
sed, misga minna sind ollen wihhast-
nud; faitse ning hoia mind selsinnatsel
päwal armoliffult keige patto, kurja ning
kahjo eest, et keik minno mötte, sanna,
teggo ning ello woiks sinno mele pärrast
olla. Sest minna annan omma ihho
ning hinge, meie üllema wallitseja ja
keik muud üllemad, meie wannemad,
suggulased, waenlased, keik riste rah-
wast, ja keik, mis mul on, sinno holeks;
sinno pühha Waim wallitsego mind,
sinno pühha Ingel olgo minno jures,
et se kurri waenlane ühtegi melewalda
minno peäle ei sa. Amen.

Palwed enne Söma-aega.

Reikide silmad lootwad, Jssand, sinno
peäle, ja sinna annad neile nende
roga ommal aial. Sinna teed lahti om-
mad helded ning rohked fäed, ning tãi-
dad keit, mis ellab, hea melega.

Alu olgo Jummalale Jssale, Poiale
ning Pühha Waimule, Amen.

Jssa meie, kes sa olled raexas n. t. f.

Jssand Jummal, taewane Jssa, õn-
nista meid ja needsinnatsed sinna
annid, mis meie sinno rohkest armust
wastowottame Jesusse Kristusse meie
Jssanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb: Innimenne ei ella mitte
ükspäinis leiwast, waid iggaühhest san-
nast, mis Jummalala su läbbi fäib, Amen.

Palwed pärrast Söma-aega.

Tännage Jssandat, sest temma on hel-
de, ning temma heldus festab igga-
west, kes keiaq lih hale roga annab, neile
weistele nende sömist annab, neile nore
kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad Tem-
mal ep olle rõmo hobbose wäest, egga
melchead ühhegi luist; Jssandal on mele-
hea

hea neist, kes tedda kartwad ning temma armo peäle lootwad.

Uu olgo Jummalale Issale, Poiale, ning Pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n, t f.

Meie tänname sind, Issand Jummal taewane Issa, Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, keige sinno ande ning heateggemisse eest, kes sinna ellad ning wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo fidetud ning tännatud sömisse ning jomisse ning temma falli sanna eest, temma andko meile eddespidi meie iggawawast leiba, ja õnnistago meid ka hinge polest Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Issand, sinno suur nimmi olgo fidetud nüüd ning iggaweste, Amen.

Õhto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Issa, Poeg, ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind minnewal päwal olled armolikkult hoidnud ja kaitstud keige ihho

ja hinge kahjo eest. Minna vallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommod pattud süddam stunda, kahhetseda ning mahhajatta, ja anna mulle andeks keik minno pattud ning eksitusfed, mis ga minna sind ollen wihhastanud; kaitse nina hoi mind selsinnatsel öiel armolikfult keige patto. Kurja ning kahjo eest, et keik minno mötte, sanna, tegoo ning ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ning hinge, meie üllema wallitseia ja keik muud üllemaad meie wannemad, suggulased, waenlased, keik risti-rahwast, ja keik mis mul on, sinno holeks; sinno vühha Wain wallitsego mind, sinno vühha Ingel olgo minno jures, et se kurri waenlane ühtegi mele walda minno peäle ei sa. Amen.

Dypetus

Melewallasst pattud andeks anda ja finnitada.

Mis on pattude andeks andmissse ja finnitamisse
Melewald?

Pattude andeks andmissse ja finnitamisse melewald on se woimus, mis meie Issand Jesus Kristus Ma peäl armo dypetusse kulutamisse sees on seädnud, neile pattustele, kes pattust pöörwad, pattud andeks anda: agga neile,

neile, kes pattust ei pöra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21, 23. Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wortke pühha Waimo: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, Kellele teie ial pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistan ad meile need sannad: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et neile uskiikkudele pattud andeks antakse Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis tunneb südda rahho usso läbbi.

Kuida woib Innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi mitte pattud andeks anda issiennesest ehk ommast wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse läskmissse peäle, nenda kui need sannad tunnistawad: Wortke pühha Waimo: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud. Sest otsego Innimesse Poial melewald on, pattud Ma peäl andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armo öppetusse kulutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkkitanud nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Luf. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tbeste tundwad, Rahhetsewad, allandikko ja uskikko süddamega ülestunnistawad, ja Jhesusse Kristusse pärrast a mo ja rõmustamist ihhaldawad; sest nenda üt-
leb Jssand Jesus selle alwatud wasto; Olle rahhul minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud Matt. 9. 2. ja selle patto Rah-
hetsema naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind airnud, minne rahhoga. Luf. 8, 48. ja 7. p. 48. f.

Kellele peab pattud linnittama?

Keikile innimestele, kes pattust ei põra, ja ei ussu mitte, kes ka meel patto sisse jäwad ellama ja keik head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Jssand Jesus Kristus õppetab: Kui sinno wend sinno wasto eksib siis minne, ja no-
mi tedda ennese ja temma keskes ükspäinis; Kui temma sind kuleb! siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks en-
nesega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnis-
taja juus seisaks: agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui tem-
ma koggodusi ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner.

Mis sugused pattud peab ülestunnistama?

Jummala ees peab innimenne ennast keikvid-
di pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea agga tunne, nenda kui meie Jssa meie palwoes teme; agga õppetaja ees tullerwad need pattud ülestunnistada, mis meie tecme ja ommas süddames tunneme.

Missuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello läbbi katsuma Jum-
mala künne kässo järrele, kas sa olled isä, emma,
pöeg, tüttar, issand, emmad, perremees, perre-
naene, sullane, tüdruk; kas sa olled olnud sanna-
kuulmatta kas sa kellegile olled kurja teinud sanna
eht töga, kas sa olled warrastonud, holeta ja
wihhane olnud, ebba usko piddanud, roppus
ellus ellanud ja waltetanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusse Sannad.

Armas öppetaja! minna pallun sind, et sa
minno patto tunnistust kuled ja Jumma-
la polest pattude andeks andmist kulutad:

Minna waene pattune innimenne tunnistan
Jummala ja sinno ees, et ma ei olle ükspäi-
nis patto sees sündinud ja ilmale tulnud; waid et
ma ka Jummalala künne kässo wasto faggeda: te
ollen eksinud, Jummalat ja omma ligatmest wih-
hastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja tege-
west nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga min-
na kahhetsen ommad pattud teigest süddamest,
ja ussun Jesusse Kristusse läbbi di faks sada.
Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind
Jesanda Jesusse sullast, et sa mulle pattude an-
deks andmist kulutad, ja minno nödra usko kin-
nitusseks mind Jesanda Jesusse Kristusse ihho
ja werrega södad ja jodad. Minna tahhan
Jummala armo ja pühha Waimo abbi läbbi

omma pattuse ello parrandada, pattude eest en-
nast hoida, ning nenda ellada, kui wagga risti-
innimesse kohhus on.

Koddo · Öppetus.

Ehk monningad pühha kirja tunnistused
keigesugguste inntmeste maenitsusseks
üllespandud, kuida nemmad peawad
omma ammeri üllespidama, ja mis
nende kohhus on teha.

Piiskopide ehk üllewaatjate ja Öppetaja- jatte kohhus.

Uks koggodusse üllewaatja peab ollema lait-
matta, ühhe naese mees, kassin, moisslik, puh-
taste ehhitud, wõdraste wasto wõtja, kes kõlbab
öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte
roppo kasso püüdja, waid kes järrele annab, ei
mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahue, kes om-
mad lapsed peab sannakuulmisesse keige tõssi-
wisiga: (sest kui kegi omma ennese maja rah-
wa ülle ei märka üllewaatja olla, kuida wõt-
temma Jummalaga koggodusse eest hoolt kanda?)
ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud.

Kes linnipeab sest ustawast sannast minno
öppetusse järrele, et ta woiks wägger olla ni
hästi maenitsema terwe öppetusse läbbi, kui ka
neid, kes wastoräkiad on, nomima. 1 Tim. 3,
2:6. Tit. 1, 7-9.

Kuuljate kohhus omma Öppetajate wasto.

Nenda on ka Issand seadnud neile, kes armo-
öppe-

öppetust fulutawad, et nemmad armo öppetuss
sest pearwad ellama. 1 Korint 9, 14.

Kedda öppetakse sannaga, se jaggago keik head
fellele, kes tedda öppetab. Ärge eksige mitte, Jum- 2
mal ei anna ennast mitte piikada. Kalat 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi
üllespiddawad, peab kahherõrra auustusse 3
wäärt petama, keigeennamiste neid, kes tõõd
terwad sannas ja öppetusses. Sest kirri ütleb;
Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma, kes
pahmast tallab, ja: üks tõteggia on omma pal-
ga wäärt. 1 Tim. 5, 7. 18 Luf. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tõõd
teggerwad, ja teie ülewatajad on Jssanda sees 4
ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid üpris
wägga armsaste piddada nende tõ parrast. Pid-
dage rahho issekeskis. 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhhatajad ja wõtke nende
sanna, sest nemmad walwawad, teie hingede eest, 5
nenda kui need, kes wastust pearwad andma, et
nemmad seddarõimoga terwad, ja ei mitte õhkades;
sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Jummalikko üllematte kõhhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel
keigeüllem melewaid on, sest üllemad ep olle mui-
do kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on
Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto
panneb, se panneb Jummalala seadmissesse wasto,
agga kes wasto pannewad, need saatwad isseen-
neste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna mõõka mit- 6
te ilma asjata; sest temma on Jummalala tener,

Fättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb.
Rom. 13, 1. 2. 4.

Ullamate kohhus üllematte wasto.

1 Andte Keisrile, mis Keisri kohhus, ja Jumma-
lale, mis Jummalala kohhus on. Matt. 22, 21.

2 Sepärrast on tarwis, et teie ennast allahel-
date, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka süd-
dame-tunnistusse pärrast. Sest sepärrast
makske ka makso, sest nemmad on Jummalala
fullased, kes otje se eest murret kandwad. Siis
tasfuge nüüd keikile mis teie kohhus on; makso,
kellele makso, tollirahha, kellele tollirahha, kar-
tust, kellele kartust, au, kellele, au tulleb anda.
Rom. 13, 5. 6. 7.

3 Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et
peab tehtama pallumissi, palwed, pallumissi
teiste eest, ja tännamissi keikide innimeste eest,
kuningatte ja keikide eest, kellel keigeüllem mele-
waid on, et meie rahholist ja tassast ello woik-
sime ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello
Jees; sest se on hea ja armas Jummalala meie
õnnisteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

4 Tullela nende mele, et nemmad würstide ja üle-
mate wasto allandikkud on, nende saanna wõt-
wad, kuulda ja keige hea teule walmison. Tit. 3, 1.

5 Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla,
Jostanda pärrast, olgo kuningaga kui üllema alla,
ellil pealikkutte, kui nende alla, kes temmast on
lekkitud, kurjateggiattele kui nuhtlusseks, agga
heateggiattele kitusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbi

Abbiello-rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke selle naeste-rahvale kui nõdramale astjale au, nenda kui neile, kes ka armo-ello pärriad on, et teie palwesid ärra ei keelda. 1 Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge sage wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Issanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wõttis kuulda, ja hüdis tedda isfandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirno ei kardada. Ewes. 5, 22. 1 Peetr. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie Issad, ärge ärritage omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karristamises ja Issanda maenitsemises. Ewes. 6, 4. Kolosf. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Issanda sees, sest se on õige. Auusta omma issa ja emma: (se on essimenne kasso-sanna ühhe tootussega:) et sinno kassi woiks hästi káia, ja sinna woiksid káua ellada Ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre-wannematte Kohhus.

Issandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja kohhus on, ja játkke áhwardamist mahha,
E ja

ja teädke, et ka teil ennestel Jssand taewas on, ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teifest. Ewes. 6, 9. Kolos. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna kes teie Jssandat on lihha polest, kartusse ja wärristussega omma süddame waggadusses, nenda kui Kristusse sanna; ei mitte silmakirjaks tenides, kui need, kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal meel Jssandat teniwad, ja mitte innimesi, ja teädke, et mis head kegi ial saab teinud, temma sedda saab Jssanda käest; olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewes. 6, 5-8. Kolos. 3, 22.

Nore rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikkud, agga keil olgo teine teise wasto allandikkud, ja ehhitage ennast seest piddi allandikko melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikkuille annab temma omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal wägge wa kae alla, et temma teid woiks üllendada õigel aial. 1 Peetr. 5, 5. 6.

Leskede: Naeste kohhus.

Kes tdeste lesknaene on, ja üksi järrele jäänud, se lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pallumiste ja palwette sisse õõd ja päwad: agga kes lihha himmus ellab, se on ellawalt surnud. 1 Tim. 5. 6.

Iggaühhe Risti-innimesse kohhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isse-ennast. Sellesinnatse sanna sisse on keik kääsüd ühtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keikide innimeste eest.
i Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Siis on keik asjad majas hääd.

Õnna Lutterusse Rõõsimiste ja Rõõmiste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma ollen pattune.

2. Rõõst sinna sedda tead?

Jummalala kumnest kääsust, neid ei olle minna mitte piddatud.

3. Kas sinna kahhetsed õmmad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wägga haiget, et minna Jummalala wasto ollen efsinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Jummalala wihha, aialikko surma, ja igga west hukkatust.

5. Kas ja ussub õnaks sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?

Õmma armsa Issanda Jesusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummala Poeg, tõssine Jummal ja tõssine innimenne.

8. Onn ennam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg, ja Pühha Waim, ja need kolm on üks. I Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeks, andmisseks.

10. Onn Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle mitte, sest Issa on Jummal, ja pühha Waim ka; agga Poeg on tõssine Jummal ja tõssine innimenne, kes minno eest on surnud, ja omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kusi sa sedda tead?

Pühhast armo õppetusest ja neist saakramenti sannadest, ja temma ihust ja werrest, mis mulle saakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel n. t. s.

13. Kas sinna usfud, et saakramentis Kristusse
tõdsine ihho ja werri on?

Jah minna usfun sedda.

14. Mikspärrast usfud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõrke, jõege,
se on minno ihho; jõege keik seält sest, se on
minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho
sõme, ja temma werd jome, ja nenda sedda
panti wõttame?

Meie peame temma surma ja werre ärrawal-
lamist kulutama ja se peäle mõtkema kuida tem-
ma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mit-
to kord, kui teie ial sedda tete, minno mäl-
lestusjeks.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama
ja sedda kulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei õlle
woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis
Jesus Kristus tõdsine Jummal ja innimenne,
ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude
pärrast, ja neid raskeks arwame, ja ükspäinis
Kristusfest ennast rõmustame, ja nenda sesam-
ma usfo läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristust sinno pattude eest surrema
ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Jõsa, minno,
ja keikide pattuste wasto, nenda kui kirjutud
on. Joan, 14, 31. Rom. 5, 6. 8. Kal. 2, 20.
Ewef. 5, 25.

18. Mikspärrast tahhad sinna Jummalala sanna jure minna?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kui õõdud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalat ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab risti innimest sundima saggeda ste Altari Saakramenti wdima?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristus, se kãst ja tootus, pärrast ka temma omma hãdda, mis tedda waewab, mis pärrast nissugune kãsteminne, kuteminne ja tootaminne sũnnib.

20. Mis peab innimenne teggema, kui temma nissuggust hãdda ei tunne, egga iggatse se Saakramenti jãrrele?

Sel ei olle parremat nou, kui et temma (1) omma sũddant lãbbikasjub, welast temmal pattust lihha ja werd on, ja ussub, mis pũhha kirri kulutab. Kal. 5, 16. 17. Rõm. 7, 18.

(2) Et temma tãhhele panneb, welast temma siin ilma sees on, ja mõtleb, et temmal patto ja hãdda ei pudu, nenda kui se kirri ütleb. Joan. 15, 18. 20. 16, 8. 20. I Joan. 2, 15. 16. 5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurratit ennese õmber kes walle ja tapmissõega õõd ja pãwad seest ja wãljaspiddi tedda rahhule ei jãtta, nenda kui se kirri tunnistab. Joan. 8, 44. I Peetr. 5, 8.

Jesusse Nimmel ning auuks.

I. Küsiminne.

*Mis peab meie keigesurem murre ollema ni kaua kui meie ellame?

Ebr 1, 2.3. Il on olna klabbil Maasua deland, ke on tema au ja teine e kerijate mure. Maasua olna niggow sahaa a sahaa, pi...

St meie woikume Jummalat diete tunda ja tenida. *Eut. 1, 74. 75*

*II. Kuida woime meie Jummalat diete tunda ja tenida?

Dige usso läbbi, pühha ja jummalafartlikko ello sees.

III. Kas neil, kes Jummalat tahtwad tunda ja tenida, lubha on nenda ellada, kui nende kurri lihha ja werri tahhab?

Ei olle mitte, waid nemmad peawad ellama nenda kui Jummal tahhab. *1 Peetr. 4, 1. 2.*

*IV. Kust õppime meie Jummalat ja tema pühha tahtmist tundma?

Jummalta saannast ehk pühhasst kirjast.

V. Kenne läbbi on Jummal omma sanna annud?

Pühha Prohwetide ja Apostlide läbbi, sest

needsinnatsed pühhad Jummala mehhed on räkinnud, aetud pühhasi Waimust. 2 Peetr. 1, 21.

VI. Kes peab Jummala sanna kuulma ja õppima?

Keik need innimesed kes püüdwad änsaks sada.

VII. Kas meie woime Jummala sannast keik õppida, mis meie õnnistusseks tarwis lähhab?

Ja woime. 2 Tim 3, 15. Et sinna lapsesf sadik-pühhad kühjad runned: need woiwad sind targaks teha õnnistusseks usso lähbi, mis Kristusse Jesusse sees on, ning 17. salm. Joan. 5, 39.

VIII. Kuida peame meie Jummala sanna kuulma ja õppima, et meie sest woiksime kasso sada?

(1) Peame meie Jummala kääst pühha Waimo abbi palluma, sest et meie ilma temmata ühtegi õiete ei moista. Luk. 11, 13. 2 Kor. 1, 22. Ewef. 1, 17, 18.

(2) Peame meie Jummala sanna hästi tähhele pannema ja meles piddama. Apost. tegg. 16, 13. Luk. 8, 15.

(3) Peab meil se kindel nou ollema, et meie keigest wäest tahhame Jummala tahtmist õppida, ja selle järrele ellada. Joan. 7, 17. 14. p. 21. s. Jak. 1, 22.

(4) Peame meie Jummala sanna nenda kuulma ja luggema, kui olleks se ükspäinis meile antud ja kästud. Rom. 15, 4. 1 Kor. 10, 6, 11.

IX. Kuida hütasse siis pühha kirri ehk Jummala sanna lihhe sannaga?

Piblitramatuks.

X. Mitto tükki on Pibli Ramato sees?

Kaks tükki, teine on wanna Testament ehk wanna seädusse sanna; teine on uus Testament ehk ue seädusse sanna.

XI. Mis õppetab pühha wanna seädusse sanna?

Se õppetab need käsud, mis Jummal Israeli rahwale on annud, ja kuulutab enne, et Kristus piddi tulles, ja mis õnnistust ja head, usklikud siis piddid sama.

XII. Mis õppetab pühha ue seädusse sanna?

Se õppetab, et Kristus Jummala Poeg meie õnnisteggia jo on tulnud seie ilma sisse, ja et meie temma sisse peame uskma ja ello sama temma nimme sees. Ioan. 20, 31.

XIII. Kust meie leiame sedda lühhidelt, mis pühha kirja sees lajemalt õppetakse?

Katekismusse õpetusse peatükkide sees.

XIV. Mis on üks peatük?

Se on üks pea õpetus, mis meie meie hinge õnnistusseks wägga tarwis lähhab moista ja uskuda.

XV. Mitto peatükki on meie Katekismusse ramato sees?

Wüis, (1) Jummala kümme käsko, (2) Pühha usso õpetus, (3) Jäsa meie palwe, (4) Pühha ristminne, (5) Pühha altari saakrament.

Esimenne Peatuf,

ehf

Sppetus Jummala künneft käsust.

I. Küssiminne.

*Kes on need künne kässo annud?

Kossiminne.

Se kolm, ainus Jummal, kes keif asjad on lonud, kes keifide Isand on, kellel ka õige meelwald ja õigus on käsud anda.

*II. Kelle läbbi on terama neid annud?

Mosesse läbbi. Joan. 1, 16.

*III. Kes olli Moses?

Se olli üks wagga Prohwet ja Israeli rahwa illem p. aulf.

*IV. Mis aialandis Jummal need käsud?

Sel aial, kui Jummal Israeli rahwast sai wäggewal kombel Egiptusse maalt peästnud ja ärrawinud, ja se olli Mellipühhi esimesel päwal.

V. Kus paikus andis Jummal neid?

Körbes Sinai mäe peäl. Wata 2 Mos 19.

VI. Mis Wisil andis Jummal neid?

Koue mürristamise walgolemisse, ja tullele-gega: paks suits touis Sinai mäe peält otsego ahjast, ja keif se maggi wärrises.

VII. Mikspärrast andis Jummal need künne kässo ni hirmsaste?

Sepärrast, et innimesed Jummalata sure au piddid tundma, ja temma kange wiha patto peäle; sest et pat iggawesse tulle wäart on.

*VIII. Mis peäle kirjotas Jummal need kumme käsfo?

Kahhe kiowi, laua peäle; ja sega tähendas Jummal, et meie südda ni kowwa on kui kiowi.

Sepärrast ei woi ükski Jummalaga käsud ommast wäest piddada ja armastada; agga Jummal tahhab ja woib sedda kowwa kiowist süddant meie seest ärrawõtta, wagga süddant meile jälle anda, ja ommad käsud senna sisse kirjutada. Esek. 11, 19. 20. 36. p. 26. 27. s. Jer. 31, 33.

*IX. Kellele on Jummal need kumme käsfo annud?

Keikile innimestele.

X. Mis pärrast on Jummal need kumme käsfo annud?

Sepärrast, et innimesed neist piddid õppima omma patto hädda ja kurjast õiete moistima, ja omma hinge Ursti Jeesusse jures abbi otsida patto wasto.

XI. Kui nüüd innimenne saab Jummalaga pole pöörnud, kas temmale siis weel need kumme käsfo tarwis lähewad?

Jah lähewad tarwis, sest Jummalaga käsud on waggadele kaunis õppetus, et nemmad woitwad neist moista, mis hea ja mis kurri on, ja nenda omma ello se iärrele aiada. Rom 6, 11. n. t. s.

XII. Mis õppetawad Jummalaga kumme käsfo?

Nemmad õppetawad, et se ei olle üks päinis hea ehk kurri, mis innimesed arwawad hea ehk kurja ollerwad, waid nemmad katswad süddame

peäle, ja õppetawad, et ka kurjad sallaja him-
mud ja mõtted pattud on, ja et waggad ka nen-
de wasto veawad pannema. Rom. 7, 7.

XIII. Mis peame meie igguühhe kässo ju-
res tähhele pannema?

Kui Zummal ühhe kässo sees kurja kelab, siis
käsrib temma sel jures head, ja kui temma head
käsrib, siis kelab temma se jures kurja. Nenda,
kui Zummal neljandamas käsikus käsrib wanne-
mad auustada, siis kelab temma, et meie neid
ei pea põlgama egga wihhastama.

XIV. Mitme laua peäle kirjotas Zum-
mal need kümme kässo?

Kahhe kummi laua peäle. 2 Mos. 31, 18.

*XV. Mitto kässo on esimesse laua peal?
Kolm esimest.

*XVI. Mitto kässo on teise laua peal?
Seitse wimist.

*XVII. Mis õppetawad need kolm essi-
mest kässo?

Et meie peame Zummalat armastama.

*XVIII. Mis õppetawad need seitse wi-
mist kässo?

Et meie peame omma liggimest armastama.

XIX. Mikspärrast on Zummal ommad
käsjud kahhe laua peäle kirjotanud?

Sepärrast, et meil kahhega on teggemist; es-
site: Zummalaga, teiseks: liggimessega.

XX. Mis on meil Zummalaga teggemist?

Temma on meie õige Zsrand, kedda meie pea-
me ülle teige asjade kartma ja armastama.

*XXI. Kuida peame meie Jummalat armastama?

Keigest süddamest, keigest hingest, keigest me-
lest ja keigest wäer. Mark. 12, 30.

*XXII. Kuida peame meie omma liggimest armastama?

Kui isse, ennast. Matt. 22, 39, 40.

XXIII. Kes on meie liggimenne?

Keik innimesed, olgo tutwad ehk woõrad,
olgo sõbrad ehk waentased. Luf. 10, 29 37.

XXIV. Kas innimenne woib Jummalat armastada ja omma liggimest wihkada?

Ei woi mitte, sest kes Jummalat süddamest ar-
mastab, se peab ka omma liggimest süddamest
armastama, ja kes omma liggimest wihkab se
wihkab ka Jummalat, kelle käsud nisuggune
põlgab. 1 Joan. 4, 7. 8. 20.

Esfimenne Käst.

Sul ei pea mitte teiji jummalaid
ollema minno tõrwas,

*I. Küsf. Mis kelab suur Jummal
esfimenne kässo sees?

Et meil ei pea mitte teisi woõraid jumma-
laid ollema temma tõrwas. 2 Mos. 20, 1. 6.

*II. Mis on woõras Jummal?

Keik se on woõras Jummal mis innimenne
ennam kardab ja armastab, kui suurt Jumma-
lat, ja mis peäle ta ennam lodab, kui el-
lawa

larva Jummalala peäle; nenda, kui kegi innimeste nähhes ennast hoiab kurja teggemist, agga kui temma on ükspäinis, ehk omma kurja seltsiga kous, siis temma ei karda polegi kurja tööd tehhes et k'ül feigewäggeroam Jummal temma jures on, kes keikis paikus on, keik asjad teab ja näab.

III. Mitmesuggune on woõra Jummalala tenistus?

Kahhesuggune, teine on arwoalik, teine sallaja woõra Jummalala tõnistus.

IV. Mis on arwoalik woõra Jummalala tenistus?

Kui meie sedda, mis ei olle Jummal, kui Jummalat kummardame. Kalat. 4, 8.

Nenda kui kegi (1) päilikko ette, ku, taewa tähte, metsade ja mu paiga ette kummardab, neile ohwrib ja neist abbi otab.

(2) Kui temma sijud, mis on puust ehk kiro wast tehtud ehk mallitud, pallub kui Jummalat. Rom. 1, 23. 1 Korint. 12, 2.

(3) Kui ta täht-päwad peab, nelja päwa, Karuse Tuleristi Jürri ja muud päwad, mis ei sunni piddada, kui ka keiksuggused ebba usso wisid ja kumbed, mis Jummal ei olle k'äsknud.

(4) Kui innimenne isse on noid, ehk noidade, lausiate, ja sola puhhujatte jurest abbi otsib.

(5) Kui kegi arwoalikko pattude sees kurratit tenib, ja lodab siiski õnsaks sada. Rom 6, 16.

V. Mis on sallaja woõra jummalala tenistus?

Kui meie isse, ennast ja muud lodud asjad enam kardame, ja armastame kui Jummalat

Lojat ja Issandat. Nenda kui tegi 1) Innimes-
te me'e heaks kurja teeb Jummalä kässo wasto.

2) Kui temma püab omma ennese auuks ja
kassuks teik tehha, ja mitte ükspäinis Jummalä
auuks hea melega ellada. Kol. 3, 5. Wu. 3, 19.

3) Kui temma omma rikkuse, au, hea põiw-
tarkusse ja suurte issandatte peäle ennam lodab
kui ellawa Jummalä peäle. Jer. 9, 23, 24.

VI. Kui inimenne heal miele omma rum-
malusse ja pattude sisse jääb, kes on
süis temma woõras Jummal?

Kurrat, kedda pühhas kirjäs hütakse Ma- ilma
jummalaks, kes nende uskmatra rahwa meled sõg-
gedaks teeb, et nemmad Jummalat ei pea õppi-
ma õiete tundma. 2 Kor 4, 4.

*VII. Mis käsib Jummal esimesse
kässo sees?

Et meie redda ükspäinis ülle teige asjade
peame kartma, armastama, ja temma peä-
le lootma.

VIII. Kuida peame meie Jummalat
kartma?

Ei mitte nenda kui kurjad lapsed, waid nenda
kui waggad lapsed ommad wannemad kartwad.

IX. Kuida süis kurjad lapsed kartwad?

Need kartwad ükspäinis wannematte hirmo
ja witsa; ni pea, kui nemmad ei nä hirmo,
lähhawad nemmad wallatumaks.

X. Mis sugused inimessed kartwad
Jummalat nenda, kui kurjad lapsed om-
mad wannemad kartwad?

Keik need, kes süis püawad waggad olla, kui
Jum-

Jummal omma witsa ehk suurt hädä ja willetsust nende peäle läkkitab; agga kui Jummal, omma witsa nattoke kõrwale panneb, lähewad nemmad kurjemaks

XI. Kuida kartwad waggad lapsed ommad wannemat?

Need ei jätta wallatust mahha witsa egga hirmo pärrast, waid waggast süddamest ja selgest armust omma wannemaste wasto, kedda nemmad heal meel ei tahha wallatussega wihhastada.

XII. Mis sugused innimesed kartwad Jummalat waggade laste wisi järrele?

Keik need, kes pattust pöörwad, ja pannewad keige kurja tö wasto ei mitte Jummalat raske nuhtlusse ja hirmo pärrast, waid sepärrast, et nemmad omma armolist taewast Jsa ei tahha wihhastada, sest et temma ni wägga helde ja armolinne on.

XIII. Kuida peame meie Jummalat weel kartma?

Ülle keige asjade, keik ülle innimeste ja kuriratide. Luf. 12, 4 5.

XIV. Mis se on: Jummalat armastama?

Se on heal meel temma peäle mõtlema, ja keigest süddamest temma järrele iggatsema.

XV. Kuida peame meie Jummalat armastama?

Ülle keige asjade, ülle keige kallima ja armsama asjade Ma peäl ja taewas. Luf. 14, 26. 27.

XVI. Mis pärrast peame meie Jummalat kartma?

Sepärrast, et temma on õige ja pühha,

ja teigewäggaam, kes patto ei jätta nuhtlematta. *M*

XVII. Mikspärrast peame meie Jummalat armastama?

Sepärrast, et temma on üpris wägga helde ja armolinne, kes meile ihho ja hinge polest wägga paljo head on teinud, ja weel teeb.

XVIII. Kust tunnukse, ehk kegi Jummalat süddamest kardab ja armastab?

Kui inimenne süddamest tiusab, keik kurja tööd mahhajätta, ja head tehha ja tännab Jummalat ka siis, kui Jummal hädä ja willetsust temma peäle läkkitab. 1 Joan. 2, 3-6.

XIX. Kelle peäle peame meie lootma?

Sure Jummal peäle. 1 Peetr. 1, 13-21.

XX. Kuida peame meie Jummal peäle lootma?

Ülle teige asjade, ennam kui ühhegi inimesses ehk warrandusse peäle. Lul. 12, 15-21

XXI. Mis se on: Jummal peäle lootma?

Se on, süddamest Jummal jurest abbi otsima, ja kindlaste uskma, et Jummal tahhab ja woib aidata. Ebr. 11, 1-6. Rom. 4, 20-21.

XXII. Kas inimenne woib ennese wäest Jummalat ülle teige asjade karta, armastada, ja temma peäle lota?

Ei woi mitte, sepärrast peame meie Jummalalt allati pühha Waimo abbi palluma.

XXIII. Mis sellele lähháb tarwis, kes Jummalat püab karta, armastada ja temma peäle lota?

Se peab õppima Jummalat ja temma pühha tahtmist õ'ete tundma. Kol. 1, 9 12.

XXIV. Kust õppime meie Jummal tundma?

Jummalala pühhasst sannast. 2 Peetr. 1, 19.

XXV. Kuida õppime meie Jummalat õiete tu dma?

Kui meie Jummalala sanna heal meel kuseme, ja kiusame keigest wáest se járrele ellada. Joan. 7, 17. Luk 11, 18. Ap T. 16, 14. Matt. 11, 27.

XXVI. Kas siis se, kes rummalusse ja patto sisse jääb ei woi Jummalat õiete tunda?

Ei woi mitte. 1 Joan. 2, 4. Joan. 3, 20.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummalala omma Isanda nimme ilma-asjata suhho wõtma; sest Isand ei jätta tedda nuhtlematta, kes temma nimme kurjaste prugib.

*L. Küsf Mis kelab Jummal teise Kästo sees?

Et meie ei pea mitte Jummalala nimme-asjata suhho wõtma ehk kurjaste prugima.

VIII. Mis se on, Jummalal nimme jures wandma?

Se on, kui innimenne Jummalat kutsus tunnistajaks teige tühja asja jures, ja ütleb: se on Jummal eest ehk Jummal aita tõssi. Jaak. 5, 12.

IX. Mis meie Issand Kristussest õppetab?

Matt. 5, 37. Teie kõnne olgo jah, jah; ei mitte, ei mitte, agga mis ülle sedda on, se on sest riigedast.

X. Kas siis ial ei sünni wanduda?

Ja sünnib, kui innimenne wannub Jummalal auuks ja liggimesse heaks, ja kohtowannemad temma veale pannemad, et ta peab wanduma.

XI. Mis se on: Jummalal nimme jures lauuma?

Kui innimenne Jummalal sanna, Issa meie ehk mu palwe läbbi tahhab hamo ehk haigust parandada, ja ärrakaddunud asja jälle leida.

XII. Mikspärrast nimmetakse sedda lausmisseks?

Sepärrast, et Jummal sedda omma sanna sees ep olle käsknud, egga tootaniud sel wiisil aidata.

XIII. Mis se on: Jummalal nimme jures wassetama ja petma?

1) Kui innimenne Jummalal sanna kurjaste ja teist wiisi ärraselletab, kui kohhus on, ja sedda ussub ja õppetab, mis Jummalal sanna ei õpetata. 2. Kor, 2, 17. I Tim, 6, 35.

2) Kui innimenne kuleb Jummalal sanna, ja ei te se järrele. Jaak. 1, 22-26. Luuk. 8, 14.

3) Kui temma ka läib Jummalal sannale ja pallub Jummalat, agga jääb ommeti omma pat

tuse ja rummala ello sisse, tootab ikka omma ello parrandada, ja ei kuusa ommeti se järrele mitte teha. Matt. 7, 21. 22. 23.

XIV. Redda pettab ähherdune imi-
menne?

Temma pettab isse ennast ja keik, kes temma sanna wotwad kuulda. Jak. 1, 22. 25.

XV. On se siis wägga raske pat: Jumma-
la nimme ilma asiata suhho wõtma?

Zah on, sest Jummal ähwardab tedda mitte nuhtlematta jätta, kes temma nimme kura-
jaste prugib. 2 Mos. 20, 7. Matt. 12, 36. 37.

XVI. Mis käsib Jummal siin teise
kässo sees?

Et meie tedda keige hädda sees peame appi
hüüdma, palluma, kütma, ja rännama.

XVII. Mis on ühhe wägga innimesse
keigesurem hädda?

Patto hädda; sepärast pallub temma Jum-
malat allati, et Jummal ei tahhaks tedda pattust
peasta. Jes. 59, 2. Rom. 7, 23. 24. Ebr. 12, 1.

XVIII. Kas Jummal tahhab meid
pattust peasta?

Za temma tahhab ja woib meid pattust peas-
ta. 1 Joan. 3, 8. Seks on Jummal Poeg
ilmunud, et temma kurrati rõõd piddi ärra-
rikkuma.

XIX. Kuida peastab Jummal neid pat-
tust kes tedda süddamest palluwad?

Temma annab neile woimust patto peale, et
nemmad ikka watto wasto pannerwad. 1 Joan. 5, 4.

XX. Kas siis teikide innimeste palwed Kristus ja tänno on Jummalale mele pärrast?

Ei olle mitte, wa'd üts äinis nende palwed on Jummalale mele pärrast, kes pattust pöördwad ja Jummalale sanna kuuwad. Jes. 1, 15

XI. Kelle palwed ep olle mitte Jummalale mele pärrast?

Nende palwed ei olle Jummalale mele pärrast, kes omma patto ja rummalusse sisse jäwad, Joan. 9 31. Meie teome et Jummalale parustid ei tule wa'd kui tegi Jummalale kartlik on, ja teeb temma rahmist, sedda kuleh temma. Jak. 4, 3. Matt. 6, 7.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühapäwa pühhitsema.

I. Küsf Mis käsib Jummal kolmandama käslo seis?

Et meie peame pühapäwa pühhitsema.

II. Mis sagguse päwa on Jummal pühapäwaks seadnud?

Kui Jummal kae päwage teik asiad sai lonud hingas temma seitsemel päwal, ja käs kis seitseme päwa pühhitsema lomisse tö mällestusseks, 2 Mos. 20 8-11. Ebr. 4, 1-11.

III. Kas siis meie pühapäwa weel on se seitsemes päwa?

Ei olle mitte. Gest, kui meie Isand Jesus Kristus

Kristus omma kalli surmaga meid sai lunnastanud ja kolmandamal päeval ülestõusnud seadis pühha risti, koguodus näddala esimesse päwa pühhapäwaks, meie Isanda Jesusse Kristusse kalli lunnastamise ja ülestõusmise mälestuseks; ja se on nüüd näddala esimesenne päaw, mis meie pühhapäwaks hüame. Mark. 16, 2.

IV. On siis weel teisi pühhapäivi?

Jah on, Nellipühhi. Joulo. Ülestõusmise, ja muid teisi pühhasid. Ap. T. 2, I. Luf. 3, 10. I. I.

2. Tim. 2, 8. *See on meie kallis kella päev. Joulo.*

V. Miksparrast on need teised pühhad seatud?

Sepärrast, et meie neil päivil koguodusse sees teine teisega peame ennaste mele tuletama sedda, mis Jummal meile, ja teistele on head teinud. *T. Pörsch in Anf. Epst. 29.*

VI. Mis se on: pühhapäwa pühhitsema?

Se on, keif muud argipäwa tööd mahhajatma, juelust ja Jummal sanna pühhaks pidada heal mele, kuulma ja õppima, ja Jummal armo läbbi omma ello se järrele parrandama. Luf. 6, 46. 49. Rom 12, 1. 2.

VII. Kas siis se, kes omma ello süddamest ei parranda, pühhapäwa pühhitseb?

Ei pühhitse mitte, waid temma koguub Jummal ühtlust ennese peäle, ja temma tuleb Jummal sanna, ja ei holi sest mitte. Jak. 1, 26.

VIII. Kas siis meie ei pea muil päivil ka Jummal sanna tähhele pannema?

Ja towwaste peame iggapäaw Jummal sanna

fanna tähhele pannema, meles piddama, jo omma
 ma ello allati parrandama. Kol. 3, 15.

IX. Mikspärrast kästakse siis, et meie
 peame pühapäeva pühitsema?

Sepärrast, et meil argi päeval ka muud on tegemist; siis on Jummal heldest armust meie wasto keige pühapäeva seadnud meie hinge heaks, et meie sel päeval woime õppitada mis keigel nõddalal meie parrandamisseks tarwis on.

X. Eks siis sest ka kü, kui inimesenne Jummal
 mala sanna kõrwadega kuleb?

Ei mitte; waid sepärrast peab iggäiks, kes puab hinge õnne. Jummal sanna kuulma et temma oma ello woiks parrandada. Matt. 17, 26. 27.

XI. Kuida woib inimenne omma ello
 Jummal sanna järrele parrandada?

Kui temma Jummal sanna õiete õi pib omma patto hädda, ja mis ial kurri on, tundma ja ommast Isandast Jesussest abbi otsima.

XII. Mikspärrast peab inimenne Jesusse
 se jurest abbi otsima?

Sepärrast, et temma tahhab ja woib patto peäle woimust sata keikile, kes süddamest tedda palluwad?

XIII. Mis kelab Jummal kolmandama
 käsko sees?

Et meie ei pea mitte juclust ja Jummal sanna põlgma. Lul. 10, 16.

XIV. Kes põlgab Jummal sanna?

1) Kes Jummal sanna ei holi, ja ei tehha kedda kuulda, ei õppida egga se järrele ellada.

2) Kes tulluwad juclust ja Jummal sanna ei holi, ei woi tähhele panna: ja se hoiab ennast on neile laimama sest ja neile ei woi le nenda wasta.

kuulma; agga nemmad witawad ommad aega tübja juttudega, lobbisewad, maggawad ehk tewad muud wallatumat tööd kui Jummalasanna kulutakse.

3) Kes küll hästi sedda loewad ja kuulwad, agga warsti unustawad, lähhawad kõrtsu ehk mu paika, lakkuma, riidlema ehk muud kurja tööd teggema. Luf 8, 14.

XV. Kas siis need ka võlgwad Jummalasanna, kes sedda õppiwad ja moistwad sest palju lobbiseda?

Ja need võlgwad ka Jummalasanna, kes palju sest moistwad lobbiseda, agga omma ello ei wotta se järrele ajada. Rom. 2, 17-24.

XVI. Mis keeltakse weel pühapäwal?

1) Keik tööd, mis argipäwal tehakse, ja keik mu tööd mis kelab, et inimenne Jummalasanna ei woi õiget kasso sada. Luf. 10, 40-42.

2) Keik patto tööd kumbed ja kõnned, kui on: liaste joma, ehk teistele andma liaste juu, taplema, riidlema, ja muud sellelugguted kurjad wiisid. Ewes 5, 18. 19. Kol. 3, 8.

XVII. Kas siis patto tööd ei keelta argipäwal?

Jah kowwaste keeltakse patto tööd iggal ajal, sest et se, kes patto teeb, on kurratist. 1 Joan. 3, 8.

XVIII. On siis pattud pühapäwal surema nuhtlusse wäärt?

Jah on, sepärrast et se pääw on meie hinge õppetussseks ja parrandamissseks seätitud, ja üks wallato inimenne prugib sedda päwa omma hinge hukatusseks. Joan. 12, 48. Luf. 12, 47.

XIX Kas siis keif tööd teekakse?

Et keelta mitte

XX. Mis tööd ei keelta mitte pühapäeval?

Keif sedda tööd ei keelta mis tehakse Jummalale sanna ja kässo järrele. Luf. 6, 9.

XXI. Mis tööd tehakse Jummalale kässo järrele?

Keif tööd, mis tehakse meie tarwidusseks, ja liggimesse abbits, kui on: roga teggema ei mitte itaks, waid ni paljo, kui ihho toidusseks tarwis lähhäb, haigid katsma, tulle kahjo, wee hädä, ja keige mu hädä sees liggimest aitma. n. t. f. Matt. 12, 1, 3. 10. 11. Luf. 13, 10. 16.

Neljäs Käff.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama, et sinno käsä hästi käib, ja sinna kaua ellad Ma peäl.

*I. Mis käsäib Jummal neljandama käsö sees?

Et meie peame omma isä ja omma emma auustama.

*II. Kes on meie isä ja emma?

Meie lihhased wannemad ja keifisuggused wannemad, kes isä ja emma asemel on; sest Jummal ei arwa ükspäinis neid meie wannemaks, kes Meid sünnitawad ja kaswatawad: waid isä ja emma asemel on keifisuggused wan-

Hab. 1, 14. Kas J. on loand inw. merck. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800.

nemad kunningad, kohto, wannemad, moisa ja teine wannemad, õppetajad, ja kes meid kolis õpetavad. Ebr. 12, 9. Galat. 4, 19.

III. Mis on se: wannemad auustama?

Se on: wannematte sanna kuulma, neid armsaste ja kalliste piddama ja nende mele pärr. st tegegema Ewel. 6, 1. 2. 3.

IV. Mikspärrast peame meie wannemad auustama?

Sepärrast et wannemad Jummalast on seätud, ja Jummalas asemel on, ja et se Jummalas auustussunnib, kui meie neid auustame. Rom. 13, 1.

V. Kuida peame meie wannemad auustama?

Ommas süddames peame meie neid armsaste ja kalliste piddama, ja omma sanna ja teoga nende mele pärrast tegegema. Sir. 3, 9. 15.

VI. Kas peame ka need wannemad auustama kes waljud on?

Jah peame. I Peetr. 2, 18. *Paulus 87. teie Jummalas*

VII. Kui wannemad peaksid kätkma, mis kurri on, kas meie siis peame nende sanna kuulma?

Ei pea mitte. Siis peame meie Jummalas sanna ennam kuulma, kui innimesse sanna. Apost. Tegg. 5, 9. Matt. 10, 37. I Peetr. 1, 18.

VIII. Mikspärrast peame meie wannematte sanna kuulma?

Sepärrast et Jummalas sedda tahhab ja käsib; kes nüüd hea melega ja Jummalas sanna pärrast wõttab wannematte sanna kuulda, tedda

arwob Jummal ommaks sulaseks, ümmardajaks ja lawseks. Ebr. 13. 17. Ewes. 6, 6.

*IX. Mis tootab Jummal neile, kes sannakulelikkud on?

Jummal tootab, et nende käsfi peab hästi käima, ja et nemmad kaua peawad ellama Ma peäl. Ewes. 6, 2. 3.

X. Kas siis keikide sannakuuljatte käsfi käib hästi?

Ja käib hästi Jummal tahtmissse, et kül mitte keikide innimeste mõtte järrel. Rom. 8, 28.

XI. Kelle käsfi käib siin hästi innimeste arwates?

Nende käsfi käib hästi innimeste arwates, kes rikkad ja sure au sees on, ja kellel hea põlle on siin ilmas. 144 Paul. 11, 15. s. 1 Joan. 2, 15. 17.

XII. Kelle käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel?

Nende käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel, kes rikkust, au, ja kurjad himmud põlgwad, kes omma risti iggavääw ennaste peäle wõtwad, ja Jeesuse mele parrast ellawad. Mark. 10. 29. 30. Rom. 8, 13. Matt. 11; 29.

XIII. Kuida woib nende käsfi hästi käia, kes ommad kurjad himmud peawad lammatama, ja iggavääw omma risti ennaste peäle wõtma?

Nenda käib nende käsfi hästi, et keik tulleb hinge heaks ja õnneks, kui nemmad järgeste omma kurja htmude wasto pannewad. Rom. 8, 28. 1 Paul. 1, 2. 3. s. 2 Kor. 4, 17. 18.

XIV. Kas siis keik sannakuleliffud kaua ellawad Ma peäl?

Ei ella mitte. Zarl. 4, 7, 14.

XV. Mikspärrast korristab siis Jummal monningad sannakuleliffud warreminne siit ilmaft ärra?

Sepärrast, et nemmad ei pea ueste kuria patustuse selst sekka sattuma ja hukka sama.

XVI. Ons siis Jummal tootus ilma-asjata?

Ei olle mitte, sest tõsine Jummal teeb ikka tõeks, mis temma tootab. 2 Kor. 1, 20.

XVII. Kui kegi sannakuleliffude kässt siin ilmas ei käi hästi, ja keik kaua ei ella, kuidas Jummal tootus saab tõeks?

Jummal tootus saab tõeks ei mitte innimeste, waid Jummal tahtmissse järrele.

XVIII. Kuidas siis se tootus saab tõeks Jummal tahtmissse järrele?

Kui temma tunnieb omma lastele jedda parrema ollewad, siis annab temma neile aialikko hea põlwe assemel iggawest rõmo, ja hea põlwe hingepolest, ja aialikko pitka ea assemel annab Jummal iggawest ello, ja nenda saab temma tootus ommeti tõeks. Rom. 2, 6, 7.

*XIX. Mis kelab Jummal neljandama kässo sees?

Et meie ei pea omma wannemid ja isfandid põstama egga wihhastama.

XX. Kes põlgab ommad wannemad?

Se põlgab ommad wannemad, kes neist ei ho-

holi, se, kes kurja kõnne nende peäle tõstab
sõimab ja teotab neid.

XXI. Kes wihhastab wannemad?

Need wihhastawad wannemad kes kange-
kaelsed on, ja ei te mitte, mis kätakse.

***XXII Mis ahwardab Jummal neile, kes
wannemad põlgwad ja wihhastawad?**

Salomon: Kuninga Oyyetu te sännade rama-
to 30 Peat, 17 salm õõldakse: Sedda film mis
issa irwitab, ja ei rahha emma sanna kuulda,
peawad kaarnad jõe äres wäljanõkima, ja
korka poiad sedda ärraõma. 5 Moõ. 21, 18, 21.

**XXIII. Kas siis sesinnane nuhtlus tulleb
keifide peäle, kes wannemad põlgwad?**

Et tulle kül se nuhtlus teitide põlg arte peäle.

**XXIV, Ons siis Jummal ahwarda-
minne ilma-asiata?**

Ei olle mitte; sest tõssine Jummal läkkitab
mondakord ka muud nuhtlust nende sanna kaul-
matta faste peäle sun ilmas, ehk parrasi igga
wesse pina, ja se on weel raskem nuhtlus.

Wies Räst.

Sinna ei pea mitte tapma.

***I. Mis kelab Jummal wiendama
käsio iers?**

Et meie ei p. a mitte tapma.

***II. Redda meie ei pea mitte tapma?**

Ei omma liggimest egga isje-ennast.

III. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesjed, olgo turwad ehk woõrad, olgo sõbrad ehk waenlased. Luf. 10, 29-37.

IV. Mitmesuggune on tapmine?

Nelja uggune.

(1) Süddamega, kui inimesenne tahhab hea meel teisele kurja teha, ja tedda wihtab.

(2) Valle ehk nõõga, kui temma liggimesse peäle wihta parrast woõriti watab, et ka wihta temma pallest tunnukse; ehk kui ta heldeste teise peäle watab, agga kurja ommas süddames temma peäle mõtleb.

(3) Kelega, kui temma tedda sõimab, teotab laidab, ja kurja temma peäle pallub.

(4) Käega, kui ta tedda süta ehk sü parrast waeseks pekseb, ja kirwe, moõga, püssi ehk mu riistaga tedda foggone surnuks löõb. Matt. 5, 21. 22. 4 Mos 35, 16-21. Jes. 59, 3.

V. Kuida tappetakse muil wiisil?

Kui feigi omaia liggimest tunnis liaste joma, ehk panneb wõõga raske tõ temma peäle, ehk ei aita liggimest hõõda sees, n. t. f.

VI. On siis keif wihta keelatud?

Keif mu wihta on keelatud; agga te wihta on üksipämis hea, kui feigi on wihtane watto tõ peäle, misga Jummalat wihtastakse Ewes. 4, 26-27.

VII. Kas siis kohtowannemad tewad wiendama kässo wasto, kui nemmad käskwad kurjateggiad nuhhelda ehk huffata?

Et te kohtowannemad mitte wiendama kässo wasto, kui nemmad käskwad kurjateggiad nuhhelda,

helda ehk hukkata, sest et Jummal isie sedda on
Käsknud. Rom. 13, 4. 3 Mos. 24, 17. 19.

***VIII. Mis keeltakse weel wiendama
Käsko sees?**

Et meie ei pea omma ennese egga omma liggimesse hinge tapma.

**IX. Mis pärrast keeltakse ka hinge
tapminne?**

Sepärrast et hina paljo kallim on kui ihho.

X. Kuida tappetakse liggimesse hinge

Kui inimenne Jummal tahtmist ei moista, ja arwatellab omma rummala ja pattuse eloläbi bi ka teisi nienda ellama; sest se peäle tulleb igga wenne surm. Matt. 18, 6. 7. 5 Mos. 13, 1. 18.

**XI. Mis käskib Jummal wiendama
Käsko sees?**

Et meie peame omma liggimesest aitma, ja remmale head teggema keige ihho hädda sees. Jes. 58, 7. 8. 9. Sal. 2, 15. 16. 1. Joan 3, 16.

XII. Mis on ihho hädda?

Keif suggune haigus, wigga ja hädda mis ial liggimessele woib sündida, kui temma on allasti, wangis, tulle ehk wee hädda sees, kui temmal janno, näta, ehk muud middagi waia on.

**XIII. Kuida peame meie liggimesest
aitma?**

Hea melega, ja keigest süddamest.

**XIV. Kas süis se ep olle mitte Jummal
mele pärrast, kui kegi pahha melega
aitab?**

Kui kegi pahha melega aitab, se ep olle mitte

Zummala meie värast; waid Zummal arwab sedda nenda, kui ep olleks temma liggimest mitte aitnud. Kor 8, 12. 9 peat. 7, salm.

XV. Mis on hinge hädda?

Hinge hädda on se pat, kui innimenne jääb elama omma patto sees, ja ei pea mitte õiget murret omma hinge eest. Ewes 4, 18, 19.

XVI. Eks Zummal ükspäinis ei aita hinge ehk patto hädda sees?

Zummal ükspäinis aitab meid pattust ehk patto hädda seest nenda, et temma woimust ja wäge annab patto peäle, et meie woime patto wasta panna. Ewes 3, 6, 7. 1 Joan 5, 4. Rom. 8, 13.

XVII. Kuida woib siis innimenne teine teist hinge hädda sees aidata?

Nenda, kui temma esmalt isse süddamest pattust võrab, woib temma omma wagga ello ja sanna läbbi omma liggimest maenitseda, et temma ka woiks pattust võrda. Luk 22, 32.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärvarikkuma

I. Mis kelab Zummal kuendama kāsso sees?

Et meie ei pea mitte abbiello ärvarikkuma.

II. Kas siis Zummal siin kelab abbiello rikmest ükspäinis?

Ei kela mitte ükspäinis abbiello rikmist; sest Zummal watab innimesse süddame sisse; sepärast

Kelab temma siin keik sedda, kusti üks rop ello ja abbiellorikminne tulleb. Ewes, 5, 3, 7.

III. Mis siin ülleüldes keeltakse?

(1) Keik roppud himmud, (2) keik roppud kõn-
ned ja laulud, (3) hora ja pordo ello, (4) ab-
biellorikminne, (5) laiskus, (6) liigjominne ja
prassiminne, (7) Ma ilma lust ja rõõm.

IV. Mis saggused on need roppud
himmud?

Kui meeste rahwas ihhaldab lihha himmudega
naeste rahwas, ehk naeste rahwas ihhaldab
ja jookseb meeste rahwa järrel. Jer. 5, 7, 9.

V. Mis saggused on need roppud kõn-
ned ja laulud?

Kui innimesed nalja heitwad, roppust ja ho-
ra tööst hea melega kõnnelewad ja laulwad.
Ewes. 4, 29. Jer. 3, 9.

VI. Mis on hora ja pordo ello?

Kui wallalinne rahwas ühhe roppo ello seet
ellawad ja tewad omma roppo himmude järrel.

VII. Mis on abbiellorikminne?

Kui naene ihhaldab teise mehhi, ja mees teise
naest ehk tüdrukuid, ehk kui abbiellorahwas teine
teisega kurjaste ellawad. Mat. 5, 28. Ebr. 13, 14.

VIII. On siis se ka abbi ellorikminne, kui
abbiello rahwas kurjaste ellawad?

Ja se on ka Jummalata ees abbiellorikminne
kui abbiellorahwas taplewad, rüdlewad ja teine
teise wasto wihha piddawad. Ewes. 5, 28, 29.

IX. Mikspärrast keeltakse siin laiskust?

Sepärrast et roppud himmud laiskusse läbb
woimust sawad: sest laiskus on kurrati pea-paddi

X. Mikspärrast keeltakse siin liajomist ja prassimist?

Sepärrast, et kurrat liajomisse läbbi wõttab kurjad himmud kaswatada. Ewef. 5, 18.

XI. Mis saggune ma-ilma rõõm on se, mis siin keeltakse?

Keif se ma-ilma rõõm keeltakse, mis läbbi innimessed Jummalala käsust ja tahtmissest ärrataggenewad, ning omma kurja himmo pärrast tõtkotullewad hüppama, kargama n. t. s.

XII. Mikspärrast keeltakse siin ma-ilma rõõmo?

Sepärrast, et kurrad se jures need kurjad himmud külvab ja kaswatab. Luf. 6, 25.

XIII. Kas ma-ilma rõõmo selgeste keeltakse Jummalala sanna sees?

Ja keeltakse ma-ilma rõõmo. 1 Joan. 2, 15 16. Urge armastage mitte ma-ilma, etiga sedda, mis ma-ilmas on: kui keigi ma-ilma armastab, selle sees ei ölle mitte Jäsa armastust. Sest keif, mis ma-ilmas on, übha himmo, ja silma himmo ja ello tõrkus ei ölle mitte Jäsa, waid se on ma-ilmast. Ja ma-ilm läbbi hääb hukka, ja temma himmo: agga kes Jummalala tahtmist teeb, se jääb iggaweste.

XIV. Mis käsib Jummal kuendama kässo sees?

Et meie käsfinaste ja puhtaste peame elama kõnnete ja teygude sees, ja et iggawiks peab omma aabikasa armastama ja auustama. Rom. 8, 13. 14. 1 Peetr. 3, 2.

XV. Mis on puhhas ja kassin ello?

Kui inimenne Jummal armu läbbi ommad roppud himmud tallitab, head himmud armastab, head känded rägib, ja hoiab ennast se eest, mis need kurtjad himmud woib sata ja kawatada.

XVI. Mis on niid feikide inimeste kohhus kuendama kasso järrele?

Et nemmad peawad kassinaste ellama, ja enast hoidma ma ilma rõmo, lijomisse ja laisusse eest, sest et nende läbbi roppud himmud woimust sawad. Matt. 5, 8, 44. 1 Peetr. 4, 3 4. 5.

XVII. Mis kassakse siis wallalise rahwale?

Et nemmad peawad puhtaste ihho ja hunge poolest ellama, ja lihahimmude wasto pannema. 1 Kor. 7, 34. 1 Peetr. 2, 10. 12, 2 Peetr. 2, 22.

XVIII. Mis kassakse siin abbiello rahwale?

Et nemmad peawad teine teist armastama, ja auustama, ja omma abbiello sees kassinaste ja puhtaste ellama. Ebr. 13, 4.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

*I. Mis kelab Jummal seitsme kasso sees?

Et meie ei pea mitte warrastama.

*II. Mis on warrastamine?

Se on liggimesse omma rahha ehk wara wõtma, kawwaia kauba ja pettise rõgennese pole kistma.

III. Mitmesuggune on wargus?

Kahhesuggune, (1) teine arwalik, (2) teine sallaja wargus.

IV. Mis on arwalik wargus?

Se on, mis keik innimesed ka teadwad wargusse ollwad, kui legi õ ehk päwa aial omma ligimesesse warrandust ehk muud riisto ärrawõttab ehk tedda risub. Ewes. 4, 28. Ebr. 10, 32.

V. Mis on sallaja wargus?

Se on keik üllekohtune, tõ, mis se surem innimeste hull ei holi, et teisele kahjo sünnib, kui tema isse agga nou parrast omma kasso woib sada.

VI. Mis saggused innimesed woitwad sallaja warrastada?

Keiksaggused innimesed, (1) ma- ja kohto-wannemad, (2) perre, ehk leiwa-wannemad (3) allamad ehk perre, (4) keik mu innimeste sagg.

VII. Kuida ma ja kohto-wannemad warrastawad?

(1) Ma-wannemad ja herrad warrastawad, kui nemmad allamad wägga sure maksoga wae wawad, ehk hakkawad üllekohtusfel kombel sõddima, ja tewad nenda ommad allamad waeseks. Jes. 1, 23. 33.

(2.) Warrastawad kohto-wannemad, kui nemmad annete parrast kohhusmoistwad, n. t. s. 5 Mos. 16, 19.

VIII. Kuida warrastawad perre-ehk leiwa wannemad?

(1) Kui wannemad omma perrele ei maksa sedda, mis kohhus on neile maksta. 5 Mos. 24, 14. 15. Jal. 5, 4. Kol. 4, 4.

(2) Kui need, kellele Jummal middagi on andnud, ei anna waestele andi, ehk annavad wägga pis sut. 1 Tim. 6, 17. 18 Matt. 19, 21.

IX. Kuida warrastawad allamad?

(1) Kui nemmad hea melega ei tahha maksta omma wanner ile mis nende kohhus on, ja mis nemmad ka joudwad maksta. Rom. 13, 6. 7.

(2) Kui perre on laisk, ei wütsi tööd tehha ja ei teni truiste; kui nemmad ka sest ei holi, et wannemile kahjo sünnib. 2 Tess. 3, 10.

(3) Kui palgalisfed, päilissfed, ja mu tö-rahwas wõtwad täie hinna, ja ei te mitte, mis kohhus on tehha, waid on laisad, 2 Tess. 3, 11. 12.

X. Kuida siis keif mu innimesse suggu warrastab teine teise käest?

(1) Kui nemmad ei te sedda, mis õige on omma tö ja kauba jures. 1 Kor. 6, 10.

(2) Kui nemmad kahhesuggust moõts peawad, suremaga wastowõtwad, ja wähhemaga wälja annawad. 4 Mos. 25, 13, 16.

(3) Kui nemmad se peäle, mis nemmad, teistele laenawad, wägga sure kasso wõtwad. Efel. 18, 13-15. Paul. 5. s. Luf. 6, 34.

(4) Kui nemmad waeste käest kasso wõtwad, kellele peaks ilma laenatama. Luf. 6, 34.

(5) Kui nemmad hea kauba kuriaga segawad, ehk omma kauba eest wägga sure hinna wõtwad, ehk omma wilja märjaks kastwad. 1 Tess. 4, 6.

(6) Kui nemmad sedda, mis nende holeks on antud, salgawad, ja taggasi ei anna. 3 Mos. 6, 2. 4. *3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.*

(7) Kui nemmad omma wõlga ei maksas, neil küll on joudo. 37 Paul. 21, f.

(8) Kui nemmad liggimesse omma leidwad ja ei anna sedda mitte temma kätte.

(9) Kui nemmad teadwad, kuhho liggimesse warrandus on widud, ja ei juhata tedda mitte senna jure, n. t. s. Wata, need ja keik nisugused kumbed on Jummalale ees wargus.

XI. On siis se ka wargus, kui innimesed omma warra pillutawad?

Ja se on ka wargus, kui innimesed omma warra prassimisse, liajomisse ja mu wisiga pillutawad, sest nemmad warrastawad sedda Jummalale ja nende käest, tedda nemmad olleksid woinud seda aidata, mis nemmad wallatumal kumbel raiskawad. Öppet Gan, 23, 20. 21.

XII. On se ka wargus, kui innimesed laiskus e parrast käriawad?

Ja se on ka wargus, kui innimesed laiskus e parrast kärijamisse peäle heitwad, ja ei wiitsi tööd tehha. 2 Tess. 3, 11. 12, Ewes. 4, 28.

XIII. Miksparrast on se ka wargus?

Öparrast et Jummalale käsib tööd tehha, et meie sega, mis meie omma same töga, wiiksime omma liggimesse aidata. Kes nüüd laiskus e parrast ei woi liggimesse aidata hädda sees, se warrastab sedda temma käest, misga temma tedda olleks woinud aidata. Ewes. 4, 28.

XIV. Mis öppetab Jummalale sanna wargusfest?

Jummalale sanna öppetab, et Jummalale ei anna wargusse patto mitte andeks, kui warras ei maksa sedda egga anna taggasi, mis temma on warrastanud. Eset. 18, 10, 13. 33, 15. 16. I Kor. 6, 9. 10.

XV. Eks olle sest kül, kui warras kahhetseb omma wargusse tööd?

Ei olle mitte kül, sest kui se kahhetseminne on õige ja tõssine, siis peab temma ka wargust taggasi maksma ja tassuma. 3 Mos. 6, 4.

XVI. Kas meie sedda leiame, et se on sündinud?

Jah meie leiame. Luf. 19, 8. et üks tõlneri üllem kelle nimmi olli Sakkeus, sedda on teinud, ja peälegi nehiawõrra kätte tassunud, mis temma enne teiste kääst olli ärrapetnud. 2 Mos. 22, 1.

XVII. Agga mis nou on siis kui need ei el-la, k lle kääst temma on warrastanud?

Se keige parram nou on, et temma waestele, kellel tarwis on, sedda annab. Luf. 16, 9.

XVIII. Agga kui temmal ep olle maksta?

Sis peab temma surema hõlega sedda kahhetsema, ka Jummalat palluma, et Jummal tahhaks temmale sedda andeks anda, ja temma asfemel jälle tassuda.

XIX. Mis käästib Jummal seitsme kääso sees?

Et meie peame aitma omma liggimesse warra ja peatoidust kaswatada ja hoida, 1 Kor. 10, 14.

XX. Kedda peame meie aitma?

Meie peame keif innimesi aitma, kellele meie abbi tarwis lähhab, keige ennamist need waesed, kes Jummal süddamest kartwad. 112 Laul. 5, 9. f. 41. Laul. 2, 3. 4. f. 1 Tes. 5, 14.

XXI. Kuida woime meie omma liggimese se warra ja peatoidust kaswatada ja hoida?

- (1) Kui meie iggaühhele temma omma jättame.
- (2) Kui meie omma liggimesele hädda sees laename ehk hea nou temmale anname.
- (3) Kui meie tedda ta omma jure juhhatame, ja kui kegi sedda jälle kätte annab, mis temma pettisel kombel olli ennese pole kisknud.
- (4) Kui meie tööd teme, et meil ey olle tarwis laiskusse pärrast kerjada, ja et meie ka teisi wae sid woiksimme aidata. Ewes. 4,28. Al. E 29,34.35

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte üllekohto tunnistama omma liggimese was o.

*I. Mis kelab Jummal kahheksama kasso sees?

Et meie ei pea mitte ülle kohto tunnistama omma liggimese wastoa

II. Mis on üllekohto tunnistus?

Ke. k walle, mis liggimese peäle räkitakse 1) Kui kegi kurjaste sedda mõtleb, mis ei olle tõssi. 2) Kui kegi tedda pettab. Keele peksab, ja kurje kõnnesid temma peäle rõstab.

III. Kuida walletakse liggimese peäle?

(1) Kohto ees. (2) Mu seltsi sees.

IV. Kuida räkitaq'e wallet ehk üllekohto tunnistust kohto ees?

(1) Kui tunnistusse mees ei rägi sedda, mis tõssi

tõssi on, ehk on sest wait, mis temma peaks
üllesrääkima. Ewef. 4, 25.

(2) Kui teine ilma asiata teise peäle kaebab.

(3) Kui se kellel süüd on, sedda salgab.

(4) Kui teine wõttab teise kurja tööd wabbandada.

(5) Kui kohto, wannemad moistwad üllekohhut.

Oppet sanna. 17, 15. Joan. 7, 24.

V. Kuida rääkitakse waltet liggimesse peäle mu seltsi sees?

(1) Kui sedda liggimessest rääkitakse, mis ei olle
tõssi, ehk mis ei olle diete teada. Joan. 8, 44.

Jumut. 22, 15. Kol. 3, 9. *Jumaluse* ^{ann} *lailma*

(2) Kui liggimesest teiste ees teotakse. Jak. 4, 11.

(3) Kui need kideatakse, kes kurjad on, teise kah-
juks, kes sedda ussub. Zesa, 5, 20.

VI. Kas siis sünnib sedda kurja üllesrääkida, mis meie teame tõssi ollewad?

Kui kegi pahhast melest sedda kurja ommast lig-
gimessest räägib, ja laiale lautab, mis tõssi on,
siis on temmal ommeti suur sü Jummalala ees.

VII. Kellele sünnib siis teie pattud teada anda?

Kui liggimenne meie maenitsussest ei holi, siis
sünnib meile temma hinge heaks temma pattud
teada anda neile, kelle kohhus on tedda maenitse-
da, olgo kohtowannemad, õppetajad, ehk muud
wannemad. 3 Mos. 19, 17. Matt. 18, 16, 17.

VIII. Mis se on? Liggimesest petma?

Se on kui kegi pahhast melest sedda ommast
liggimessest üllesräägib, mis temma peaks sallaja
piddama. Teine assi on se petminne, mis Jum-
mal seitsme lasso sees kelab. Opp. san. 24, 28.

XI. Sak. 2, 10 Keel on tulli ja näidm käir ülle kohwat. Nii on
on keel meie Linnale, ees, mis on ja keel keel
ja jütub põllama meil. **Rahheksa Käsi.** 67.
Kui peame isegi...
on...
randa...
IX. Mis ke on. Keelt peksma?

Se on kui kegi omma liggimesse peale kurja
kõnnet tõstab ja hea melega teiste ees tedda är-
ratestab. Dpp. Sann. 19, 5.

X. Mis keeltakse weel kahheksama
käsi sees?

Keit kurjad ja tähiad juttud. Matt. 12, 36.

XI. Mikspärrast on ka tühiad juttud
keeltud?

Spärrast, et tühiad juttud Jummalale ees ep
olle muud kui walle, ja et nende läbbi ka palju
kurja liigimessest räkitalse. 1 Kor. 15, 33.

XII. Mis käsi Jummal kahheksama
käsi sees?

Et meie peame omma liggimesse eest kost-
ma, keit head temmast kõnnelema, ja keit
asjad heaks käämma.

XIII. Kuida peame meie temma eest
kostma?

Kui meie middagi kurja temmast kuleme, mis
ei ole tõssi, siis peame temma eest kostma, ja
üllestunnistama, et temm a on ilmasüta.

XIV. Kas peame meie head temmast
kõnnelema?

Jah peame hea melega sedda temmast räkima,
mis temma head on teinud.

XV. Kas peame siis kurja tööd heaks
kiitma?

Ei pea mitte, waid kui meie isse Jummalat
kardame, siis on meie kohhus tedda maenitseda,
agga mitte temma tööd keitile kullutada. Jes. 5, 20.

XVI.

XVI. Mikspärrast kä: sib Jummal al sedda?

Sepärrast et Jummal meile meie keel on an-
 nud sedda räkida, mis õige ja tõssi on. Ewes.
 4, 25. I Peetr. 3, 10. Jak. 3, 8. 12.

Übheksas Käst.

Sinna ei pea mitte himmusta-
 ma omma liggimesse kodda,

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte himmusta-
 ma omma liggimesse naest, sullast,
 ümmardajad, weiksed, egga muud,
 mis temma pärrast on.

I. Mikspärrast nimmetakse liggimesse kod-
 da naest, sullast ümmardajad n. t. s.

Sedda keik nimmetas Jummal ülles Juda
 ja Israeli rahwa ja nende Ma wiisil ja kombe
 pärrast.

II. Mis isse wiis ja kombe olli neil?

4Mos. 36, 5. 11. Kästis Jummal, et iggaüks
 omma ennese sou Ma seest ennesele pididi seltsi
 wõtma ja mitte teisest soust kossima, sepärrast
 kelas Jummal; sinna ei pea mitte himmustama
 omma liggimesse kodda, egga temma pärrandust
 ennese pole kistma, ja sepärrast ei pea sinna
 mitte teisest soust naest wõtma.

III. Mikspärrast keeltakse isse ärranis:
sinna ei pea mitte omma liggimesse
naest himmustama?

Jummal oli Juda rahwale nende süddame
Kangusse pärrast lubba annud, ommast naesist
ennast ärralahhutada, ja neile ühhe lahutamisse
ramato anda, kui nemmad ei sündind rahho
sees teisega ellada. Matt. 19, 8.

Et nüüd monningad omma kurja himmude
pärrast ommast naesist ilma asjata ennast lah-
hutasid, ja teisi naesi ihhaldasid, sepärrast kelab
Jummal: sinna ei pea mitte himmustama
omma liggimesse naest

IV. Mikspärrast keeltakse: sinna ei pea
mitte himmustama liggimesse sullast
ümardajad?

2 Mos. 20, 1. Oli Jummal käsko annud, et
Israeli rahwas igga seitsme aasta talka omma
perre, mis nemmad ommast soust olid ostnud,
piddid lahti lastma. Et nüüd monningad sullen-
sed hea melega weel kauemaks tahtsid omma is-
sandatte jures jada: siis kelas Jummal, et teised
ei piddand neid ärra-awwatellema sinna ei pea
mitte himmustama omma liggimesse sullasid
ehk ümardajad, kes omma wannematte jures
tahtwad jada.

V. Ons meil ka nende käskudega
tegaemist?

Jah on, sest needjinnatsed käskud on meil ka
antud; et meil kül need Israeli rahwa kombes ei
ole, ommeti kelab Jummal keik inimesses, et
nemmad ei pea omma liggimesse pärrandust naest
sullast,

Sullast, ümmardajad himmustama sedda möda, kui kues ja seitsmes käst meid õppetab.

VI. Kes arwatelleb omma liggimesse perre?

Se arwatelleb omma liggimesse perre kes neile ennam palka ja parrama põlwe tootab, kui neile enne on olnud, et nemmad agga ommast wannast is sandast ehk perremehhest peawad ärratullema.

VII. Kas arwatelleminne on ni wägga kurri?

Jah se on wägga kurri; sest Jummal käst õppetab ka se kurja ollewad, kui legi himmustab omma liggimesse perret ärra arwatelleda, et temma kül neid ei olle weel augutellenud.

VIII. Mis kelab Jummal ühheksama kästo sees?

Keit kurjad himmid ja mõtted, mis innimenne armastab kui ta omma liggimesse parrandust ehk kooda kawwalussega püab, ehk õigusse nimmel ennese pole kiskus.

IX. Missuggused on need kurjad himmid?

(1) Kaddedus, kui legi heal, meel naab, et liggimessele kurja tehakse, ehk, kui temmal sest on wilehaigus, et liggimesse kässi hästi käib.

(2) Kahha ahnus, kui innimenne kiusab riiklast ja warrandust fogguda; ja ei olle sega rahhul, mis Jummal temmale annab. 1 Tim. 6, 9. 10.

(3) Uis ahnus, kui innimenne surema au püab, kui liggimessele on Joan. 5, 4. 44. Luf. 14, 11.

(4) Sea põlwe himmo sin ilmas, kui innimenne himmutab omma kurja tahmissse järrele ellada. 1 Joan. 2, 15. 16. 17.

X. On siis rikkus pat?

Rikkus ei olle mitte pat, kui Jummal sedda annab, ja kui inimienne sedda viete prügib Jummalala auuks ja liggimesse heaks. Matt. 9, 23-26.

XI. Mikspärrast siis ei pea meie mitte rikkust himmu tama?

Sevärrast, et need rikkusse himmud, nenda kui keik muud kurjad himmud, meid keelwad Jummalala sanna kuulmast. 1 Tim. 6, 9 Kes tahrowad rikkaks sada need langewad kuusatusse ja kõi sisse, ja mitme rummala, ja kahjo reggewa himmo sisse, neid wa utawad inimessesed alla hukkamusse ja ärrarikmisse sisse.

XII. Mis käsib Jummal ühheksama käsko sees?

Et meie peame keik kurjad himmud ia mötted lämmatama ja äirma, et liggimenne sedda omma ennesele woiks piddada 1 Tim 6, 11

XIII. Mis käsib Jummal weel?

(1) Et meie peame omma liggimest armastama ja heal melei temmale jätma, mis 3 kimal temmale annab.

(2) Et meie peame sega rahhul ollema, mis meil on ja mitte ennam iggatsema kui Jummalala mele pärrast on meie anda. Öpp. Sann. 30, 8 9.

(3) Et meie peame allandust takka noudma, ja se järrele iggatsema, mis hea ja Jummalala mele pärrast on. Wiliv. 2, 5-9. Joan. 13, 5.

XIV. Kuida woime meie kurjad himmud lämmatada?

Kui meie palwega Jhsanda Jesusse Kristusse läest nende wasto abbi otsime. Kal. 5, 24.

XV. Mis kelab Jummal künne käso sees?

Sedda pärris, himmo ehk pärris, patto, mis innimesse süddames ka meelt wasto touseb. Rom. 7, 7. 18. 20. 23. 51. 1. aul 7. s. Jaq. 1, 14. 15.

*XVI. Mis käsiib Jummal künne käso sees?

Et meie südda keigest kurjast himmust puhhas peab ollema. Ewes. 4, 24. 5. p. 25. 26. 27. s.

*XVII. Kuida nimmetakse ühhe sannaga sedda, mis Jummal nende künne käso sees kelab?

Keik mis Jummal künne käso sees kelab, nimmetakse pattuks. Rom. 7, 23.

*XVIII. Mis on pat?

Pat on keik se, mis Jummal käso wasto on. 1. Joan. 3, 4. 8.

XIX. Mitmesuggune on pat?

Kahhesuggune (1) pärris pat, mis künne käso sees keeltakse (2) teggo pat, mis nende ühheksa sees keeltakse.

*XX. Mis on pärris pat?

Se on se suur hinge hädda, mis meie ommast wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba head teggema; agga ussinad ja walmis olleme kurja teggema. 1. Mos 8. 21. Rom. 5, 12.

XXI. Mis on teggo pat?

Keik, mis meie ja mõtte, tanna, ja künne, tö ja teggudega Jummal käskude wasto tehakse. Gal. 5, 19, 20, 21. Rom. 1, 29-31.

XXII. Kas siis üks õige risti- inimese
 woib sejt pärris- wattušt lahti sada
 siin ilmas?

Ei wo mitte, sejt et tem na kül watto ei armasta,
 ja ei wotta watto himmud kuulda, ommeti jääb
 se watto juur alles temma siisse, mis wasto temma
 peab söddima ni kauda, kui temma ellab. Kal. 5, 24.

XXIII. Mikspärrast käsib siis Jummal
 ilma wattota olla?

Se pärrast, et Jummal sega meile tahhab teä-
 da anda, et need himmud, mis ühhe õige risti in-
 nimesse süddames ka meelt wasto touswad, Jumi-
 mala ee- hiimsad wattuud on, ja Jummalala kullise
 wiha ja põrgo pina wäärt. Matt 5, 38.

XXIV. Mikspärrast tahhab Jummal et
 meie peame tundma,, need kirjad him-
 mud ni süred wattuud ollewad?

Se pärrast, et meie peame sejt hirmso tundma
 omma Isanda Jesusse pole võorma, ja tem-
 mast õige palwega abbi kirja himmude wasto
 stsima, et meie woiksime neid wihkada, nende
 wasto panna, ja Jesusse wae läbbi neid läm-
 matada. > Beetr 1, 3. 8.

XXV. Mis kasso on sellel, kes wattušte
 himmude kirjust tunneb, ja Jesussest
 süddamest nende wasto abbi otsio?

Kes Jesussest süddamest abbi otsib, temmal
 on se suur kasso, et se suur Jummal temmale
 need kirjad himmud, mis temma mele wasto
 temma süddames touswad, mitte ennam ei arwa
 süüks meie Isanda Jesusse Kristusse kalli lun-
 nastamisje pärrast. 1 Joan. 2, 1. 2.

Rom. 8, 1. Sepärrast ei moisteta nüüd mitte neid hukka, kes Jesuse Kristusse sees on, kes ei käi lihha järrel, waid waimo järrel. w. 9. f.

*Mis ütleb nüüd Jummal keikist neist: sinnaist kaskudest?

Temma ütleb nenda: Minna Jehowa so Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal kes wannematre illekohhut nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põwest sadik, kes mind wihkawad? Ja kes heloust illesnäitab mitme tuhhandele neile kes mind armastawad ja mo kaskud piddawad. 2 Mos. 20, 5. 6. 34. p. 7. f.

*I. Mis õppime meie neist sannast?

Et Jummal tahhab kängeste, ja kowwaste nuhhelda keik, kes tedda wihkawad ja et ta rootab head rehha neile, kes tedda armastawad. Rom. 2, 6, 10. Matt. 25, 34, 41.

II. Mis pärrast ütleb Jummal: minna Jehowa sinna Jummal?

Et meie peame õppima, et meie kohhus on Jummalat kartma, sest et temma meie õige Isand on. Matt. 1, 6. Joan. 20, 28. Ap. 2, 9, 5 6.

III. Mis pärrast ütleb temma: minna ollen pühha wihhaga Jummal?

Sepärrast, et meie peame temma wihha kartma, ja mitte nisugguste kaskude wasto teggema sest Jummal on õige ja pühha, kes ei jätta nuhtlematta neid, kes temma sanna põlgwad.

IV. Eks mitte paljo kurje ommeti ella nuhtlematta?

Jah ellawad; agga e kül Jummal mondafor, da kannatab, siis nuhtleb temma ommeti wimaks hirmsaks neid, kes omma pattu sisse jäwad, ja nenda Jummalat wihhastawad. 2 Mos. 32, 34.

*V. Kes wihkab Jummalat?

Se wihkab Jummalat kes temma annast ei holi, ja armastab omma wanna pattust ello.

VI. Kas Jummal wannematte pattud nuhtleb laste fätte?

Ja nuhtleb siin ilmas, kui lapsed wõtawad wannematte kurja wiisi järrele ellada ja tedda wihkada. 1 Kunn. 15, 25, 28.

VII. Agga kui lapsed Jummalat sanna kuulwad, kas Jummal siis wannematte pattu pärrast neid nuhtleb?

Monne korra lakkitab Jummal ommeti ka nende peäle hädda ja willetsus; et nemmad sedda juremo holega pattude eest ennast peawad hoidima.

Monne korra, kui Jummal tunneb se pärrema ollewad, hoiab temma waggad lapsed mitme hädda eest, mis wannematte pattude pärrast olleks piddant nende peäle tulles.

*VIII. Kes armastab Jummalat?

Se, kes hea melega temma käsud peab. 1 Joan 5, 2 3. Joh. 14, 23. 15 p 10. f.

IX. Mikspärrast peame meie Jummalat armastama?

Se pärrast, et se helde ja armolinne Jummal meile wägga paljo head teeb, et temma ka

Teige hädda sees omma sure wäe läbbi meid tah-
hab ja woib äidata. 1 Joan 4, 10. 19.

X. Mis siis Jummal neile head tootab,
kes temma käsud peawad?

Jummal tootab neile armo, ja keik head
ruhha. Est põwest sadik. 2 Mos. 34. 6. 7.

XI. Mikspärrast on Jummal need kum-
me käske annud?

Sepärrast, et nemmad peawad ühhe peegli
sarnatsed ollema. et meie neist öiete woiksimetunda
1) omma uskmatra süddant, ja selle kurjad kombed.

2) Jummala pühha tahmist, kuida meie tem-
ma käske möda pühhaste ja waggaste peame el-
lama. Rom. 7, 7. 3 p. 20. s. Kal. 3, 24.

XII. Ugga kas meie woi me omma wäest
Jummala käsud piddada?

Ei woi mitte; neid ep olle ka mitte sepärrast
antud, et meie woiksimet sün ilmas nende järrele
ilma pattota olla. Rom. 3, 20. 4 p. 15. 8 p. 3. s.

XIII. On siis Jummala käsud sega rah-
hul, et meie ei woi neid täieste piddada?

Ei olle mitte. waid nemmad juhhatawad meid
Jesuse Kristuse jure. Kal 2, 10. 23. 24.

XIV. Mikspärrast juhhatawad need käs-
sud meid Kristuse jure?

Rom. 10, 4. Käske ots on Kristus, õi-
guseks iggaühhele, kes ussub.

Sepärrast, et õige usko läbbi Jesuse sisse sün-
nib le, mis käs tahhab, mis meie ilma Kristus-
sega ei woiwad teha. Rom 3, 31. Kal 2, 17.

Rom 8, 3. 4. Sest et käs ei woiwad pattust
lahtri teha, sepärrast et se ramato olli lihha
läb

lääbi, siis läkkitas Jummal omma Poega
parrusse lihha sarnadusses, ja parrast,
ja moistris sedda parrast huka mis lihha sees

Et kääso õigus piddi täieste sündima
meie sees, kes meie ei kää lihha järrel, waid
waino järrel.

XV. Kas meie nüüd kääso tühjaks teme
usso lääbi?

Ei mitte, waid meie kinnitame kääso.
Rom. 3, 31.

XVI. On Kristus siis Jummal kääso
täieste piddanud?

Jah, temma on ilma parrast olnud, ja on
Jummal pühha tahtmis keiki kääso möda täies-
te teinud. Rom. 5, 19. Ebr 7, 26. 10 p. 7, 10, 14.

XVII. Mis kääso tulled meile sest?

Se kääso, et 1) temma omma pühha sanna-
tuulmis se lääbi meid sest kääso needmisest on är-
tapeastnud, 2) et õige usso lääbi temma si se meie
kes jännib, mis kää tahhab. Galat. 3, 13. 14.
Rom. 8, 2. 4. Ebr. 8, 10. 1 Joan. 3, 9.

XVIII. Mis lääbi saad sa nüüd õnsaks?

Ei mitte kääso, waid õige usso lääbi Jeesuse
Kristusse siise. Gal. 2, 16. 3. p. 21. 22. f.

XIX. Kus õppime meie sedda?

Teises peatükis pühhas ristis ussust.

Teine Peatük.

Pühhas Risti - Usust.

*1. Mis tähendab se sanna Us?

Kaks asja, (1) usso õppetust, (2) sedda
usso mis süddames on.

*II. Mis on usso-õppetus?

Keif mis meie Jummalta kannast meie hinge õnnistusseks tarwis lähhab õppida ja uskuda.

III. Mis on usk, mis süddames on?

Se on sesamma, mis Jummal omma sanna ja pühha Waimo läbbi nende süddame sees sütab, kes temma sanna kuulwad, ja pa rust võõrwad.

*IV. Mis teeb meid siis õnsaks?

Ei mitte usso-õppetus, waid se usk, mis süddames on.

*V. Mitmesuggune on se Usk?

Rahhesuggune (1) walle usk, (2) se tõssine, õige ehk ellaw usk.

*VI. Mis on se tõssine ja õige Usk?

Se on üks kindel lotus Jummalta armo peäle, ehk se Jummalta wäägi, mis läbbi inimenne kes omma patto hädda diete tunneb Jesussest, kui omma aino õnnisteggiaft abbi otseb, omma patro waewas temma armo peäle lodab, ja temmast ka ükspäinis abbi otab ja saab. Ebr. 11, 1. 2 Kor. 4, 6. Matt. 15, 22. 25. 27. 28.

S e l l e t u s

Seft kui sa neist pühhasi künneft käsust õppinud tundma, et sa üks suur pattune ja sepärrast Jummalta needmisse ja iggawesse wiha wäärt olled, ja sinno süddant patto pärrast waewatakse; Siis sa õige usso läbbi, mis pühha Waim armo õppetuse sinno läbbi süddames sütab, õppib Jesusse diete tundma, ja ommast pattust sel wiisil arwama, et Kristus kui se ilma süta Jummalta tal sinno pattud õmmaks teinud ja nende sü pärrast sinno õsemel kannatanud, surnaud ning sinno õigeksamisse pärrast surmasti üllestoussand ja nenda Jummalaga rahho einud Waimo sinno süttõõr südda tunneb Jummalta iggawest armo Jesusse sees sinno wastõõr wihtab hea melega pattud, iggawest Jesusse õigusse

järrele, lodab temma armo peäle ja leiab temma sest rah-
ho rdino ja diget hingamist omma hingele. Sesinnane usk
teeb sind Jummal ees digeks, pühaks ja waggaks.

VII. Mis on walle usk?

Se walle usk on 1) walle õppetus. 2) Se
tühhi mõtte, kui need innimesed ommast pattust
ei pöra, ja ommeti mõtlewad et nemmad Jumma-
la peate lootwad ja õnsaks sawad. Gal. 2, 20.

VIII. Mis sadab se õige usk usklike sees?

Se õige usk sadab (1) Jummalala armo, igga-
wast õigust ja pattude andeks, andmist. Rom. 3,
24 25 4 p. 5. 7. 8. 1. Apost. 2. 10, 43.

(2) Pühha waimo abbi, se pühastab südda
med pattust. Apost. Tegg. 15, 9 Kol. 1, 22. 23.

(3) Diget armastust Jummalala ja liggimesse
wasto. 1 Joan. 4, 7, 11. 5. p. 1 2 3 f.

(4) Sannakulelikko süddant. Ebr. 11, 8.

(5) Woimust keige pattude peäle. 1 Joan. 5. 4.

IX. Ku da wõime meie õiget usko sada?

Kui meie Jummalala sanna ja usso, õppetust
hea melega tuleme, wastowõttame, ja allati Jum-
malalt pühha Waimo pallume. Ebr. 4, 2.

X. Kelle sisse peame meie uskma?

Selle kolm aino Jummalala sisse. 1 Joan. 5. 7. 10.

*XI. Ons ennam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma olle-
misse sees, Issa, Poeg, ja pühha Waim, ja
need kolm on üks, separrast on se ka üks suur sal-
laja assi. 5 Mos. 6. 4. 1 Joan. 5. 7.

*XII. Mis on Jummal?

Jummal on surem, kui et mete nõdder moisi-
tus peaks öiete moisiina, mis ja kui suur Jum-
mal on. Ommeti on Jummal meile ni paljo en-

nefesi teada annud, kui meile meie hinge õn-
nusteks tarwis lähhab. Nenda on.

*Jummal üts Waim, selge ormasrus,
pühha ja õige, iggawenne keigewägge-
wam tõstine, helde ja armolinne, kes kätis
paikus on kes teik asjad näab ja teik tar-
gaste seib Joan. 4, 24 1 Joan. 4, 16.

X. Mis öppetab niünd teine peatük?

Se öppetab sedda lühhidelt, mis meil tarwis
on teada ja uskuda Jummalä ollemisest ja
teggudest.

XV. Mitto öppetust öppetab teine
peatük?

Kolm, (1) Lomiseest. (2) Ärralunnastae-
misteest (3) Pühhitsemiseest.

Esimenne Öppetüs:

Lomiseest.

Minna ussun Jummalä se Issa,
keigewägge wama taewa ja Ma-
Loja siise.

*I. Küsf.

Mis on se lomine?

Se on Jummalä tö, kui Jummal teik loi
ja teggi, mis enne es olle olnud.

*II. Kes on teik asjad lonud?

Se suur Jummal, Issa, Poeg, ja pühha
Waim 33 Paul 6, 1 Kor 8, 6.

*III. Mis asjast on Jummal teik lonud?

Ei ühhestki asjast. Ebr. 11, 3. 2 Kor. 4, 6.

*IV. Mitme päwaga on Jummal keis lonud?

Kue päwaga: Esimesel päwoal loi Jummal se walgusse; teisel se taewa; Kolmandamal labutas Jummal se Ma merrest ärra, ja loi Ma peäl keis saggust rohto ja puud; neljandalamal se päwa, ku, ja need tähhed; wotendamal, keis saggused kallad ja linnud; Kuensamal keis saggused lojuksed, ussi, ja ma. ud, ja wimaks innimesse. 1 Mos. 1.

V. Mikspärrast on Jummal keis lonud?

Et temma sega tahtis teada anda omma suurt jummalikko au. wäga, tarkust ja heldust.

VI. Ons Jummal suurt waewa se lomis. se tö iures näinud?

Ei mitte, waid temma on keis asjad lonud omma tahtmisse ja sanna läbbi, kui enne sedda üh-tegi ei olnud. 33 Laul. 6. f. Jon. 1, 3.

*VII. Mitmesaggused on need lomad?

Kahhesaggused, (1) näggematta, (2) need nähtawad lomad. Kol. 1, 16.

*VIII. Kes on need üllemad neist nägge-matta lomadest?

Need inglid.

I.

Neist Inglidest.

I. Mis tähendab se sanna Ingel?

Se on ni paljo meie kele, kui üks Käst, kedda, läkkitakse sannumid, wima. ehk muid asja aiama.

*II. Mis on need Inglid?

Nemmad on wainud Jummalast lodud.

*III. Mitmesuggused on need Inglid?

Kahh suggused, teised head, teised kurjad Inglid.

IV. Mis sugaused on need head Inglid?

Need head Inglid on wai nud, targad, waggewad, pühhad ja õnsad. Neid on üks arwamatta hulk ja nende seas on üks kaunis wallitus, monni on surema, monni wähhema au sees. Kol. 1, 16. 17. Matt. 25, 31. 18. p. 10. f.

*V. Mis tewad need head Inglid?

(1) Kutwad nemmad Jummalat, ja tewad temma tahtmist. (2) Kaitswad ja hoidwad nemmad neid innimesi, teigeennamiste neid waggasid. (3) On nemmad rõõmsad, kui legi pattust pörab. (4) Wiwad nemmad waggade hinged iggawesse rõõmsa paika. Jes. 62. 3. 103. Laul 20. f. 34. Laul 8 f. Ebr. 1. 14.

VI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on Jummalat Inglise kaitsmise eest süddamest tännada, ja e. da nouda, et meie süddamelikko pattustpöormisega neid woiksimis rõmystada, ja nenda Jummalat tahtmist tehha Ma peäl, kui sedda tehakse neil Inglise taewas. Ilm. 19, 10. Luf. 15, 10. Matt. 4, 11.

VII. Ons Jummat ka need kurjad Inglid lonud?

Zah on lonud, agga mitte kurjaks, waid heaks ja ilmapattota. Juda 6. salm. Joan. 8, 44.

*VIII. Kust nemmad siis kurjaks sanud?

Nemmad on Jummalast ärratagganenuw patto teinud ja nenda omma ennestesü läbbi kurjaks ja pattuseks sanud, sepärrast häitakse neid kur-

kurjaks waimuks, kurratiks, n. t. s. 2 Peetr. 2, 4. Kud. Nam. 6. salm.

IX. Misfuggused on need kurjad Inglid ehk kurratid?

Need kurjad Inglid on ka waimud, wäggewad, kawwalad, petised, rojated, waltetikud; agga se jures Jummalata õnnest lahti, ja pimmedusse abhalattega kinnileutud iggawesses hukkatuses. Neid on ka üpris paljo, neid on isse wallitus, et teine on surem teist. Lul II, 15.

X. Mis tewad need kurjad Inglid?

Memmad pannewad allati Jummalata wasto ja puawad innimesse hukka sata, neid kurje innimesse nenderummalusse sees kinnipiddoda, neid waggasid ueste Jummalast ärraugutelleda.

XI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on (1) Jummalat süddamest tänada, et temma omma Poia on läkkitanud meie lunnastajaks ja õnnisteggiaks, et temma ka kurrati tööd meie süddames pididi ärrariituma. (2) On meie kohhus, et meie keigest wäest kurrati melewallast jelle sure Jummalata pole pörame. I Joan 3, 8. I Peetr. 5, 8. 9. Ebr. 2, 14. 15.

II.

Neist nähtawast lomadest.

*I. Misfuggused on need nähtawad lomad?

Keik mis meie silmaga woime nähha.

*II. Kes on need üllemad neist nähtawast lomadest?

Need innimesed. I Moss. 1, 27. 28. Ap. 5. 17, 28.

*III.

*III. Kas sa ussud, et Jummal ka sind on lonud?

Jah minna ussun, et Jummal mind ja teik lomad on lonud. 139 aul. 14, 16. s.

IV. Kust on Jummal esimesse inimesse ihho lonud?

Ühhest mulla täkkist. 1 Mos. 2, 7.

*V. Kust temma hinge sai?

Jummal puhhus temma rinnasse ühe ellawa hinge. 1 Kor. 15, 45.

*VI. Kuida on Jummal inimesse lonud ihho polest?

Jummal on temmale annud silmad, korwad ja teik liikmed, ja enne kui inimenne patto sisse langes, olli ka se ihho keige lukmettega ilma pattota ja waewata.

*VII. Mis ta hinge sees lonud?

Moistust ja teik meled. 94 Eaul. 9, 11. s.

VIII. Mis on se moistus?

Moistus on se et inimenne woib middagi õppida tähhäle panna ja meles pidada.

IX. Mitto meest on Jummal lonud?

Wiis, (1) on kuulminne, (2) näggeminne, (3) haistminne, (4) maitsminne, (5) tundminne

*X. Mis esimesse inimesse nimmi olli? Adam.

XI. Mis temma naese nimmi olli?

Ewa. 1 Mos. 3, 20.

*XII. Kust Jummal Ewat loi?

Adama külje luust. 1 Mos. 2, 21.

*XX. Kas Jummal siis meid tahhab
jätta kurrati sarnatseks?

Ei tahha mitte; sest Jummalal ep olle hea
meel patiuuse surmast, waid et temma peaks pat-
tust peastetud ja õusaks sama. 1 Tim. 2, 4.

*XXI. Ugga kes hoiab ja toidab
innimeset?

Se Jummal, kes tedda on lonud.

*XXII. Kuida ta toidab neid?

Temma annab pealegi rided, kingad sõ-
misse ja jomisse, kooda ja maia, naese ja
lapse, põllo, weiksed ja keik wiija keik ihho
ja ello tarwidust ja toidust, rohkest ja igga
pääw. Ap. T. 14, 17. Ose. 2, 3.

*XXIII. Kas Jummal weel enniam head
meile teeb?

Jah teeb, temma hoiab ja kaitseb meid
keige hädda ja kurja eest. 91 Paul 9, 10. f.

XXIV. Kas Jummal murretseb kurjade
innimeste eest?

Jah murretseb, teeb neile palju head, ja hoiab
neid, muido tappaks kurrat neid keik ühhe
hobiga. Matt. 5, 45 Rom. 2, 4.

XXV. Kas Jummal enniam waggade
eest murretseb?

Jah Jummal murretseb enniam waggade
eest, ja kaitseb neid. 1 Tim. 4, 10.

XXVI. Kas siis waggad tedda wäärt on
et Jummal neid peab kaitsuma?

Ei olle mitte waggadke sedda wäärt, palju
wähhem need kurjad. 1 Mos. 32, 11.

*XXVII. Mikse värrast kaitseb ja hoiab Jummal neid?

Sedda keit teeb temma isalikkust; jummalikkust armust ja heidusseft.

*XXVIII. Mis on sepärrast meie kōhhus?

Se eest on mere kōhhus Jummalat kita, tannaõa, tenõõa ja temma seinna kuuda.

XXIX. Kas sinna ussud, sedda keit tõssi ollewad?

Jah se on tõesre tõssi,

XXX. Kas siis Jummal neid teised lomad ka hoiab ja nende eest murretseb?

Jah temma hoiab keit mis temma on lonud, ka need keige armemad lojukied. Matt. 19, 29, 30 ütleb Jesus, et ilma Jummalata tahtmata ei lange warblane Ma peäle. 147 Laul 9 s. õppetakse, et Jummal weistele toidust annab, ka neile nõõre kaarnaike, kui nemmad tedda appi hüüdwad ehk nälja pärrast kistendarwad. 104 Laul. 21 s.

XXXI. Mis õppime meie seft?

Et keit inimeste murred ilma on, ja et meie sepärrast Jummalata pole süddamenit peame vōõrma, ja keit liad peatoidusse murret mahhojätma, teft et Jummal isse tahhob murretseda. 55 Laul 23. s.

XXXII. Ons Jummal meile weel suremat head teinud?

Jah on teinud, teft temma on meile omma aino süddinud Poia lakkitanud Lunnastajaks ja õnnisteggiaks, kes meie patto läbbi kurrati lapsiks ollime sanud. Rom, 8, 32.

XXXIII. Kust öppime meie sedda?

Pühha Ewangeliumini ehk armo, öppetüs, fest; ja lühhidelt teise peatükki teisest öppetüssest, sest Aralunnastamisest.

Teine Öppetüs:

Lunnastamisest.

Minna usun Jesusse Kristusse Jummal aino Poia meie Is-
sanda sisse, kes on sadud pühhas
Waimust, ilmale todud neitsist
Mariast, kannatanud Pontsiusse
Pilatusse al, risti peäle podud,
surnud ning mahhamaetud, alla-
laimud põrgo-hauda, kolmanda-
mal pawal jälle ülestõusnud sur-
nust, ülleslaimud taewa, istub
Jummal omma feigewärgewama
Issa parremal kael, seäi temma
tulleb kōhnut moistma ellawatte
ning surnutte peäle.

I. Kes on meid innimesi lunnastanud?
Jesus Kristus Jummal Poeg, rõõsine
Jummal ning rõõsine innimenne.

*II. Mis on Jummal Poia nimmi?

JESUS KRISTUS Wil 2. 11.

III. Mis on JESUS meie kalle?

Uks ärravedstia ja õnnistegaa Matt 1. 21.

*IV. Mis on KRISTUS meie kelle?

Uks salmitud ehk wõnnud. 4 Paul. 8. 1.

*V. Misga on Kristus wõitud?

Kui enne muiste üllemad preestrid, kuningad ja prohwetid wõiti õlliga, nenda on Kristus ka wõitud pühha Waimoga, ja on seatud meie üllemaks Preestriks, Kuningaks ja prohwetiks.

*VI. Kuida on temma tõsine Jummal?

Et temma Jumma ast ommaist Jestast on sündinud igaweste. 2 Paul. 7. Mik. 5. 1.

VII. Kuida on temma tõsine inimenne?

Et temma sel ajal, mis Jummal oli seadnud, neitsist Mariast on inimale todud. Gal. 4. 4.

*VIII. Ons Jesusel Kristusel ka isä lihha wõist?

Ei olle mitte, sest temma on pühhas Waimust sadud, ehk walmistud pühha neitsi Maria ihho lees. euf. 1. 34 Ebr. 7. 3.

*IX. Mikspärast piddi Jesus Kristus tõsine Jummal ja tõsine inimenne ollema?

Et temma widdi meie Jofand ollema. Kes meid ärrakad unne ja hukkamois etud inimesesi piddi peästma ja lunnastama.

*X. Kelle käest piddi temma meid peästma ja lunnastama?

Keitist pattuist, surmast ja kurrai wäest.

*XI. Misgä on temma meid lunnastanud?

Ei mitte kuilla eht hõbedaga, waid omma pühha kalli weiriga, ja omma ilmsüta kannatamisega ja surmaga. 1 Petr. 1, 18 19.

*All. On Jesus Kristus siis kannatanud?

Rah on kannatanud ihho ja hinge wolest.

*All. Kelle al on temma kannatanud?

Pontifiusse P lätiuse al, kes sei a ai Juda rahwa wäliti ja oli. Matt. 27, 2. 26.

XIV. Mis kannatas Jesus hinge wolest?

Jummala kange wihta paito peäle waewas tedda hirmsuste, ja leif paito wallo ja nühtlused tundis temma, sepärrast hiagistas temma werd aedas, ja kissendas: minno Jummal, minno Jummal, miä ja mind olled mahhajatnud. Luk. 22, 44 Matt. 27 46. Joan. 12, 27.

XV. Mis kannatas Jesus ihho wolest?

Juda ja paggana rahwas tullid temma kui ihhe rõwoli peäle moakade ja nujadega, siiddu sid tedda ja wisid kotho kotta, süllitasid temma silmi, lötd tedda ruskikaga ja kāmlega kõrwa äre, ja kui nemmad tedda kül said teotanud, löid nemmad tedda risti, ja naersid siiski weel tedda. Matt. 26, 55. 67 Luk. 32, 32 35. n. t. s.

XVI. Ons Jesus Kristus ka surnud?

Jah on surnud. Mark. 15, 37. 39.

*XVII. Mis surma temma surri?

Tedda lödi risti.

*XVIII. Mifs ta risti surma widdi surrema?

Et temma meid widdi lunnastama kasso needu missest ja Jummalala wihhast. Galat. 3, 13.

XI. Kas iái ta risti?

Ei iánud mitte, waid tedda naen m'ikka.

*XX. Ons temma haúo siése iánud?

Ei olle mitte, waid temma on úllesroustnud jur-
nust kolmandamal pawal. Luk. 24, 5. 6.

*XXI. Ons ka ka põrgo iánud?

Zah on põrgo iánud tulutania nelle. Kes
põrgus ollid, et temma se õige vnlusieggia, tedda
nemmad ei iahinud õmma ello ajal was omõõn
ja et ta patto, furrati ja surma peale olli woinust
iánud. 1 Petr. 3, 19. 4 p. 1. Ewel 4, 9. 10.

*XXII. Kubho iáks temma p'rrast
ulle roustmist?

Kui temma nelle siwiment p'rwá sai náhtawál
kombel Ma peal olnud, iáks ka taewa seai istub
temma Jummalala õmma E ig wáag'wána
Jesa p'rramal fael, pallub meie eest, ja on
nab p'hhá Waimo neile, kes súddam st Jummal
lai pall wad. Ebr. 7, 25, Joan 14, 16, 18.

XXIII. Iáks temma siis kang'le meist'ar' a?

Ei mitte, waid et temma is e uur Jummal on,
siis on temma meie jares ma' ilma õttam wága
mitte náhta wal kombel. Matt. 18, 20. 28 p. 20f.

XXV. On Jummalal siis luhimid, et
Jesús õldratse Jesa p'rramal fael
istubad?

Jummalal ei olle mitte luhimid, eäga is et torreis.

*XXV. Mis on siis Jummalala p'rram
kásti?

Ee on Jummalala úr'ris wáaga suur au, wága
õli ja melewal taewa sees ja Ma peal.

***XXVI.** Mis se on, Jesus istub omma
Issa parremal kael?

See on, et meie Issand Jesus seisamma jumalikkoo au ja wäega wõlitsib, kui taewane Issa, ja teieis paikus on. Ewes. 1, 19. 23.

***XXVII.** Kui temma teieis paikus on
mispärrast meie tedda ei nä?

Spärrast, ei temmal üks ärratelletud ihho on; egga wiimsel päwal peawad meie filmad tedda näggema. Ap. T. 1, 11. Rm. 1, 7.

***XXVIII.** Mispärrast tulleb temma jälle
wiimsel päwal nähtawal kombel?

Et ta tahhab kōhhut moista ellawatte ja surnutte peäle. 2Kor. 5, 10. Ap T 17, 30. 31.

XXIX. Mis sugused on need ellawad
ja surnud?

Need ellawad on kes siis Ma peäl ellawad, kui Jesus tulleb. Need surnud on kes enne on ärras surnud, ja siis peawad ülestouma.

***XXX.** Mil aial tulleb wiimne päaw?

Sedda ei tea meie mitte, egga Inglise taewas, waid Jummal üksi. Matt 24, 36. 42.

XXXI. Mispärrast on wiimne päaw
meile teadmatta?

Spärrast, et meie isgapäaw weame sedda wotma, ja se wasto ennast walmistama. Luk 21, 36.

XXXII. Kuida moistab Jesus Kristus
kōhhut?

Temma moistab sedda mõda, kui iggäiks siin ilmas on ellanud.

2 Kor. 5, 10. Sest meie peame k. ik. a. w. w. a. s. l. i. k. t. u. k. s. i. a. m. a. K. r. i. s. t. u. s. i. e. k. o. h. t. e. j. a. r. e. e. s. , e. t. i. g. g. a. u. l. k. s. p. e. a. b. j. e. d. d. a. m. o. d. a. i. a. m. a. k. u. i. t. e. m. m. i. s. J. h. u. s. o. n. t. e. i. n. u. d. , o. l. g. o. h. e. a. e. h. t. k. u. r. r. i. .

XXXIII. Kuida moistab Jesus niid koh-
hut waggade peäle?

Et nemmad siin pa tude and. Is. andmist ja wof-
must keiae pa to peäle on sanud Jesusse Kristus-
se omma Issanda labbi ja temma sanna kuul-
nud, separrast moist b temma neid lahti keigest
waerwast, hukatuslest ja nuhtluslest, ja sa ab-
neid ioawasse hingamisse ja ilmaldoma rōmo
paika. Mat. 25, 34 40. Joan 5, 24. Jlm 7, 14 17

XXXIV. Mis kohhut moistab Jesus kura-
jade ja nende sannakuulmatta peäle?

Et nemmad si n ei tabtnud Jesusse sanna kuul-
da egga temma rigi sees ellada; separrast moistab
temma neie huk a ja annab neid waerwajatte ja
pinajatte kätte. Rom 2, 8. 9. Matt. 25, 41 46.

XXXV. Eks Jesus meie Issand keiki inni-
messi ep olle iagaweslest hukatus-
lest peastnud?

Jesus on keik peastnud ja omma kalli werre-
ga lunnastanud, agga mitte separrast, et nem-
mad omma pattuse ello sees piddid jama ja siiski
õnsaks fama. 2 Kor. 5, 15. Rom. 14, 7. 8. 9.

XXXVI. Miksparrast on siis Jesus
meid lunnastanud?

Et meie sanna ommad piddime ollema,

ja temma rikis temma al ellama ja tedda
temma R. 1. 13 14. Luf. 1, 74 75.

XXXVII. Ets siis kirjad inimised ep
olle Jeesuse ommad?

Ei olle mitte waid ne nmad on kurrati ommad,
furnat nemnad kurrati sanna kuulwad ja patto
tödd armastawad. Joan 8, 44. 1 Joan 3 8.

X XXXVIII. Ets kirjad ka ei ella Jeesuse rikis?

Ei ella mitte, waid n minad ellawad kurrati
riat ees teit et kurra kui üks lunningas nende süd-
dames wallitseb. pattused hi nmud neile käsib,
ja nem nad la kui truid allamad temma sanna
kuulwad ja temma tahtniste järrele terwad.
Eref 2, 2. Et. 3 3. Amut 22, 15.

XXXIX. Kes on siis Jeesuse ommad?

Need on Jeesuse ommad, te jui uimad tem-
ma rikis temma al ellawad ja tedda temwad.
Et. 2, 14. Joan 12 26. 1 Kor. 7, 23.

XL. Kes ell wad temma rikis temma al?

Need ellawad temma rikis temma al, kes kui
truid allamad Jeesuse sanna hea mel ga wötwad
kuulda, kelle süddames meie Jofand Jeesus Kris-
tu kui üks lunningas wallitseb. Kol. 2, 19 20.

XLI. Kuida wame meie tedda temma?

Jgawesse õ guuse waggaduste ja õnnis-
tuste ees nenda kui temma on illestousnud
furnust ellab ja wallitseb iggaweste.

XLII. Kelle käest tulleb iggawenne õigus
waggadus ja õnnistus?

Ei mitte meie käest ehk wäest, waid üks päini
meie Jofanda Jeesuse käest. Temma üksi on
woinud meid lunnastada ja meile iggawest õ

gust sata. Temmo üksi teeb meid õiete waagaiks, kui meie omma patto hädda tunneme, ja süddamest õige usfo läbbi temmast abbi otsime Rom. 4, 17 21. Wil. 3, 8 12.

XLIII. Kavaiks veawad need, kes pattust pöörwad, Jesust teinima?

Ei mitte üks ehk kaiks päwa, ehk näddasat, waid all ti omma ello aia veawad nemmad kurrati ja patto wasto pannaema, senni kui meie Issand Jesus neid leiqest pattust, häddast ja waewast laib peästnud; otse nenda kui tem na on üllestousnud surrust, ja ei sur e mitte ennam, waid ellab ja wallitseb iqaawaste Ebr. 10 35 39.

***XLIV.** Kas sinna us'ud sedda keik tõssi ollewad?

Oah, se on tõeste tõssi. Mt. E. 24, 14 16.

***XLV.** Mäaa kas meie woime ommast w est Jesust nenda teuida?

Ei woi mitte, waid pühha Waimo wäe ja abbi läbbi. Wil. 4, 13. 2 Kor. 3, 5.

***XLVI.** Rust õppime meie sedda?

Teise veatülki kolmandamast õppetusest, pühhi semisest.

Kolmas Õppetus:

P ü h h i t s e m i s s e s t.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht pühha risti kogaodust, pühhade õsajamist, pattude an-

D fs andm st, lihha üllestouõmift
ja igaawest ello, Amen.

*I. Mis se on: pühhitsema?

See on: pühhaks puhtaks, ja wagaaks tegeema.

*II. Kes teeb innimesesi pühhaks?

Suur Jummal teige ennamiste õppetakse püh-
has kirjas, sedda pühha Waimo tõ ollewad, et
temma pühhitseb. Efel. 36, 26 27. Rom. 15, 16.

*III. Mis läbbi pühhitseb temma?

Jummalata loona ja Soframend de läbbi

*IV. Mis on pühha Waim?

Pühha Waim on tolmast ille aino Jummal
õllemisse sees, üks ainus tõõsine Jummal, Jõsa
ja Poiaas Apost. 5, 3. 4.

*V. Miskärrast nimmetakse tedda
pühhaks?

Eepärrast, et temma isse pühha on, ja neid,
kes Jummalata sanna wõtwad kuulda, pühhaks
ja wagaaks teeb. 1 Kor. 6, 11. Joan. 16, 13.

*VI. Kas innimenne ei woi mitte ommast
wäest Jeesuse siise uskuda egga
wagaaks sada?

Ei woi mitte; sest ükski innimenne ei woi om-
mast mel. si ja wäest Jeesuse Kristuse om-
ma Jõjanda siise uskuda, egga temma jure
lada. 1 Kor. 2, 14. Joan. 5, 6.

*VII. On siis innimenne nenda foggone
ärrarikkutud?

Innimenne on nenda ärrarikkutud, et ühtegi
head temma sees ei olle, et temma ei woi, egga
tahha

tabha teise ennesest mõttelda, rääkida ja teha, mis õige ja hea on. 1 Kor. 2, 14. Ewef. 4, 18.

***VII. Kuida saavad siis inimessed
Jesuse juure?**

Kui pühha Waim neid Ewangeliummi ehk armo õppetuse järele läbi läbi, omma and-
netega walguetab, ja õige usko sees pühha
leb ja h. iab. Ap. T. 26, 18.

**IX. Mis on Ewangelium ehk armo,
õppetus?**

See on need rõõmsad sannused, et Jummal
omma Poia teistele inimestele, kes kurrati mehe-
walla al, on läkuanud lunnastajaks ja õnnis-
teagiks.

**X. Kas siis teie inimessed mõtavad ewan-
geliummi sanna wasto?**

Ei mõta mitte. Rom. 10, 16. Surem hull
põlgab sedda, ja ei tabha teigest pattust pärdida.

**XI. Onsi neil, kes sanna ei tule, Ewan-
geliummi sanna wasto?**

Neil ep olle lihtegi kasso, sepärast et nemmad
omina pattuse ja rumimala ello sees tahtwad jaa-
da; agga neil on surem kahjo, sest et nemmad
omina Isanda tahtmist teadwad, ja ei te sedda
mitte. 2 Kor. 2, 16. Ebr. 4, 2.

**XII. Kas Jummal tunneb neid kes ewan-
geliummi sanna wasto mõtavad?**

Jummal tunneb neid iggawesest aiaast, ja on
neid enne ma ilma algmist ärrawallitsenud. Rom.
8, 29. 2 Tim. 2, 19. Ewef. 1, 4.

XIII. Mis kasso neil, kes ewangeliummi sanna wõtwad kuulda?

Kes ewangeliummi sanna wõtwad kuulda neil on se suur kasso, et pühha Waim neid omma annetega walgustab ja õige usso sees pühhitseb ja hoiab. Rom. 15, 16. 1 p. 16. s, Tit. 2, 11. 12.

x/
juul 21, 19
Hoidke
omad hinged
oma kassid
nahtu
lääbi
XIV. Mis sugused on need inimesed pühha Waimo annid?

Õige uss, õige armastus Jummalale ja inimeste wasto, kannat ik ja tassane meel, ja teie lemmud head kumbed, mis Jummal omma kassude sees kassib. Gal. 5 22. Ewes. 5, 9.

Isa 28, 28.
Isanda
korru
se on tants
Kuulge
kuulge
kuma
on mõnda
XV. Kuida walgustab pühha Waim sanna kulelikkud omma annetega?

Kui temma nende süddame rummalust ja pimmedust ärrawõtab, ja pühha tarkust neile jälle annob, et nemmad diete mõistwad sedda kurja ollewad, mis nemmad enne ei usknud kurja ollewad; ja et nemmad sedda ka diete usknud, omma hinge õnnets tarwis minnema, mis nemmad enne enda ei mõistnud egga usknud. Ewes. 1, 17 18 19.

XVI. Mis pärrast õõldakse: temma walgustab?

Se inimenne, kes rummalust armastob, ja ei tahha heal meel Jummalale sanna diete kuulda ja õppida, se ellob sure pimmedusse sees. Kui nüüd pühha Waim ewangeliummi sanna läbbi tedda kuisub, ja temma kuleb ja ussub Jummalale sanna, siis peäseb temma sest jurest waimolikkust pimmedussest, ja saab targemaks, ehk tulleb walgusse ette; sepärrast õõldakse: pühha Waim wal

walgustab, se on, wiib pimmedussest walgusse
eite. 11. Laul. 104, 105. 5. 1. Petr. 2, 9.

XV. Kuida veastab pühha Waim rummalus' eist?

Kui temma neid, kes Zeus'e sanna mõtavad
kuulda, ueste sunnitab e' nemmad woiwad om-
ma pa' to hädä tunda, sab' etäda, ja öiae us'so
läbbi omma pa' trust' ello parrandada. Tit. 3, 5. 6. 7.

XVII. Mis on uusündimine?

Se on, kui Jummal omma janna läbbi öige
us'so walgusi innimes'e sees sürab temma kowwa
süddant tühmaks teeb, e' temma woi' üllestou-
sa waimolikk'o sur' na seest, ja ue' ello sees ellada,
sest et temmal uus meel' mõtte ja wiid on.

XIX. Mis on patro' kahhetseminne?

Kui inni' enne o' ma pa' to parrast süddamest
kurb on ja wihkab pa' tud. 2 Kor. 7, 10.

XX. Kuida pühhitseb ehk parrandab pühha Waim wikkuid?

Kes omma patro' kahhetsewad, ja ueste on
sündinud, neid pühhitseb pühha Waim nenda, et
temma nende süddamed öige us'so läbbi pääw pa'
walt waq' amaks ja puhtamaks teeb walle, us'sust,
ebba us'sust, wihhast, kawalussest, wallest ning
teigest kurtast hinniust, et waagad neid ei armas-
ta waid kowwaste neide wasto pannewad. Alp.
Teag. 15, 9. Ebr. 12, 7. 11. Rom. 6, 12.

XXI. Misuggune us'so läbbi pühhitseb pühha Waim?

Öige us'so läbbi, sest walle us's teeb innimes'si
wallatumaks ja kurjemaks. Wata 2. Peat. 6.
Küsim. 78. lehhä küljes. 2 Petr. 1, 5. 8.

XXII. Kes hoiab waggad õige usso sees?

Pühha Waim, kes neile õiget usko on annud, se hoiab ka õige usso sees otsani keik kes wallatu mal kombel ei põlgo Jummalä armo sanna.

XXIII. Kuida nimmetakse neid hõivis keds

da pühha Waim kutsub, foggub, walgustab, n. t. s.

Neid nimmetakse pühha rist. foggodusseks ehk pühhaks.

II.

Pühhast risti foggodussest, ja pühhadest osasamisest.

*I. Mis on pühha risti foggodus?

Keik pühhad risti innimesed siin Ma peäl mis pühha Waim Ewangeliummi õh armo õppetusse läbbi kutsub koarub walgustab, pühhitseb ja Jesu se Kristusele juroõdi, ja ainu usso sees hoiab. 1 Petr. 2. 9.

II. Ons üks ainus foggodus?

Jah, on üks ainus, kellel on üks Jummal, üks Kristus, üks Waim, üks õppetus, ühhesugused Sakramentid ja üks iggawenne ello. Ewef. 4, 3. 6. 1 Kor. 12, 4. 13.

III. Eks olle mitto risti foggodust siin Ma peäl?

Ei õh mitmes paikas Jummalä lapsed eu, siisti on nemmad keik ühhes kous Jummalä ees üks ainus foggodus, kelle pea Jesus Kristus on; otsego üks ainus ihho on, ja selle küttes on mitto liikmet. Rom. 12, 4. 5. 6. Ewef. 4, 15. 16.

IV. Mis parrast ööldakse: pühha koguodus?

Separrast, et pühha Waim sedda pühhitseb ja pühastab pattust. Ewel 5, 26. 29. 19. f. n. t. 18.

V. Mis parrast ööldakse: risti koguodus?

Kristusse parrast, kelle õppetust pühha koguodus mõttab kuulda, ja Kristusse risti kanda kannatlikko südamega. Matt. 16, 24.

*VI. Kuida tunnukse pühha risti-koguodusse ollemad?

Soõl, kus 1) Jummalä sanna selgeste jah pühkaste õppetakse, 2) pühhad sakramentid Kristusse teadmisse järrele wälhaja atse, ja et k' l' mitte keik õmmeti monningad kui Jummalä lapsed sedda mõda ellawad. Joan. 8, 31. 32.

VII. On siis keik pühharisti koguodus, kes Jummalä sanna kuulwad korwadega?

Ei õlle mitte keik pühharisti koguodus: suurem hulk on jummalä kartmata, kes omma hinae wärrast mitte ei kanna murret nenda, kui Jummalä sanna õpetab. Mat. 7, 13. 31. 15 p. 8. 1.

*VIII. Mis on pühhade osä saminne?

Kui waggad innimesed pühha Waimo läbbi teine teisega Jummalast, ja teine teine käesi ises keskis osä ja kasso sawad. 1 Per. 4, 10. 11. 1. 1. 1. 1.

IX. K's on need pühhad?

Keik waggad pühharisti koguodusse lasted, ja sedda pühha Waim walgustab ja pühhitseb. *Keik need osä wälhaja atse, ja keik need osä wälhaja atse, ja keik need osä wälhaja atse.*

X. Kuida awad nemmad teine teisega ühesugguse osä?

Nenda, et mis ühe pühha innimesse parrast *keik need osä wälhaja atse, ja keik need osä wälhaja atse, ja keik need osä wälhaja atse.* *Keik need osä wälhaja atse, ja keik need osä wälhaja atse, ja keik need osä wälhaja atse.*

on, se on ka teie väärt; Kui üks vallub, siis teisele tulleb sesi kasso: kui üks kannatab, siis teise kannatavad ka: kui Jummal ühhe waggerd mustab, siis teised on ka rõõmsad. Seläbbi nüüd, ei üks Jummalta Waimo keifide süddames waimuseb; sepäärrast tulleb keifide heaks, mis head tal teisele Jummalast annakse. Se on nüüd pühhade õija jamine. 1 Kor. 12, 10 27. Ewes. 4, 3 7.

III.

Väärtude Vädeks andmisest,

I. Kas sa usud värtude vädeks andmist?

Jah, miwäa usun, et värtud vädeks annakse. Ewes. 1, 7. Luf. 24, 4, 47.

*II. Kes annab värtud vädeks?

Kolm. annus Jummal, kes omma sullastele ka on meletawda annud värtud vädeks anda heile, kes ommast värtust süddamest pöörwad. Esek. 18, 21. 22. Mark. 2, 7. Joan. 20, 23.

III. Mis värtud annab Jummal vädeks?

Keif värtud, agaa mitte sedda värtu, mis pühha Waimo wasto tehakse. Matt. 12, 31. 32.

IV. Mis on se värt pühha Waimo wasto?

Sedda nimmetakse värtuks pühha Waimo wasto, kui inimenne, kes Jummalta sonna wägge õimhos süddames on tunnud, värrast seida wabatumal kōmbel pōlgab; teotab, ja ütleb sedda kurrati tõllewad, mis Jummalta tõ on, ja iäab seinnatse õimma kurgusse sees õijani. Mark. 3, 22, 30.

V. Eks siis Jummal ei woi ka jedda parte
to andeks anda?

Kui Jummal tahhaks ja woiks sedda andeks
anda kui nisugg ne ligge innimenne wõttaks o n
masi kangekaelus sest pöörda; agga et nisuggüne ei
põra mitte sepärrast ei woi Jummal temmale
sedda andeks anda. Luk. 12, 19. Ebr. 6, 4. 6.
1 Joän. 5, 16.

VI. Kellele antakse pattud andeks?

Neile kes ommad pattud öiete tundwad süda
damest kahhetsewad, ja õige ussoga Jeesuse läest
abbi õiswad. Eiel. 18. 21. 22. Rom 4, 5.

VII. Kellele ei anta pattud andeks?

Neile kes tahwad õmma rummalusse ja patto
sees jada. Joän. 8, 24. Ap. T. 8, 20. 23.

*VIII. Kas need, kennele pattud andeks
antud, patto kiusatusesest ka koggone
lähti on?

Ei olle mitte. Ebr. 12, 1.

*IX. Millal sawad nemmad sest lähti?

Kui nemmad surewad. Rom. 8, 22. 24.

IV.

Lihha illestõusmisest.

*I. Kas keik innimesed peawad surrema?
Jah peawad. Rom. 5, 2. 6. 23. 1.

II. Kes on surma innimesse veäle saarnud?

Ei mitte Jummal, wa d kurrat iene kadeduuse
ja pettuse läbbi keik innimesed patto ja surma
sisse satnud. 1 MoI. 3. 3. 4. 5. 13. 19. Rom. 5. 12.

III. Kuida tulleb surm innimeste veäle?

Wõppe wiisga; Sejed surewad wannuste

teised haigusse läbbi, teisi tappetasse wägaife: teised lübbendawad omma ello aega, ja surrewad enne aega liajomisse, praesimisfe, liajulgusse ja sure kurtwastusse läbbi, 2. Kor. 7, 10.

*IV. Mis on sewärrast meie kobbhus öppida?

(1) On meie kobbhus öppida ja moista mis, hirmus asfi pat on, mis pärrast inni ne sed peawad surrema. Rom 6, 23. 7p. 24. f.

(2) Peame allati ennaste mele tulletama, et meie surrettud olleme, 9. Paul. 11, 12 f.

(3) Peame meie õige pattustpöörmissfe ja õige usfo läbbi igapäwa ennast walmistama omma surma wasto Mat. 24, 42. 44. 2Pet. 3, 11. 12.

*V. Mis kasso on neil, kes sedda südda mest öppitwad?

(1) Et neil ep olle tarwis surma karta, sepärrast et Kristus omma surma läbbi surma ülle woi must sanud. (2) Et sur n neil ep olle mitte üks Summata nuhtlus, waid keige hädda löppetüs.

VI. Eks siis innimesied ei jä surma sees?

Ei jä mitte. 3. Imut. 20, 13.

*VII. Kas nemmad siis surmast peawad üllestousma?

Jah, peawad üllestousma. Joan. 5, 28. 29.

VIII. Mil aial?

Wiimsel rōwal. Kan. 12, 2. 3. Joan. 6, 39.

*IX. Mis peab üllestousma?

Ei mitte hing, sest hing ei turre; waid libba eht meie ihho, mis mullaks läinud, peab üllestousma.

*X. Kas siis sesamma ihho ja lihha, mis meil nüüd on, peab ülestousma?

Sesamme ihho ja lihha peab ülestousma; agga mitte ennam pattune, tõbbine ehk surteitk; waid waiholikko kõmbedega. Joab 9, 26 27.

*XI. Kes ärratab sürnud üles?

Kolm ainus Jummal. 2 Kor 4, 14 Joan, 5: 25. 26. Rõm. 8, 11. Euf. 7, 14.

XII. Mis süggusid inimessi ärratab Jummal üles?

Keik inimessi pühhoit ja kurjad.

XIII. Mis kasso on pühhadel sest ülestousmisest?

Et nemmad iggawesie ello ja rõmo siise saawad. Matt. 25, 34. 46. 1 Peetr 1, 7. 8. 9.

XIV. Mis kasso on kurjadel?

Ühtegi kasso; waid suur kahjo ja hädda saab neile sest nemmad peawad ülestousma iggawesieks hukatusseks ja teotusseks. Jesa. 66, 24. Zlmut 21, 8. Matt. 20, 41. 46.

XV. Kas siis pühhadel ja kurjadel saab ühhesüggune ihho ollema?

Ei mitte: pühhade ihhud peawad paistma kui päilik omma taewase Jesa au rigi sees; agga kurjade ihhudel saab hirmus näggo ollema. Matt. 13, 43. Jesa. 66, 24. Zlmut 21, 8.

XVI. Mikspärrast peawad needsammad ihhud, mis sin ilmas on olnud, ülestousma?

Et iggawiks peab sama paika sedda möda, kui temma sühhus on teinud, olgo hea ehk kurri. Se
ihho

ihho, mis siin on hädda ja risti kannatanud, ja Jeesuse sanna kuulnud, peab sama rõmustud, ja se ihho, mis siin on wallatust teinud, peab sama waewatud. 2 Tessal 1, 6 7. 8. 9. 20.

XVII. Kuida kuida woitwad need ihhud, mis ammogi on võrmuks läinud, ehk muido laiale sanud üllestousta?

Et meie küt ei woi sedda moista: ommeti tahhab ja woib Jummal tehha üle sedda, mis meie moistame, nenda kui temma on sedda isse tootanud ja kulutanud. Joan. 5, 28.

*XVIII. Mis tulleb siis, kui surnud on üllestousnud?

Suur kohhus ja ma ilma ots. 3Im. 20, 12.

XIX. Kes moistab siis kohhut?

Kolm ainus Jummal; keige iennamiste meie Jhsand Jeesus Kristus kes on seatud kohto moistaks, ja tulleb nähtawal kombel keikide pühha Inglise ja mitme tuhhande pühhadega kohhut moistma. Ap. Teg. 17, 31. 10. p. 42. s. 2 Tim. 4, 1. Rom. 2, 16. Matt. 25, 31. 32.

XX. Kelle peäle moistab temma kohhut?

(1) Kurrati ja keikide kurja Inglise peäle. 2 Petr. 2, 4. (2) Keikide innimeste peäle.

XXI. Kas keik peawad kohto ette tullesma?

Jah peawad 2 Kor. 5, 10

XXII. Kuida moistakse kohhut?

Jummala janna järrele moistab Jeesus Kristus kohhut, ei mitte ükspäinis arwalikkude pattude, waid ka süddame mõttele ja nouude peäle, et igauks peab sama sedda möda, kui temma on elanud. Joan. 12, 48. 1 Kor. 4, 5. 2 Kor. 5, 10.

XXIII. Kas siis tulles ma ilma ots?

Jah tulles, nenda kui Apostel Petrus on tulutanud. 2 Petr. 3, 10. ja maenitseb sepärraj. 11. ja 13. salmis. Matt. 24, 35

***XXIV.** Kuhho siis sawad pühhad?

Iggaweste elluste.

***XXV.** Kuhho sawad kuriad?

Iggawesse hukkotusie sisse. Matt 25, 6.

V.

Iggawestest ellust.

I. Mis on iggawenne ello?

Iggawenne ello on te kallis Jummalata au ja rõõmo riik, ja te õnnis põll, mis keit rogaoad ja pühhad sawad. kes pühhasi Waimust on fututud, walgutud, ja pühhitetud, ei nemmad Jummalat pallest pallesse näwad, ja iggaweste ellawad ühhe ilmaõpmatta rõõmo sees, mis meie siin ilmas ei woi moista. 1 Kor. 13, 12. 1 Petr. 2, 3 4 5. Ilm 21, 3. 4.

II. Kes saab iggawesse ello sisse?

Keit need, kes rõeste Jesusse Kristusie sisse uskivad, temma sanna kuulwad, ja pühha Waimo läbbi ennast lastewad pühhiteda.

III. Kas keikide rõõm saab ühhe uggune ollema?

Sedda suremat murret keg siin ilmas on pildanud omma hinge eest, seida ennast waewa kegi on näinud, sedda surem saab temma au ja rõõm ollema. 1 Kor. 15, 41. 42. 43. 49.

IV. Mis peab siis meie keigesurem murre ollema, kui meie iggawesse ello sisse tahhame sada?

Et meie peame aegsaste sedda kitsast ello teed armastama, ja wihtama, sedda laia patto teed, mis huffatusse sisse sarab nenda kui meie Jösänd Jesus Kristus öppetab. Matt. 7, 13. 14.

VI.

Iggawessest huffatussest.

I. Mis on iggawenne huffatus?

Se on se wägga hirmus ja kurri põlli, mis Jummalä sanna sees nimmetakse tulli, ja weeroliga põlleweks järweks. 3. mut. 19, 20. 20 p. 10. s.

II. Kes saab iggawesse huffatusse sisse?

(1) Keik, kes rummalusse arwalikkude patude sees järwad ellämä 3. Im 2, 8.

(2) Kes omma ihho ja ismalikkude asjade eest ennam murret kandwad, kui omma hinge warrandamisse eest, kes ma iima rikkust, au ja himmud takka noudwad ja armastawad.

III. Kas keikide wallo ja piin saab ühhesuggune ollema?

Ei mitte; waid sedda ennam kegi wallatust ja patto teinud, sedda ennam kegi Jummalä sanna põlgnud; sedda surrem saab temma wallo ja piin ollema. Matt 11, 20. 24. 23 p. 14. s.

IV. Mis peab sepä rast meie keigesurem murret ollema?

Et meie omma Jesusse armo öppetust heal meel kuleme ja wastowöttame. Joan, 5, 24. keige,

ennamiste, et meie ka hästi tähete panneme, mis Jeesus maenitseb Lul. 21, 36. Walwage ja palluge iggal dial!

*V. Kust õppime meie sedda õppetust palwest?

Meie kattelismuse ramato kolmandama peatükist.

Kolmas Peatük.

Jssa meie Palwest.

*I. Mis läbbi same meie Jummal kääst õiget usko ja keiksuggusid muid annid?

Süddamelikko palwe läbbi. Kaf. 1, 5. 6.

*II. Ons Jummal ka kästnud palluda?

Jah on kästnud Matt. 7, 7. 8. *Ev. 4) Sõnnirast kääst*

*III. Kelle kohhus on palwet tekha keikide innimeste kohhus, agga keik ei kolba palwele. Opp. san. 28, 9. Joan. 9, 31. *meie keikide innimeste kohhus, agga keik ei kolba palwele. Opp. san. 28, 9. Joan. 9, 31.*

*IV. Kes ei kolba palwele?

Se ei kolba palwele, kes melega omma rummalusse ja patto sees jääb ellama. Jes. 1, 15. 16.

*V. Kes woib siis Jummal mele pärrast palluda?

Se pallub Jummal mele pärrast kes omma patto hädda tunneb, ommast rummalussest ja pattust põrab ja Jeesusse Kristusse kääst abbitsib. Joan. 9, 31. 145 Paul. 18, 19. 1.

*VI. Kuida veab temma palluma?

29. mis ja tee. Joan 4, 24.

VII. Kust saab inimenne väage ja tarkust Jummalat valluda?

Jumm la Boimo ja sanna läbbi tulleb õige tarkust. Jummalat valluda.

VIII. Mis veame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse ihho ja hinge heals tarvis lähhäb. Rom. 8, 26.

IX. Kelle nimmel veame meie palluma?

Jesu e nimmel. Joan. 16, 23.

* X. Kelle eest veame meie palluma?

Jese, enaeste, leikide inimeste, ta meie waenlaste eest. Keige ennamiste keigide waggade Jumma aia eest. 1 Tim 2, 1. 4. Matt. 5, 44. Ew. 6, 18.

* I. Mil ajal veame meie palluma?

Jagal ajal, nenda kui meie Jssand Jesus Kristus omma sonna sees läshib. Luk. 18, 1. 21. 36. 1 Tes. 5, 17. Ew. 6, 18.

XII. Kus paikub veame meie palwet teagema?

Keikis paikub. 1 Tim 2, 8. Joan 4, 21.

* III. Mis on keigeparras palwe?

Jssa meie palwe, mis meie Jssand Jesus meid on õppetanud. Matt. 6, 9. 13.

XIV. Kas meie ei vea teiste sannadega palluma? Kui Jssa meie palwes on?

Jah veame sedda möda, kui meie hinge ja ihho hädda meid õppetab. Agga keik, mis meie laiematt veame palluma omma hädda sees, sedda on meie Jssand Jesus meid lihhidelt Jssa meie palwe sees õppetanud. Joan. 17. Ew. 6, 18.

Õppet

Sypetus Issa meie Palwest.

*ütle ülles Issa meie Palwe esfimes
sed sannad.

Issa meie ehk meie Issa, kes sa
olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolik-
kult kutsuda, n. r. f.

*I. Kes on se Issa, kedda meie peame
palluma?

Kolm ainus Jummal. Matt. 4, 10.

*II. Mikspärrast nimmetame meie kedda
Issaks, ja mitte sureks kuningaks?

Sepärrast, et armolinne Jummal Issa nimo
mega meid tahhab armolikkult kutsuda, et
meie peame ustma, redda meie õige Issa —
— ista palluwad Kal. 4, 6. Rom. 8, 14

III. Mikspärrast ööldakse: meie Issa?

Sepärrast et meie kohhus on, ei mitte ükspäi-
nis ennaste eest, waid keikide innimeste eest pal-
luda, sest et Jummal keikide Issa on. Ewes. 4, 6.

IV. Mikspärrast ööldakse: Kes sinna
olled taewas?

Sega tunnistame meie Jummalata suurt au, et
temma ep olle üks surelik issa, waid üks wäg-
gew iggawenne Issa, kes ellades ei sure.

V. Mis on ise: kes sinna olled Taewas?

Se on: kes sinna olled keigewäggewam, ilma-
otsata sure au sees, helde ja armolinne, kes kei-

Eis paikus on, heal meel tahhab, ja kes woib aid ita keik, kes ilma kawwalusseta temmast abbi oiswad. Jer. 23, 23. 24. Zan. 4, 31. 32. 34.

VI. Mis peame meie weel siin tãhhele pannema?

Meie peame ka hãsti ommad sũddamed lãbbi-
katsuma, kas meie ka tãeste Jummalala lapsed ol-
leme, kes selle helde taewase Issa sanna wõt-
wad kuusda, ja Jummalala sanna pãlgab, se on kurrati
laps ja ei woi julgeste Jummalat ommaks Issa
saks hũda. I Joan. 3, 9 21. 22. 24.

Esimenne Palwe.

Pũhhitsetud sago sinno nimmi.

*I. Mis on Jummalala nimmi?

Jummal isse, temma pũhha sanna, pũhhad sakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse.

*II. Eks Jummalala nimmi olle pũhha ilma meie palweta?

Jummalala nimmi on kũl isse, ennejes pũh-
ha pũhhitsetud. 72 Paul 17, 18. 19. s.

III. Kuida pũhhitsetakse Jummalala nimmi?

1) Kui Jummalala sanna selgeste ja pũh-
taste õppetakse, ja 2) meie ka pũhaste kui
Jummalala lapsed sedda mõda ellame.

IV. Kas meie ommast wãest jouame sel- geste Jummalala sanna õppetada, ja pũhaste ellada?

Ei joua mitte, Sepãrrast on meie koh hus sũd-
damest palluda: Sedda aita meid, armas
taewane Issa. Jer. 15, 17. V

V. Kes ei pühhitse mitte Jummalala
nimme?

Kes teist wiisi õppetab ja ellab kui Jum-
mala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie
seas Jummalala nimme. Efel. 6, 22, 23.

VI. Kes õppetab teist wiisi, kui Jum-
mala sanna?

Se, kes õppetab, et innimenne õmmeti woib
õnsaks sada, ehk temma kül omma rummalusse
sees jääb, ja ussub ja peab need kombes, mis
Jummal ial ep olle lastnud. Matt. 23, 23.

VII. Kes ellab teist wiisi, kui Jummalala
sanna õppetab?

Kes ei lasse mitte pühha Waimo läbbi omma
süddant parrandada; ja lodab õmmeti õnsaks
sada, et temma kül jedda tööd armastab, mis
Jummal omma sanna sees on keelatud.

VIII. Kas meie isse ennast walle õppetus-
se ja kurja ello eest woime hoida?

Et woime mitte. Sepärrast peame meie Jum-
malat süddamest palluma: Se eest hoia meid,
armas taewane Jäsa, Joan. 17, 15, 17.

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

I. Mitmesuggune on Jummalala riik?

Kolmesuggune, (1) Wäe riik. (2) Armo-
elik. (3) Au. riik.

II. Mis on Jummalala wäe riik?

Keik sesinnane ma. ilm, kus Jummal keikide
lomada älle wallitseb. 1 Mar. 29, 10, 13.

*III. Mis on armo riik?

Pühha risti, foggodus, ja iggaühhe Jummal
la lapse südda, kus ta omma armo ja sanna läb-
bi wallitseb, ja nenda omma pühha risti, foggo-
dust hoiab ja omma armo andedega täidab.
Rom. 14, 17. Euf. 17, 20. 21.

IV. Mis on au riik?

Iggawenne ello. 2 Tim. 4, 18. Euf. 22, 28. 29.

V. Mis sagguse rigi pärrast pallume
meie siin?

Ei mitte wäe rigi pärrast, mis sees meie io el-
lame; waid meie pallume armo ja au rigi pärr-
rast. 2 Tess. 1, 11. 12. Rom. 8, 17. 22. 23.

*VI. Eks Jummal riik tulle ilma meie
palkweta?

Jummal riik tulleb kül ilma meie pal-
kweta isse ennesest, — meie jure tulletks.

*VII. Kuida tulleb Jummal armo riik
meie süddamesse?

Kui taewane Jesa omma pühha Waimo
— ning seäl iggaweste.

VIII. Kes saab au riki?

Kes pühha Waimo armo läbbi Jummal
sanna on usknud, ja Jummal mele pärrast
ellanud omma ello otsani. Jlm. 2, 25. 28.

IX. Kes panneb Jummal rigi wasto?

Kurrati riik. Kurrat nimmetakse sepärrast ma-
ilma jummalaks, kes pimmedusse sees wallitseb.
Ewef. 6, 12. Jlm. 12, 7. 9. 2 Kor. 4, 4.

X. Mis on kurrati riik?

Se on patto riik, seäl sees ellatakse Jummal
ja temma pühha sanna wasto. 2 Kor. 4, 4.

XI. Kes ellab Kurrati rigi sees?

Kes patto ia rümmalisse sees tahhab jada, ia armastab sedda, mis Jummal on keelnud, se ellab kurrati rigi sees. Rom. 6, 16.

XII. Kes ellab Jummalat rigi sees?

Kes Omma kalli Õnnisteggia Jeesusse saana armastab, ja sedda wõttab kuulda, se ellab Jummalat rigi sees, ja Jummalat rüü on selle süddames. Joan. 17, 8. 24. Ebr. 12, 28.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas, nenda ka Ma peäl.

*I. Mis pallume meie sin?

Et Jummalat tahtminne peab sündima.

*II. Ets Jummalat tahtminne ei sünni ilma meie palweta?

Jummalat hea armolinne tahtminne sünnib kü — jures sünniks.

*III. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädda peame tundma Jeesusse omma õnnisteggia sisse uskma, püh. haste ellama, ia nenda iggaweste õnsaks sama.

*IV. Ous Jummalat tahtminne ikka hea?

Jah, on hea; ka süs, kui temma nuhtleb, et kü meie sedda ei moista. 135 Paul. 6. Jes. 45.

V. Kes peab Jummalat tahtmist teggema?

Sünnimesed keik peaksid Jummalat tahtmist teggema, agga waggad üks päinis woivad sedda teha hapühha Waimo abbi läbbi. Rom. 8, 14.

*VI.

*VI. Kuida peab Jummalatahtminne
Ma peäl sündima?

Nenda kui taewas Inglise ja õnsad innimesed sedda teggewad. 103 Paul 20, 21. s.

VII. Kas siis Jummalatahtminne nenda
woib sündida Ma peäl kui taewas?

Et Jummalatahtminne kui uskukust ei tehta ni täieste ja ilma pattota, kui taewas; ommeti kuusawad waggad pühha Waimo armo läbbi Jummalatahtmist teha keigest süddamest, rõmoga ja ilma kawwalusseta. Ebr. 13, 20. 21.

*VIII. Kes julgeb Jummalatahtmist
wasto panna?

Need kolm hinge waenlast; kurrat, ma, ilm ja meie lihha tahtminne.

IX. Mis siis kurrat tahhab?

Temma tahhab, et innimesed ei pea mitte Jummalatahtmist sanna kuusawad, mitte ilma, mitte pattust põrma egga õnsaks sama. Lul 8, 12.

X. Mis on ma, ilm?

Ma, ilm on keik kurjad innimesed, kes isse kurja armastawad, ja teisi wõtmad eksitada.

XI. Mis siis ma, ilm tahhab?

Ma, ilm tahhab, et need Jummalatahtmist lapsed, kes õige usso läbbi kurrati käest peasnud, peawad nende kombat ja wisid heaks õitma, ja nende nou järrele ellama. 1 Tess. 2, 15. 16.

XII. Mis on lihha?

Lihha tähhendab siin meie kurja pattust sübdant. 1 Peetr. 2, 11.

XIII. Mis on siis lihha tahtminne?

Lihha tahtminne on keif kurjad himmud ja nouud, mis süddames toustwad, sepárrast on meie lihha kutrati ja ma ilma surem söbber, ja wõtab heal meel sedda kurja nou wasio, mis kurtat ja ma ilm ann d. Gal 5. 16. 18. kolmest?

XIV. Mis on siis lihha tahtminne?

Temmad ei tahha lasta meid Jumimala nimme pühheseda, egga Jumimala riki meie jute tulla. 2 Kor. 4. 4.

XV. Kes tahhab meile nendesinnaste hinge waenlaste wasto appi tulla?

Armolinne taewane Jõia tahhab isse keige nende kurja nou ja tahtmist rikkuda ja keel- da. Rom. 16, 20. 1 Joan. 3, 8.

*XVI. Mis on siis temma armolinne ja hea tahtminne?

Et temma meid kinnitab ja hoiab kindlaste omma sanna ja usso sees meie ortani.

XVII. Kas Jummal tahhab sedda ka tehha?

Ja temma tahhab sedda tõest tehha, sest se on temma armolinno ja hea tahtminne.

Wõtte ka kaeft tinnoga keif elotanni...

Melias Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tännapäaw.

I. Mis pallume meie siin?

Keif sedda, mis meie waese ihho toidusseks ja üllespiddamisseks tarwis lähhab.

IV. Kelle kääst same meie iggapääwast leiba?

Omme taewase Jssä kääst, kes meid on lonud, hoidnud, ja toidust tootanud. 132 Laul. 15. s.

*III. Kelle eest pallume meie iggapääwast leiba?

Enneste ja teikide eest, waggade ja kurjade eest. Matt. 5, 45. 1 Tim. 2, 1.

IV. Kas Jummal annab ka kurjadele iggapääwast leiba?

Jah Jummal annab iggapääwast leiba käl ilma meie paaweta ka k. ikle kurja innimesele, et temma te läbbi neile tahhab omma rohke armo teada anda, kas nemmad wottaksid targe maks sada ja pattust pöördä. Rom. 2, 4.

*V. Mikspäärrast pallume meie siis?

Meie pallume Jesinnatje palwe sees, et temma meile annaks sedda moista ning tännoga wastowötta meie iggapääwast leiba.

*VI. Kas siis waggad ja kurjad omma iggapääwast leiba wastowötwad ühhel wiisil?

Ei mitte, waid waggad wötwad omma leiba tännoga wasto; agga kurjad tännamatta süddamega. 1 Tim. 4, 3. 4. 5. Sir. 50, 24. 25. 26.

VII. Kuida wötwad siis waggad omma iggapääwast leiba tännoga wasto?

Wenda et nemmad moistwad sedda öiete, et nemmad middagi wäärt ey olle, sepäärrast ei raiska, waid prugiwad sedda omma enneste tarwidusseks, toidwad waesi ja kütwad Jummalat.

VIII. Kuida wõtwad furjad omma iggapäwast leiba tännamatta süddamega wasto?

Menda et nemmad pruigiwad Jummal wilja furjaste ja ahnussoga, liajomisse, prassimisse ja förkussoga sedda raiskawad ja pillawad. Jer. 5, 23. 24. 2 Peetr. 2, 12, 13.

IX. Mil wiisil on Jummal tootanud iggapäwast leiba anda?

Eõ ja waewa läbbi. 1 Mos. Kam. 3, 19. Omma palle higgi sees pead sinna leiba söma. 2 Tess. 3, 8. 10. 12.

X. Kes nüüd laisk on, ja ei te ühhegi head, ellab ommast sürest warrandussest, ehk ferjab teiste käest, kas se sööb omma leiba tännoga?

Ei mitte; waid nisuggused innimesed on wargad, kes omma toidust Jummal ja innimeste käest warrastawad. Luk. 12, 19. 21.

*XI. Mikspärast pallume meie iggapäwast leiba?

Et meie ei pea mitte tullesa aasta ette murretsema, waid rahhul ollema sega, mis meie iggapäaw tarwis lähhab. 1 Tim. 6. 8. Op. san. 30, 8. 9.

XII. Mis on iggapäwane leib?

Keik mis meie ihho toidusjeks ning üllespidamisjeks tarwis lähheb, sõminne, jomminne, rided, kingad, kooda, maia, põld, weikjed, rahha, warra, wagga abbitaja, waggad lapsed, wagga perre wagga ning truid üllemad, hea wallitus, hea um, rahho,

ho terwis aus ello head söbrad, truid nab-
ted, ja muud nisuggused asjad.

XIII. Misparrast nimmetakse sedda
keif leiwaks?

Separrast et need asiad keif siin ilmas meile
ni tarwis lähhäwad, kui iggapäwane leib.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wöl-
lad, kui meie andeks anname om-
ma wölglastele.

*I. Misuggused wölad on need?

Keif pattud, olgo teadawad ehk teadmatta.

II. Kelle eest pallume meie siin?

Issse, enneste ja keikide innimeste eest.

*III. Kas meie peame ka kurjade inni-
meste eest palluma?

Jah peame, kui meie isse essite olleme pattust
pöörnud, ka teiste kurjade innimeste eest pallu-
ma, et Jummal tahhaks neid pattust peasta ja
parrandada, et nemmad nenda woiksid pattude
andeks, andmist sada. Luk. 23, 34. Ap. T. 7, 60.

IV. Kes annab pattud andeks?

Taewane Isja.

*V. Kuida meie temma käest andeks,
andmist pallume?

Et temma ei tahhaks wadata meie pattude
peäle, egga nende parrast meile sedda keelda,
mis meie pallume. SI Paul II. s.

*V. Kas meie sedda waart ol eme?

Meie ep' oile jedda mitte waart, mis
meie pallume — ten me 2. on 9, 18.

VII. Eks Jummal polle õppetaja teie mee-
lewalda annud wat ud an' eks anda?

Jah on annud Nend' üleeb Kristus Joan,
20, 22 23 Matt. 18 12. Luf 1, 16

*VIII. Kellele antakse pattud andeks?

Meile kes omma patto hädada õiete tundwad,
sedda südd' meist kahhetiwad, ja õiae us' ega
Jesusse käest abbi o' sowad. Luf. 7 37. 47 48

IX. Eks siis keik, kes pihitil käiwad ei sa
pattude andeks andmist?

Ei sa mitte. Need kes pattust südd'amest õõte-
nud kris' us' e' jiste u' sowad, patto tõ' wihkawad,
ja jelle wasiw' vannerwad, nend' pattud on an-
deks' antud, agga uende pattud, kes patto ja
tum' natusie sees ma' umma wiil jõrtele tahiwad
jāda, ei anta mitte Jummal' last' andeks.

X. Kas siis waggad on pattude andeks
andmist' st waart?

Ei oile mitte waart; waid armust' Kris' us' e'
pärast antakse pattud andeks' neile, kes jelu' ie
siose us' sowad, ja temna s' nna wõtwad kumida.

XI. Kas siis waggad terwad melega
paljo patto.

Ei te mitte, waid omma' nõdrasse' abbi' eskimad
nem' nad' loagematta, ja sedda' arw' wad' nem'
mad' ka' raskeks' pattuks, et käl' Jummal' Kristus'

se parrast neile sedda feik juúks ei arwa. Rom 7,
17. 25. 19 Paul. 13. f. 1 Joan. 1, 9, 2 p. 1. 2. f.

XII. Mis tootawad need waggad Summalale?

Et nemmad tahtwad ka süddamest andeks
anda, ja heal me el had tehya neile, kes
nende wasto eksiwad. Matt. 18, 21. 22.

XIII. Kelle pattud tootawad waggad andeks anda?

Nende pattud, kes waggade enneste wasto
on kurja teinud. Matt. 6, 14 15.

*XIV. Kuida andwad niüid waggad om- ma waenlaste pattud andeks?

Nenda et nemmad ei tahhagi se peale möttel-
d waid tahtwad weel pealegi omma kurja teggi-
te head tehha, kui se tarwis lähhab Kol 3, 13.

XV. Ons need ka waggad, kes sallaga wihha omma ligimesse wasto viddawad?

Ei olle mitte waggad, waid tiggedad, kes üt-
wad, et nemmad tahtwad andeks anda, ag-
nemmad ei leppi mitte süddamest. 3 Mos. 19, 17.
18. Sir. 28, 1 11. f. Matt. 26, 49.

XVI. Kas nisuggused woitwad ka Jēsa meie palwe õrete palluda?

Ei woi mute, waid nemmad palluwad is-
enneste wasto Matt. 5, 23. 24

XVII. Mis teeb Summal nisugguste wihhapiddajattega?

Wata Matt. 18, 28. 35. salmyt sadit.

Kues Palwe.

Urra sata meid mitte kiusatusse
siese.

*I. Mitmesugune on kiusatus?

Kahhesugune, teine hia se on Jummalast;
teine kurril, se on kurratist.

*II. Kas siis Jummal ei kiusa kurraste?
Jummal ei kiusa kee daga kurraste.

*III. Kuida Jummal siis kiusab?

Temma kiusab innimeste heate- (1) heateage-
mistega, (2) kaskudega, (3) waeste hadaliste
innimestega, (4) pattuste kurrade innimestega,
(5) ke gesugau'e ristil ja illetsustega. 1 Petr. 4
12 Rom 2 4 Luk. 16, 20 Jak 1, 12.

IV. Kuida kiusab Jummal heate-
gumistega?

Nenda, et temma teeb inime tele pal'o head
ihho ja hinge polest, ja taitub, kas inimesed
tannoga sedda mojuwad, ja Jummalat saama
kuuivad. 2 Mos. 16, 4. 5 Mos. 7, 2 3.

V. Kuida kiusab Jummal kaskudega?

Temma kiusab, kas inimenne temma janna
tahhab kuu da ehk mitte. 1 Mos. 22, 2. n. t. s.

VI. Kuida Jummal kiusab waeste had-
daliste innimestega?

Jummal lasteb jeparast waeste ellada nenda
seas, kellel euuam warrandusi on, et Jummal

Katub, kas misuggused omma waese üggimesele head tewad ehk mitte. 5 Mos. 15, 11.

VII. Kuida kiusab Jummal pattuste kurjade inimestega?

Jummal lasieb ommad lapled sepärrast kurjade hullas ellada, et temma kiusab, kas temma lapsed ka kowwaste nende teiste kurja tööd wihtawad. 5 Mos. 13, 3. 4. Kohiom. 2, 21. 22.

VIII. Mispärrast kiusab Jummal ristija willetsusega?

Et inimesed peawad pattust pöörma, patto wihtama, kannatikkud ollema, wagaamaks ja wimaks õnsals sama 1 Petr. 1, 6. 7. 4 p. 12. f. Gal. 13, 9. Ebr. 12, 5. 11.

IX. Mispärrast kiusab Jummal nenda inimesesi, eks Jummal enne ei tea, misuggused nemmad on?

Jummal teab tül misuggused inimesesed on; aga temma kiusab neid sepärrast, et inimesesetele piab teada sama, misuggused nemmad on ei, ollematta. 2 Aiat. 32, 31. Joan. 6, 5. 6.

X. Kes kiusab meid kurjaste?

Need kolm hinge waenasi, kurrat, ma, ilu ja meie ugha.

XI. Kuida kiusab kurrat?

Kurrat kiusab ja awwateueb inimesesi kurja tegema, kur temma kurjad mõtted ja hinnud inimesete süddamesse tütwab Joan. 13, 1. 2. 1 Kunn. 22, 22. 1 Aiat. 21, 1. 2.

XII. Kuida ma-ilm kiusab?

Ma-ilm ehk kurtjad inimenes ed kusa'wad, kui nem nad omma jummalafarmatta ello ja kōnne-
ga te it pū'wad watto sisse sata. 1 Kor. 15, 23.
1 Joan. 2, 15. Opp. san. 1, 10. 2 Tim. 3, 3.

XIII. Kuida lihha kiusab?

Meie lihha ehk meie kurri sūdda kiusab meid,
kui emma tahhab omma enne e kuria himmude
kurrati ja ma-ilmia tu ja nou ja reie tehha.
Jaf 14, 15.

XIV. Kes neist kolmest teeb meile keige-
suremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri sūdda teeb meile kei-
gesuremat kahjo: sest temmata ei woi kurrat egga
mā-ilm meid watto sisse sata. Mark. 7, 21, 23.

XV. Mis on kurrati, ma-ilmia ja
meie lihha nou?

Se on nende nou, et nemmid tahrowad
me d sata ebba usjo, kaksipi dimōt emisse
ja monne mu sure watto ja hābbi sisse.

XVI. Mis on ebba usf?

Ebba usf on, kui inimene tedda ussub mis
Jummal ep olle kāsfnud uskuda eaga piddada.

XVII. Mis on kaksipi dimōtleminne?

Ka si idimōtleminne on se, kui inimenne
kurrati, ma-ilmia ja omma lihha sanna ja nou
ennam ussub, kui Jummal sanna ja õppetust.

XVIII. Misfuggused on need sured
partud ja hābbi?

Keit, mis Jummal omma pūhha sanna ja
kāsfnude sees on keelud Gal. 5, 19, 21.

XIX. Mis suagaufe kiusat esko wasto veame
meie abbi ossima?

Ei mitte Jummal a kiusat se wasto, sest se
tulleb meie hingae heaks; waid kurja kiusatusse
wasto. Gal. 1, 12. 13. 14. Ewel. 6, 11. 12.

XX. Kas meie veame waltzma, et ükski
kurri kiusatus ei rea meie veale

tullema?

Sedda ei woi mitte palluda; sest Jummal on
käsitud, et meie veame omna hingae waenlas e
wasto panna ja wõtlema. Ewel. 6, 13.
1 woi 10, 13. Joon 17, 15. Gal. 5, 17

*XXI. Mis meie nüüd pallume sesin-
natile Palwe sees?

Meie pallume, et Jummal tahhaks meid
hoida ja üllespidada. kui meid jeta peaks
kuiatama et meie kummat gi wõimjelt
ärarõoidame ja wõimust same.

Seitsmes Palwe.

Peasta meid ärra sest urjast.

*I. Mis meie pallume sün?

Et Jummal tahhaks meid ütsterd kurjast
loggone peasta. 2 Tim. 4, 18.

II. Kelle läbbi tulleb feik kurri?

Kurrati ja patto läbbi tullewad t if kurjad
nihilusfed, hõdda ja waew. Rom. 5, 12.

*III. Mitmesugune on se kurri ehk kahjo?

Nalla'ngune (1) hingae (2) ihho (3) warran-
lusse ja (4) au kahjo. Mati. 26, 38. 27. p. 26. 30 f.

IV. Mis on hinge kahjo?

Hinge kahjo on teik pattud, kurjad khusakussed, kangelaelus, ja iggawenne surin.

V. Mis on ihho kahjo?

Haigus, wallo, wiggadus, wanno, nalg, allastus, wangi. wõlli n t. s. 2 Kor. 11, 23. 27.

VI. Mis on warranduse kahjo?

Kui meie omma ärraristatse, ärr warrastatse ehk teist wisi hukka saab. Ebr. 10, 33. 34.

VII. Mis on au kahjo?

Kui inimest ilma süta peigatse, naertatse, teotakse, n t. l. Lu^u. 6, 21. 23.

VIII. Mikspärrast lasseb Jummal meid lapsesid sadik ri paljo häddaga waewata?

Edda teeb Jummal teik ommatarga nou läbbi meie hinge heaks, et meie peame õppima patto wihkama, mis läbbi teik hädda tulnud, ja Jummal sanna armastama, Jummalat süddamest palluma, et temma tahhaks meid õige usso, armo, tarkuse ja kannatussega ehhitada ja kinduutada. Ebr. 12, 11. Zaf. 1, 12. Rom. 5, 3. 5.

IX. Kas iis se hädda ja kahjo on Jummalal nuhtlus?

Kes Jummalal sanna ja omma hinge pärrast suurt ei hoi, ja jäwad omma rummalusie sees neil on teik hädda ja kahjo üks raske nuhtlus; Uigga kes ommast rummalusiest Jesusie poie s. w. d. d. a. m. e. s. t. p. ö. ö. r. w. a. d. ja temma sanna wõiwad kuulda, neil ei olle nende hädda mitte üks nuhtlus, waid üks hea riik, mis hinge kassuts tulleb.

X. Kas siis nisugure hädä waggadele
 ilma Jummal ta t' h' ma:ta woib
 juhtuda?

Ei woi mitte. Matt 10 29, 30.

XI. Kas s' r' nib waggadele palluda et üh'
 teai hädä nende veale ei tulleks?

Ei sünni mitte, wad s' r' nib neile palluda,
 et Jummal ommal ajal neil tohakse hoda a
 ärraweteta sest hädast ja waewast, mis nende
 lohbuse pu sünni wos kannata. Joan 17 15.

*XII. Kuida veästab Jummal waggad?

1) Kui temma nende risu wähhendab, a om-
 ma Walmoga neto rõmustab, 2) kui omma
 õrta õrta neile annab ja armo a sehtinnat
 sest hädä ocrust ennese jure taewa wõ:tab.
 2 Kor 1, 10. 2 Tim 4 18.

XIII. Kas sünnib surma Jummalalt
 palluda?

Nenda kui need innimesed surma himmusta-
 wad, kelle k' s' ei fäi nende sura himmo ja
 tahumisse järrel, ei sünni mitte waggadele surma
 palluda; sest waggad ihholdawad surma sevä-
 rast, et nemmad patto formast tabhaksid lahti
 sada ja omma Ünnisteggiat pallest pallesse
 näha. 2 Kor. 5, 1 9. Wil. 1, 22. 23.

XIV. Nisugagu'ed on Jäsa meie Paltwe
 wüim'ed sannad?

Sest sinno pärrak on se riik, ja se wäggi,
 ja se au igjaweste, Amen.

*XV. Mis õrvetavad need lannad?

Need lannad, inuamad, d nende waagade usko, et neimad peavad kindlaste uskna, et 3 ma mal tahhab nende valvet kuulda. Jes. 65, 24.

XVI. Kas Jummal peab siis nende valvet kuulma?

Ja peab, sest temma parrat, on se riif, ja meie olle ne temma riit lapsed, 27 Saul. 8, 1.

XVII. Kas ta woib valvet kuulda?

Ja woib, sest temma parrat on se waage.

*XVIII. Kas ta tahhab valvet kuulda?

Ja tahhab, seii temma parrat on se au, ja se k sünnib temma õubha nim ne auuks 1 Mat. 29, 10, 14, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

XX. Mis se on; Amen?

Se on: et mi na pean kindlaste uskna, et taexan e Jõia meie parve heideste on wastowõtnud — sünnima

XX. Kas Jummal keikide valvet kuleb?

Ei kule mitte nende parvet, kes melega omma rummalusie ja walla usie sees tahwad jada wara 2 Kõf 29, 12, 21, küssim.

*XXI. Kust woime meie nüüd sedda kindlaste uskuda, et Jummal meie valvet kuleb?

Sest, et Jummal isse 1) on meid käästnud nenda palluda ja, 2) wõotatud et temma meid tahhab kuulda. Johan 16, 23.

*XXII. Kas sinna ka ussud sedda kindlaste?

Amen, Amen, se on, jah jah, se peab tõeste nenda tunduma 145 Saul. 18, 19, 1.

*XXIII. Kust tulleb misuagaune usk?
 Summala sarnost, ja pühajst Sakrament
 dest. 1 Joan. 5, 8, 10.

Sacr. = signa et testimonia voluntatis Dei ergo

Syppetus Sakramentidest.

ad excitandam et vivificandam fidem in ventibus

*I. Mis on üks Sakrament?

Sakrament on üks n' h'ra v' assi, mis läbbi
 Summal omma n'ggematta armo ja annid
 vastab ja annab ja jega omma tootused ja
 meie usko kinnitab.

II. Mitto Sakramenti ollid wanna
 Seadusse aial?

Kaks, (1) ümberleikamise, (2) Pasa, talle
 Sakrament. 1 Mos. 17, 7, 13. 2 Mos. 12, 3, 27.

III. Mitto Sakramenti on ue Seä
 dusse aial?

Kaks, (1) Niskimise, (2) Altari, ehk pühha
 dhto, sömaaia sakrament.

IV. Mitto aesia tullemad ühhe sakra
 menti jures tähhele panna?

Kolm, (1) üks nähtaro assi, (2) üks n'gge
 maia assi, (3) Summala taht ja toetus.

*Ha. utendum Sac. ut fides accedat, quae creditur
 promissionibus, quae per Sac. exhibentur et dicitur
 ostenduntur.*

Peetlus Peatük.

Pühha it Ristimise seft.

— I. Mis on ristimine?

Ristimine ep. olle mitte paljas wessi —
— ühtepandud.

**L. Ons siis pühha Ristimine üks
Sakrament?**

Jah on, sedda tunnuste ject, et ristimises
on üks nähtaw ja üks näggematta asi, ja
Jummala tõst ja tootus

*III. Mis on nähtaw asi ristimises?
Wessi.

*IV. Mis on näggematta asi?

Näggematta asi on Jummal Jsa, Poeg
ja pühha W im omma armo andidega.

**V. Ons Jummal ta ristimised seadnud
ja käätnud?**

Jah on seadnud: sest ristimine ei olle pal-
jas wessi, waad üks niisuggune wessi mis
Jummala tõstus on seadud, ja Jummal
Jonnaga ühtepandud. Luk. 3, 2. 3.

*VI. Mis on se Jummal kääso-sanna?

Kui meie Jsaand Jesus Kristus ütleb: Mat-
teuse ramato wimises peatükis (18, 19.)
Ninge ja õppetage teit — nimmel.

VII. Mis on se tootuse sanna?

Kui meie Jsaand Jesus Kristus ütleb: Mar-
tuse ramato wimises peatükis (16, 16) Kes

usub ja tedda ristitakse — hukka mõts
tetama,

*VI. Mis annab ehk satab ristminne?

Temma satab pattude andeks, andmisi —
— Eulutawad 1 Petr. 3, 21.

IX. Kes meie Jõsand Jesus meile keik
sedda head ei teinud?

Jah temma on omma sanna kuulmisse, kanno-
tamisse ja surma läbbi üks päinis meid lunnasta-
nud pattust, surmusest ja kurralt, ja on keik
õnnistust meile saanud. Rom 5, 8-11.

X. Kuida siis ristminne meile keik
sedda satab?

Se Jõsand, kes meile keik sedda head on saan-
nud, te Jõsand on ka ristmist seanud, ja tootan-
nud ristmisse läbbi keikise usklikele sedda õn-
nistust anda. *2. Pet. 1, 10 ja 11*

XI. Kas siis keik, kes ristitud on, saavad
sedda õnnistust?

Ni kaua kui nemmad õige ussio läbbi omma õn-
nisteggia sanna kuulwad, on keik õnnistus nende
usmat
ta fäh
päralt; agga kes wallatumal kombel kurrat ja
pattu sanna mõtwad kuulda, need kantawad keik
sedda õnnistust ärra, mis armas Jesus neile
õlli annud. 1 Petr. 1, 5. 2 Petr. 1, 3-9.

*XII. Kuida woib wessi ni sured arjad
tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jumo
mala sanna, — pühha Waimo läbbi.

*XIII. Mis õppetab pühha Paulus
sestinnatselt asiast?

Paulus ütleb Et usse ramato kolmandamas
peatükis: Jummal on meid õnneks teinud
kõrvaldumise — se on tõeste tõsi.

*XIV. Mis tähendab niisuggune
mee ristimine?

Se tähendab et wanna Adam peab igg
gapawase kahhetemise — iggaweste
ellama. 1. Pet 3, 20 21.

*XV. Mis on wanna Adam?

Se on meie kurri patuune südda ehk p. rris pat
teikide ku ja hirmudega, mis meie s unana a me
matte läbbi esimesesji Adamast olleme päris
nud. Rom 5, 12. Ewef. 4, 22.

*XVI. Mis läbbi peab temma sama
õrra, upputud?

Iggapawase kahhetemise ja pattust
pöörmise läbbi. Kol. 2, 11 14.

XVII. Mis on iggapawane kahhetsemin
ne patust pöörmine?

Se on, kui üks waggeri rieti inimenne tunneb
diete, et patto tõ hirmus on, ja otsib se wato
Jesusest abbi, ja kahhetseb ehk on kurb taa
pääw selie pärrast, mis temma tunneb enne e rüd
dames Jummalata tahimise wasto ollewed, ja
ei kule patto ihaldam si, waid Jesuse e sama.

XVIII. Kuida surretakse se läbbi pat
ris pat?

Pärris pat surretakse ehk upputakse õrra, se on
temma käest wõetakse wõimust nenda, et pärris
pat

pat keige mu panto ja surja him nädega ühte
wagga müünest ei woi lund. da patto mele pärs
rast teggema. 2 Kor. 7, 9, 11. Rom. 8, 13.

XIX. Kas Jummal sanna sedda ka
nenda õppetab?

Jah õppetab Rom. 6, 12. ärgo wallitsego
pat mitie ku kunn n ras teie su reutke ihho
jees, et te e wõttaksite temma sanna kuub
da temma himmade sees.

XX. Mis parrast kãstakse wanna
õdamat upputada?

Se kõnne sãnnõ ühte se wanna wisiga, kui
uskut ud homniko ja louna made sees allasti
pidid jõkke astuma kolm ford wee aua minnes
ma ja jälle ettetullema. Matt. 3, 16.

***XXI.** Mis sus se upputamine õiete
tähhendas?

Et õis waaga Jummal laps Jesusse läbbi
ikka piddi patto wasto pannema ja sedda alla
wautama, ja patto peäle wõimust sama. Kai. 5,
24. 2 p. 19, 20, 21. f. Rom. 6, 6.

***XXII.** Mis peab ette tullema?
Uus inimenne. 2 Kor. 4, 16.

***XXIII.** Mis on uus inimenne?

Se on uus judda ja meel, mis Jummal
neile annab, kes Jesus e Kristusje jiste juu
damest uskw d. Eiek. 30, 26. Kol. 3, 10.

***XXIV.** Kuida peab uus inimenne
ett. tullema?

Nenda, et temma usjo waigus peab ennõam ja
en

ennam paistma teigesugguste hea teggude sees.
Mat. 5, 16. 1 Kor. 15, 58 1 Tesl. 4, 1.

XXV. Kuida veab uus inimenne
üllesto asu a?

Temmal ei pea mitte patto hädda ja karrati
kui amisse pärrast meelt ärrahetuna, egga wogga
arraks minnema, waid iggapaaw julgeste Je-
susse armo läbbi wasto pannema.

XXVI. Kuida veab uus inimenne
ellama?

Temma peab õigusie ja puhhasusse sees
Jummala ees iggaweste ellama. E. 1, 74. s. 75.

XXVII. Mis se on: õigusse ja puhhas-
tusse sees ellama?

Se on Jesusse armust ja õigussest ükspäinis
abbi otstama, Jummalala ja woggade inimeste
mele pärrast teggema ennast mi te teädma patto-
ga rojastama. Rom. 8, 1. 2. 2 Kor. 7, 1. Ebr.
12, 14. 16. Joan. 15, 5.

XXVIII. Kelle ees peab uus inimenne
nenda ellama?

Ei mitte ükspäinis silmakirjaks i inimeste näh-
hes; waid Jummalala ees, kes meie suddame
pohja ja mõtted läbbikatsub. 1 Mos. 17, 1.

XXIX. Kus on se kirjotud, et ristiminne
sedda feik tähhendab?

Pühha Paulus ütleb ommas rarnatus Roma-
rahwale kirjotud kuendamas pea ükkes. Meie
olleme Kristussega — udes ellus käume.

XXX. Kuida olleme meie Kristussega mahhamaetud?

Et Kristus meie asjemel on surnud ja mahhamaetud. sepärrast armab Jummal sedda teinide tasjuka, kes on ristitud ja süddamest uskw. D otiego ollekdud nemmad isse omma pattide parast surnud ja mahhamaetud. 2 Kor. 5, 15.

XXXI. Mikspärrast olleme meie Kristussega mahhamaetud surma sisse?

Et meie igapäiw ja tised himmud süddames peame surretama; ja Dsego haua sisse jama ja keik riiti ja surma hea melega kannatama. Rom. 6 11 13 Luk. 14, 26. 27

XXXII. On Kristus haua sisse jänud?

Ei olle mitte: wad: temma on üllesärratud surnust Jsa au, se on Jummal wae läbbi.

XXXIII. Mikspärrast on Kristus üllesärratud?

Et meie peame udses ellus käima. Rom. 6, 3. 11

XXXIV. Mis on uus ello ja waimolik üllestoumine?

Kui inimenne enne omma kurti himmude järrele on ell nad, ja omma au, fasso ja tahtmi jt taffanoudnud; agga pärrast Kristus'e läbbi hakkab omna ello sees tegema Jummal tahtmi se ärrite ja iggimesse beaks.

XXXV. Kas meie ommaist wäest woime ue ello sees käia?

Ei woi mitte, waid Jsa au ehk wae läbbi kes Kristus on üllesärratanud; sepärrast testawad ja

ja põlgwad need Jummalaga wägge, kes ennast ei arwa woivad ue ello sees kãia. Ewes. 1, 19 20.

XXXVI. Kas siis sünnib lapsi ristida?

Jah sünnib, otsego wanna seadusse aial lapsokessi ümberleikati. 1 Ap. Teg. 2, 39. Matt. 19, 14.

XXXVII. Kas siis lapsed woivad ka uskuda?

Jah woivad Jummalaga armo ja abbi läbbi, sest nende pärralt nõldakse Jummalaga rigi olla, agga Jummalaga riki ei sa ükski ilma usfota. Matt 18, 3. 6. 8. Laul. 3, 1.

XXXVIII. Kust teame meie, et Jummalaga riik lapsokeste pärralt on?

Meie Isand Jeesus Kristus ütleb. Mark. 10, 14. 15. Laste need lapsokestel minno jure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest niisugguste pärralt on Jummalaga riik Toest minna ütlen teile; kes ial Jummalaga riki wasto ei wõtta kui lapsoke, se ei sa mitte senna sisse. Ja temma wõttis neid süllesse, ja panni kãed nende peäle, ja õnnistas neid.

XXXIX. Mis on isaga ja emmaga kõhhus?

Et nemmad omma lapse pärrast Jummalaga süddamest peawad palluma ja omma lapse ristimise jures ei pea warrud piddama liajomisse, prassimisse ja mu ebba-ussoga.

XL. Mis on wadderitte kõhhus?

Et nemmad peawad lapse asemel ärrawandma kurratit, temma teud, asjad ja kõmbel lapse eest Jummalaga palluma, ja ni paljo, kui nemmad joudwad, lapse hinge ja ihho eest murretsema.

XLI. Mis saggused peavad õiged wad, derid ollema?

Nemmad peavad isse Zummalat õige usso läbbi õiete tundma, kartma, ja temma järrele süd. Damest iggatsema, kurrati tööd ja kumbed ka isse ärrawandma ehk mahhajätma.

XLII. Mis sest wigga, et wadderid rummalad ja wallatumad pattused on?

Kui wadderid isse rummalat on, ja ligajomist ehk muud pattud armastawad, siis kurrat irwitab neid, et nemmad julgewad laste assemel kurrati tööd ärrawanduda, ja isse jäwad kurrati wõõrkude sees.

Wies Peatuf.

Pühhas Altari Sakramentist.

*I. Mis on Altari Sakrament.

Se on mete Isanda JEsusse Kristusse tössine ihho ja werri — — seätud.

II. Kuida nimmetakse altari sakrament teist wisi?

Sedda nimmetakse pühhas kirjas Isanda õhro, sömaaiaks, ehk Isanda JEsusse lauaks.

*III. Mis pärrast nimmetakse sedda sakramentiks?

Sepärrast, et se jures on (1) üks nähtaw assi, (2) üks näggamatta assi, (3) JEsusse läst ja tootus.

*IV. Mis on nähtaw assi altari
Sakramentis?

Leib ja wiin.

*V. Mis on näggematta assi?

Meie Isanda Jesusse Kristusse ihho ja werri.

*VI. Mis on Jummalala kässo sanma?

Kui temma ütleb: wõrke ja söge, se on minno ihho; joge keik seält seest, se on minno werri.

*VII. Mis on tootusse sanna?

Kui JESUS Kristus ütleb: mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks andmissets.

VIII. Mikspärrast nimmetakse sedda
Altari sakramentiks?

Sepärrast, et se altari peäl keigeennamiste wäljajaetakse.

IX. Mis se on: Jummalala armul, ehk
Jummalala sannal käima?

Se on otse ni paljo, kui JESUSse laua jure käima.

*X. Kes on nüüd sedda seädnud?

Meie Isand JESUS Kristus.

*XI. Mil aial?

Sel õsel, mil tedda ärra anti.

*XII. Kus on se kirjotud?

Nenda kirjotawad pühhad ewangelistid, Matteus, Markus, Lukas ja pühha Paulus. Wat. 19. Küssim.

XIII. Kennele on Kristus sedda seädnud?

Temma on sedda keikile risti, rahwale seädnud: agga õiged woõrad sesinnatse laua jures on ükspäinis tõssised risti innimesed.

XIV. Kes on üks tõssine risti innimenne?

Se on tõssine risti innimenne, kes Jeesusse Kristusse sisse ussub, kelle sees pühha Waim on, kes patrude andeks, andmist sanud, ja ka omma pattuste himmude wasto panneb, ja neid surretab. 2 Kor. 6, 4. 10.

XV. Mis siis Kristus teinud, kui temma se sure sõma aia seadis?

Temma wõttis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jünaritele Selsammal komba wõttis temma karrika pärrast õhro sõma aega, tännas ja andis omma Jüngritele.

XVI. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: wõtke, söge, se on minno ihho; joge keik seält seest sesinnane karrikas on se uus seädnus minno werre sees.

XVII. Mis sa leiwaga ühtlase sööd?

Jeesusse tõssist ihho.

XVIII. Mis sa winaga ühtlase jood?

Jeesusse tõssist werd

XIX. Kas sinna siis kindlaste ussud, et sa se õnnistud leiwaga Jeesusse ihho ja se õnnistud winaga Jeesusse werd saad?

Jah, minna ussun sedda kindlaste Jeesusse sanna

fanna peäle. Matt 26, 26. 28. Mark 14, 22. 24.
Luk 22, 19 20 I Kor. 10, 16. II p. 23. 24. 25.

***XX. Mis põrrast on nüüd se õhto- söma
aeg seätud?**

Meie Isand JEsus ütleb: Luk. 12, 18.
Sedda tehke minno mällestusfeks.

***XXI. Mis p'ame meie mälletama?**

(1) Meie JEsuse surt armo meie wasto,
et temma tahhab meie jure tulla, ja meie sees
ellada. Joan. 14, 23. 17 p. 23. f.

(2) Temma kibbedat kannatamist ja sur-
ma, misga temma Jummalaga kange wiha ja
raske nuhtlust meie peält ärrakannud. Luk 22, 44.

(3) Temma saurt wägge, et ta meie heaks
patto surma ja kurrati peäle woimust sanud, et
ka meie woime neid ärrawoita, ja surmast jälle
üllestousta. Kol 2, 12. 15.

***XXII. Mis kasso on meil sestfuggusest
sõmissest ja jomissest?**

Sedda näitwad meile needfinnatsed san-
nad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawalla-
takse pattude andeks- andmissfeks.

***XXIII. Kennel on pattude andeks-
andminne?**

Sellel, kes omma patto hädda õiete tunneb,
JEsuse sisse ussub, ja õige usso läbbi patto
wasto panneb Jerem. 3, 12. 13.

***XXIV. Mis kasso tulleb meile pattude
andeks- andmissfest?**

Rus pattude andeks- andminne on, seäl
on ka ello ja õnnistus. Luk. 1, 77.

*XXV. Kuida woib ihholik sõmine ja jominne nisugguse sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte — — pattude andeks andminne.

XXVI. Kes saab neist sannast kasso?

Kes need sannad, mis meie Isand JEsus isse on õppetanud ja tootanud, süddamest ussub,

XXVII. Eks sest küt ei sa, kui kegi ussub need sannad tõsised ollewad, sest et temma neid fatekismusse ramato seest õppib?

Ei sa sest küt, kui kegi neid ja muid JEsusse sanna õppib ja kuleb kui muud juttud, ja ussub neid sepärrast tõsised ollewad, et temma neid ramato seest ehk teiste käest on õppinud; waid senna jure lähháb tarwis, et temma ommas süddames peab tundma Jummalat sanna wägge, kuida se sanna temma süddant ligutab, ja patust puhhastab. Jak. 1, 21. I Peetr. 1, 22.

*XXVIII. Kes wõttab ausaste sesinnatse sakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest — — usklikeud süddamed.

XXIX. Mis se on: paastma?

Se on kassinaste ellama sõmisse, jomisse ja keige mu asja polest, mis lábbi kurjad himmud kaswawad. Luk. 21, 34.

XXX. Mis on se: ihho palest ennast walmistama?

Se on, kui kegi ennast pesseb, ja tulleb puhtaste rietega JEsusse laua jure.

XXXI. Kas need asjad meid kõlbawaks tewad JEsusse laua jure minna?

Ei te need asjad meid mitte kõlbawaks, sest et need on wäljaspidised kombed; agga Jummal watab süddame sisse, mis suggune se on. I Sam. 16, 7. 2 Kor. 13, 5. 51 Paul. 19. f.

***XXXII.** Mis sugused käitwad nüüd furjaste JEsusse laua jure?

Keis need, kes käsipiddi mõtlewad ja ei ussu diete mitte.

***XXXIII.** Kes mõtleb käsipiddi?

Kes omma õnnisteggia JEsusse sanna ja õppetusse ei ussu, waid jäwad melega ühhe hõletuma, rummala ja pattuse ello sees ellama.

***XXXIV.** Ons neil ka sest kahjo?

Jah on. I Kor 11, 29. Kes kõlwato sööb ja joob, se sööb ja joob isse ennesele nuhtlust.

***XXXV.** Mis sugused käitwad ausaste ja hästi JEsusse laua jure?

Need, kes JEsusse sanna: mis teie eest ärra anrakse, süddamest uskwad, käsipiddiste mõtette wasto pannewad, ja omma parito hädda sees omma JEsusse käest komwaste abbi ootwad.

*XXXVI. Mis on sevãrrast õigede ristis-
innimeste kõhhus?

Et nemmad peavad isse, enneste peale kõh-
hut moistma. I Kor. II, 31.

*XXXVII. Kuida peavad nemmad en-
neste peale kõhnut moistma?

Nemmad peavad omma süddant hästi Jum-
mala sanna järrele läbbikatsuma, ja ennast mit-
te sennã wasto wabbandama, mis nemmad kuul-
wad Jummalala sanna sees keeldud ollewad; waid
nemmad peavad keif pattused himmud, mõited,
ja muud eksitusfed hea melega Jummalala ette ül-
lestunnistama, ja nende wasto JEsusse kãest
sibbi õstima. I Kor. II, 28.

*XXXVIII. Mis kãssõ tulleb sest, kui meie
nenda enneste peale kõhnut
moistame?

I Kor. II, 31. õppetakse kui meie isse en-
neste peale kõhnut moistame, siis ei mois-
reta mitte meie peale kõhnut.

*XXXIX. Mis on õhhe tõssise Jummalala
lapse kõhhus, kes hästi JEsusse laua
jures kãinud?

Temma kõhhus on Jummalalat temma kalli ar-
mo anni eest kita ja tãnnada, omma ello pããw
pãrwalt JEsusse abbiga parrandada, pattude eest
ennast hoida, ja nenda ellada, kui wagga ristis-
innimesse kõhhus on. I Peetr. I, 14. 15. I Kor.
II, 26.

Katekismusse DIES.

Lawe-

Laueti Paulo - Kamato. Essimenne Paul.

Wägga õnnis on se inimenne, kes ei käi
dälade nou järrele, egga seisa pattuste
tee peäl, egga istu pilkjatte järre peäl.

2. Waid kel hea meel on Jehowa kässo
õppetusest ja mõtleb ta kässo õppetuse peäle
õdd ja päwad.

3. Siis on temma otsego pu, mis wee sees
on te äre istunud, mis omma wilja annab om-
mal aial, ja kelle lehhed ei puddene, ja keik mis
ta mõttab tehha, lähhab forda.

4. Ägga nenda ep olle need kes dälad, waid
nemmad on kui agganad, mis tuul läiale aiab.

5. Sepärrast ei woi dälad mitte kōhto ees
seista, egga patriused õigede kōggoduses,

6. Sest Jehowa tunneb õigede teed, egga
dälatte te lähhab hukka.

LXXIII. Paul.

Sawi laul. Jummal on süski hea Israelle,
neie kes puhtad on südamest.

2. Ägga minno jallad olleksid pea kõrwale läi-
nud, mo sammud olleksid ni kōhhe libbi-stand.

3. Sest ma kaetsesin neid kes hullutasid, kui
ma dälatte rahho põlwe näggin.

4. Sest nemmad ep olle kimpus omma sur-
mani, waid nende rammo seisab terwe.

5. Nemmad ei olle waewas kui muud waesed in-
nimesed, ja neid ei nuhhelta kui teised innimesed.

6. Sepärrast on surrustus nende ümber kui
teed; wäggiwald kattab neid kui illusad rided.

7. Sedda näikse nende lihhamoist filmist; nemmad tewad ennam pahha, kui inimessesse südda woib ärramöttelda.

8. Nemmad nälgivad teisi ja rõgivad siateggemist kurjast melest; nemmad rõgivad ülle rinna.

9. Nemmad pannerwad omma suud iae-wasse, ja nende keel läib möda maad.

10. Sepärrast põrab nende rahwas seie, ja neile pigistakse rohkeste wet wälja.

11. Ja nemmad ütsewad: kuidas peaks Jummal sedda teadma? ja kas se Keigelõrgem peaks sedda tundma?

12. Wata, need on need õõlad, ja neil on waike asi juin ilmas, ja kaswatawad warrandust.

13. Agga ilma asjata ollen ma puhhastanud omma süddant, ja ilmasüta tõga ommad käed pesnud.

14. Ja ollen waewatud olnud iggapäiw, ja mind nomitakse igga hommiko.

15. Kui ma olleksin mõttelnud: ma tahhan nenda juttustada kui nemmad; wata siis olleksin ma pettust so laste suggu wasto teinud.

16. Sepärrast noudsin ma sedda ärramoista; agga se olli mo melest waew.

17. Senni kui ma sain Jummalta pühha paika, ja pannin tähhele nende wimist otsa.

18. Sinna panned neid tõest libbedapeäle, sa lassed neid langeda sure ärrahawwitamisesse sisse.

19. Kuida hawwitakse neid ärra silma pilkmisssel; nemmad sawad otsa, nemmad lõpivad ärra sure hirmo pärrast.

20. Otsesgo kaub selle unne näggo, kes üllesär-
 kab

fab, nenda ei panne sinna, Jesand, miiski nende näggo linnas.

21. Kui mo südda seisis paistetud, ja mind kihwati omma nerude sees;

22. Siis ollin ma tõtter ja ei moistnud sedda polegi; ma ollin selge lojus sinno ees.

23. Siiski ollen minna ikka so jures; sa pead mo parremast käest kinni.

24. Omma nouga juhhatad sa mind, ja wõttad mind wimaks auga wasto.

25. Kes on mulle taewas armsam kui sinna; kui ma sinno jures ollen, ei himmusta minna ühtegi siin Ma peäl.

26. Kui mo lihha ärralõppeb ja mo südda ka, siis olled sa, Jummal-mo süddame kaljo ja minno ossa iggawest.

27. Sest wata, kes sinnust kaugel ärra on, lähhawad hukka; sa kautad ärra keik, kes hora wiisil sinnust ärralahkuwad.

28. Agga mulle on se hea, Jummal liggi olles; Jehowat Jesandat pannen ma ommaks waropaigaks, et ma juttustan keik sinno teggemissed.

CXVII. Laul.

Siitke Rehowa keik pagganad, auustage tedda keik rahwas.

2. Sest temma heldus on meie ülle woimust wõtnud, ja Jehowa tõdde on iggaweseks aiaks.

H A L L E L U J A .

U k s P a l w e.

Kui sinna Jummalä sanna
saad õppinud ja kuulnud.

Sh! armas taewane Jēsa, minna tän-
nan sind, et sinna omma kallii sanna
minno waese hinge heaks olled annud, ja
se läbbi mind sedda õiget teed õppetad;
minna pallun sind süddamest, anna
omma sannale, mis minna nüüd ollen
kuulnud ja tähhele pannud, wägge, et
minna sedda järgeste woiksin meles pid-
dada, ja se läbbi pääw päwast õppida,
mis sinno mele pärrast, ja mis sinno
mele wasto on. Parranda nüüd, keige-
wäggeram Jummal, omma sanna jär-
rele minno süddant, ja keif minno tööd,
ja tegao Jēsusse Kristusse minno kallii
Dnnisteggia pärrast, Amen.

1 Tim. 5, 12. Neil on se fü, et nemmad e ofinest
üks on tühiaks teinud. 13. Aga nemmad on
ka ühtlase laisad, ja õigused nõudmist
mõda ümberalkema; agga nemmad ei olle
üks päenid laisad, wäid ka lobbed, ja dia
wad tähtjad asjad tappa, ja räkinnud mis
ei fänni.

1 Tim. 5, 2A. 25. Monningate inimene te patted
on enne arwalikkud, et neisse enne woi
arwata; agga monningate patted louseid
jääga. Nendajaprooti on ka need hea
tyd enne arwalikkud, ja need, mis
teine luggu on, ei woi mitte wargile
jääda

2 Tim. 2, 15. Ole usfin ennast Kale kõlba
waks näisma, kui üks läteggia, kelle siolte
tawis häbereda. 16. Luggu seifa ülle mõiste
Lühja jattude waks, et nemmad saab
mal kum ka karmitta wisi jõe.

1. Kor. 13, 12. Wata Jehowa nässi ei olle
lühhi kes se on läinud, et ta ei jouaks
ärrapeõta: ja temma kõrw ei olle
rakkes jannud, et ta ei jouaks kuulda

2. Väid teie juur ülekohkus lub
Lahkumist, teie ja teie ka vahkde
ja teie pattud petwad teie palle
temma eest ära, et ta ei wõta kumma
3. Teie teie näht on rojastud wene
ga, ja teie forme ülekohkoga:
Teie üld rääkivad walokust, teie
reel kõnneleb kõwwerust

2. Väid teie juur ülekohkus lub
Lahkumist, teie ja teie ka vahkde
ja teie pattud petwad teie palle
temma eest ära, et ta ei wõta kumma
3. Teie teie näht on rojastud wene
ga, ja teie forme ülekohkoga:
Teie üld rääkivad walokust, teie
reel kõnneleb kõwwerust

2. Väid teie juur ülekohkus lub
Lahkumist, teie ja teie ka vahkde
ja teie pattud petwad teie palle
temma eest ära, et ta ei wõta kumma
3. Teie teie näht on rojastud wene
ga, ja teie forme ülekohkoga:
Teie üld rääkivad walokust, teie
reel kõnneleb kõwwerust

Faint, illegible handwriting at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of faint, illegible handwriting, likely the primary text of the document.

Lower section of faint, illegible handwriting, possibly a conclusion or signature area.

Faint, illegible handwriting at the bottom of the page, possibly a footer or date.

~~Courts~~
1. Joseph

John
Mason
John

John J. Mason

